

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

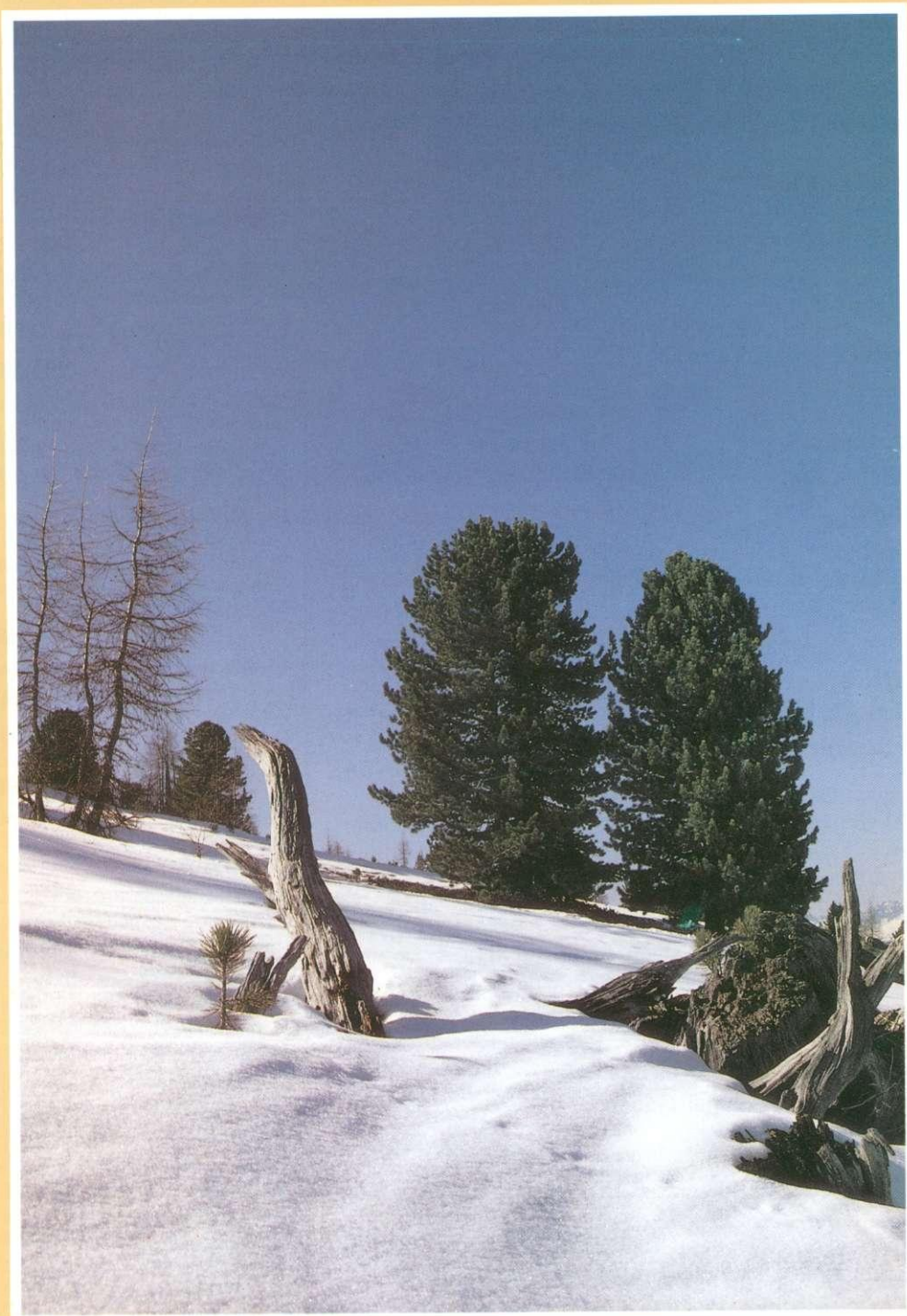
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1999.
JANUÁR

CXXXIV. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata

CXXXIV. évfolyam 1. szám
(január)

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, dr. Szikra Dezső (a bizottság elnöke), Szakács László, Tóth Miklós.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon/fax: 201-7737

Mobil: 06-30-9715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. december 28.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címláphoz: Tél a havasokon.

Fotó: Pápai Gábor

Ezúton
mondok köszönetet mindazoknak, akik jókíván-
ságaikat fejezték ki az ünnepek alkalmából.

A szerk.

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Szikra Dezső: Beköszöntő	1
A kárpátaljai árvízkarosultak megsegítésére gyűjtés A magyar magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás közéleti programja az Európa Unió erdőgazdálkodásához	2
Dr. Tarján Lászlóné: A nemzeti erdőtelepítési program agrárpolitikai összefüggéseiről...	5
Reményfy László: Minden fát...	5
Gerely Ferenc: Nyereségérdekeltség vagy kötelességtudat	6
Veperdi Irina: Folytatódik az együttműködés Szmorad Ferenc: Ismét az erdők természetességi állapotának értékeléséről...	7
Detrich Miklós: Tudományos Emlékkülés Kaposváron	8
Börcsök Zoltán: A világ erdeinek megőrzése	10
Tóth János: Új kapcsolat a magyar erdészeti egyesülettel	11

ERDÉSZETI KUTATÁS

Pápai Gábor: Dr. Solymos Rezső akadémikus önvallomása	12
Koltay András: A hazai fenyőállományok egészségi állapota	15

TERMÉSZETVÉDELEM

Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőterületeink XI.	17
Dr. Temesi Géza: A természetvédelmi őr feladatai és jogosultságai	18
KÖNYVISMERTETÉS	20

ERDŐKERÜLŐBEN

Dobay Pál: Néhány szó a hutai erdőről és a falu történetéről	22
Pápai Gábor: Egy kis történelem	23
Czuczor Ferenc: Jégzajlás a Dunán	24
Rókus József: Gemenc és a Duna kötődése	25
Dr. Kollwentz Ödön: Száz éve jelent meg Vadas Jenő „Erdőműveléstan”-a	26
Tokodi Mihály: Erdész-csintalanságok	27
Erdők a Közért Szakosztály vértesi ülése	27
EGYESÜLETI HÍREK	28

INHALT

Privatwälder und die Europäische Union	2
Ferenc Szmorad: Die Wertung des natürlichen Zustandes der Wälder	7
András Koltay: Der Gesundheitszustand der Heimatwälder	15

CONTENTS

Private forests and the European Union	2
Ferenc Szmorad: Evaluation of natural state of forests	7
András Koltay: The health state of the national forests	15

E havi számunk szerzői:

Apatóczy István	erdész	Budakeszi
Bartha Dénes	Soproni Egy.	Sopron
Börcsök Zoltán	ERTI	Budapest
Czuczor Ferenc	erdész	Pécs
Dobay Pál	erdőmérnök	Esztergom
Gerely Ferenc	erdőmérnök	Budapest
Horváth László	erdőmérnök	Bugac
Koltay András	ERTI	Budapest
Kollwentz Ödön	erdőmérnök	Pécs
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Rókus József	erdész	Baja
Reményfy László	erdőmérnök	Eger
Szmorad Ferenc	Aggteleki NP	Jósvafő
Temesi Géza	KöM	Budapest
Tarján Lászlóné	erdőmérnök	Budapest
Tóth János	erdőmérnök	Franciaország
Tokodi Mihály	erdőmérnök	Budapest
Veperdi Irina	ERTI	Budapest

BEKÖSZÖNTŐ

Az OEE 1998. évi közgyűlése jelentős változásokat hozott Egyesületünk életében, ezen belül az Erdészeti Lapok szerkesztésében is.

Az ott elfogadott Alapszabály szétválasztotta a szerkesztőbizottsági elnöki funkciót, mint választott tisztséget és a főszerkesztői, mint lapmenedzseri tisztséget, illetve feladatot.

A választás eredményeként a szerkesztőbizottsági elnöki funkciót én töltöm be és e tisztségemben tisztelettel köszöntöm lapunk Olvasóit és egyben köszönöm egyesületi tagságunknak a választáskor megnyilvánult bizalmát. Egyúttal kérem további támogatásukat, hogy lapunk minél inkább megfelelhessen Egyesületünk célkitűzéseinek és Tagságunk elvárásainak.

Köszönet illeti az előző szerkesztőbizottságok elnökeit és tagjait, hiszen folyamatos munkájuk nélkül lapunk nem tölthetné be legfontosabb feladatát: szakmai közösségünk összefogását, szakmai közösségünk a társadalom egyre szélesedő részével való megismertetését, elfogadtatását.

Köszönöm az új Szerkesztőbizottság tagjainak, hogy vállalkoztak arra a nem könnyű feladatra, amit ez a tagság jelent, mely tagságot Egyesületünk Választmánya az 1998. december 16-ai ülésén szinte egyhangúlag erősített meg.

Bízom abban, hogy a Szerkesztőbizottság, a Főszerkesztő és a Tagság közös munkája eredményeként olyan lapot tudunk a Tisztelt Olvasó kezébe adni, amely méltó lesz az Erdészeti Lapok 137 éves múltjához. Olyan lapot, melyet az Olvasó haszonnal forgathat, amely tartalmában és megjelenésében is élvezetet, örömet okoz.

Befejezésül minden kedves Olvasónak BÉKÉS, BOLDOG ÉS EREDMÉNYEKBEN GAZDAG ÚJ ESZTENDŐT kívánok a Szerkesztőbizottság nevében.

Dr. Szikra Dezső
a SZB elnöke

A KÁRPÁTALJAI ÁRVÍZKÁROSULTAK

megsegítésére az állami erdőgazdaságok az Erdészeti Egyesület felhívására gyűjtést indítottak. A segélyezés előkészítésére 1998. november 30-án a NYÍRERDŐ Rt. vezérigazgatója segélyezésben jártas szakemberek társágában Ungváron tárgyalt F.M. Breznsyev miniszterhelyettesel és V.I. Ledner kárpátaljai erdőigazgatóval, akik az árvízkarok helyreállítására és a károsultak megsegítésére alakult erdészeti ad hoc bizottságot vezetik.

A megbeszélés során a magyar delegáció tudomást szerzett arról, hogy a Kárpátaljai Erdészetben 125 család szenvedett jelentős árvíz kárt. Közülük 8 családnak a házáat döntötte romba az árvíz. Az újjáépítéshez alapvető termelőeszközök nem állnak rendelkezésre. A nagy értékű gépekről az ukrán kormány feltehetően gondoskodik, a magyar erdészekről mindenekelőtt motorfűrészeket kértek azért, hogy az épületek és hegyi hidak, egyéb műtárgyak helyreállításához a legszükségesebb fakitermelést és ács munkákat el tudják végezni. A Kárpáton túli Vöröskereszt és a Magyar Vöröskereszt szakértői a tárgyalásokkal egyidejűleg egyeztetették a segélyezés formáit és lehetőségeit, ezt követően a Magyarországon összegyűlt összesen 1,5 millió forintból a tisztálkodószereket beszerezték. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat, valamint a Kárpátaljai Fe-

rences Rendi Caritas közreműködésével a 125 csomagot 1998. december 18-án Nagyszőlősen adták át a kárpátaljai erdészeti ad hoc bizottság munkavállalói képviselőjének, B.I. Fedurcia úrnak.

A segélycsomagot átvevő kárpátaljai erdészek meghatódtan fejezték ki köszönetüket a magyar erdész társadalomnak, és az átadókat biztosították arról, hogy a 125 csomagot a legrövidebb időn belül eljuttatják a rászorulóknak. Az átadás-átvételtől szóló elismervényt eljuttatják a NYÍRERDŐ-höz.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat számlájára beérkezett erdészeti adományok egy részét használták fel a 125 segélycsomag finanszírozására, a fennmaradt és ezt követően érkező adományokból az újjáépítéshez szükséges eszközök megvásárlására kerül sor. Ezeket a Nyírerdő munkatársai 1999 januárjában juttatják el az árvíz károsult kárpátaljai erdészekhez.

1998. december 17-ig a megadott számlára 1,55 millió forint adomány érkezett a következő cégektől: BEFAG Rt., Keszthely; GEMENC Rt., Baja; KEFAG Rt., Kécskemét; NYÍRERDŐ Rt., Nyíregyháza; SEFAG Rt., Kaposvár; Szombathelyi Erdészeti Rt.; ZALAERDŐ Rt., Nagykanizsa; VADEX Rt., Székesfehérvár. (1998. dec. 18-ig.)

(Váradiné)

A magyar magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás közelítési programja az Európa Unió erdőgazdálkodásához

1. Bevezető

A termőföld-privatizáció első nagy ütemének befejeztével a magyar erdők 38,8%-a, 733 947 hektár erdőgazdálkodás alá vont terület került magánkézbe. Ebből 521 712 ha mint szövetkezeti erdő korábban sem volt állami tulajdon. Ennek ellenére az erdők magánkézbe kerülését a szakmai és a közvélemény meglehetősen ellenérzéssel fogadta és elterjedt, hogy az erdő magánkézben rossz kézben van, magánosításuk az erdők kirablásához és a társadalom széles rétegeinek az erdőből való kizárásához vezet. Ezek az állítások nem felelnek meg az igazságnak (pl. a kitermelések mértéke először csak 1997. évben érte el a 2 millió köbmétert, holott a magánerdők éves folyónövedéke ennek kétszeresét is meghaladja), de hatásukra a magánerdő-gazdálkodás mielőbbi beindulásának széles körű elősegítése helyett a kényszerű vagyonközösség és az állami erdőgazdálkodás befolyásának növelésére folynak még ma is kísérletek. Ezek ellentmondanak az erdőkkel kapcsolatos általános európai felfogásnak és azt eredményezték, hogy a magánkézbe került erdők 50%-ában a gazdálkodás 1998 közepére sem indult meg.

Az Európa Parlament 1997. január 30-i ülésén elfogadott (David E. Thomas által előadott), a Parlament Mezőgazdasági és Térségfejlesztési Bizottságának 1996. december 18-án kelt A4-04014/96. sz. előterjesztése – amelyet okkal tekinthetünk az Európai Közösség jelenlegi erdőszeti politikájának – 4. pontja kimondja: „Az EU erdőszeti stratégiájának figyelemmel kell lenni arra a tényre, hogy Európa erdeit milliók birtokolják, akik elkötelezettek a többcélú erdőgazdálkodás mellett és akik szavatolják a kapcsolódó természeti erőforrások potenciáljának tartamosságát. Ezen erdőtulajdonosok birtoklási jogát tiszteletben kell tartani.”

Az eddig regisztrált erdőtulajdonosok száma csaknem 300 000 fő, családjukkal és a foglalkoztatottakkal együtt a magyar magánerdő-gazdálkodás legalább egymillió embert érint, aminek politikai jelentősége nem elhanyagolható. A magánerdő-gazdálkodás jövőbeni szerepét tekintve, az EU csatlakozással ez a politikai jelentőség ki fog teljesedni. Részben azért, hogy az EU érdekképviselői szinte kizárólag magánerdő-gazdálkodókat képviselnek, és így kapcsolataikat a csatlakozó államok magánerdő-gazdáival, illetve azok képviselőivel igyekeznek kiépíteni, részben azért, mert az erdőstítek részét képezik a vidékfejlesztésnek, a vidék népességmegtartó képességét fokozó programoknak, amelyek pedig elsősorban politikai indíttatásúak. Tanulmányunk célja elősegíteni ezeket a folyamatokat és azt, hogy a magyar magánerdő-gazdálkodás mielőbb komplex eleme legyen a magyar vidékfejlesztésnek. Meghatározó szerepet kell betöltsön a magyar erdőgazdálkodásban.

2. A magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás környezete

A magánerdő-gazdaság erőforrásai és lehetőségei

– Erdőállomány

Az Állami Erdészeti Szolgálat 1996. december 31-i adatai szerint a magánerdők jelenlegi élőfatömege 91 787 ezer m³, az országos készlet mindegy 29%-a, folyónövedéke 4144 m³ (36%). Az éves erdőterv szerinti fakitermelés lehetősége kerekén 3 millió köbméter. A kitermelés az 1994-1997. években 7188 ezer m³, az erdőtervi lehetőségek kerekén 60%-a és 96-97-ben 74, 73%-ban látszik stabilizálódni, ami azt jelenti, hogy a magánerdőkben is jelentősen nő az élőfakészlet.

A magántulajdonú erdők teljes területe üzemtervezett. Ezek szerint a magánerdők megoszlása:

A terület, rendeltetés szerint (hektár)	
Fatermelés	558 688
Csemetetermelés	715
Vadgazdálkodás	2 235
Védelem	97 196
Közjóléti	7 266
Rezervátum	134
Egyéb erdő	25 314
Egyéb erdőművelési célú	19 770
Egyéb részletek	22 629
Összesen:	733 947

A megoszlás jól tükrözi, hogy a többcélúság a magánerdőkben is érvényesül.

Fafaj szerinti élőfatömeg, ezer m ³ az országos %-ában		
Tölgy	16 933	20
Cser	8 155	19
Bükk	5 920	15
Gyertyán	4 393	25
Akác	23 056	61
Egy. kem. lomb	3 141	24
Nemes nyár	7 304	54
Hazai nyár	2 475	37
Fűz	1 582	41
Éger	4 383	58
Egy. lágy lomb	811	15
Erdeifenyő	9 841	32
Feketefenyő	2 530	25
Egyéb fenyő	1 160	20
Összesen:	91 7684	29

A fajok fatömege alapján a magánerdők mintegy 30%-a őshonos fajokból álló természetszerű erdő, mintegy 60%-a ültetvényszerű és jelenleg csak 10% körüli a faültetvény.

Az összes területből 10 éven belül vágásérett 142 574 hektár, azaz a terület 22%-a. Ennek fatömege 33 981 ezer köbméter, ami az élőfatömeg 37%-a.

A magyarországi magántulajdonú erdők döntően a mezőgazdaságilag művelt területektől körülölelten helyezkednek el és itt lesznek az erdőtelepítések is. Ezek elsősorban az agrár-erdészeti fejlesztések keretében valósíthatók meg és emiatt a döntően magántulajdonban lévő földeken kell azokat elvégezni. Az agrár-erdészeti fejlesztések területigénye valószínűleg lényegesen meg fogja haladni az eddigi programokban szereplő 735 ezer hektár erdőtelepítést és üteme is nagyobb lesz a tervezettnél, ha idevesszük a faültetvényeket és az energiaerdőket is. Ezekkel együtt a magánerdők területe két évtized múlva az ország erdeinek nagyobbik részét fogja kitenni.

Tekintettel arra, hogy a magántulajdon a termőhelyi lehetőségeknek megfelelő gyorsabban növekvő fajokot részesíti előnyben, fakitermelés tekintetében is átveszi a meghatározó szerepet, annál is inkább, mert számítani kell a természetszerű állapotokhoz lényegesen közelebb álló állami erdőkben a kitermelések természetvédelmi szempontok miatti korlátozására.

A magánerdők gazdasági jelentősége ezt meghaladóan fokozódik, mert az agrár-erdészeti fejlesztések következtében szoros kölcsönhatásba kerül a mezőgazdasági termeléssel, és ez, valamint az erre irányuló EU támogatás az agrártermelés jövedelmezőségét pozitívan befolyásolhatja.

A kitermelések a privatizálás átmeneti időszakában (1990-1995.) igen visszafogottan folytatódtak. A felhalmozott lemaradást elsősorban a vékony sarangolt fatermékek termelési költségeit sem fedező alacsony ár miatt nem fogják pótolni és így a magánerdők fakitermelése 2010-ig évi 2,6-3,6 millió köbméterrel prognosztizálható, azzal a megjegyzéssel, hogy a magasabb érték a fa energia célú felhasználásának térhódításával lesz megközelíthető és ugyanabból fakadóan 2010 után tovább növelhető.

– **Vadgazdálkodás:** Bár a törvényi szabályozás szerint a vadászat joga a föld tulajdonosát illeti meg, ezzel jelenleg csak az erdőtulajdonosok igen kis része tud élni. A magánerdőkben élő vadról, az annak vadászatával realizálható jövedelmekről semmiféle értékelhető adatunk nincs, mert a régi vadgazdálkodási üzemtervek területi határai megváltoztak, az újak pedig a törvényi határidő ellenére nem állnak rendelkezésre. A terület bérleti díjait a tulajdonosok döntő többsége nem kapta meg.

– **Fapiac:** a magántulajdonú erdőgazdaság (szemben az állammal) nem visszaesésként, piacvesztésként érte meg az elmúlt időszakot, hanem résztvevőinek új foglalkoztatási, megélhetési, gazdaságának, gazdálkodásának racionalizálási lehetőségeit ismerte meg és persze korlátait, amit elsősorban a

– **szabályozó rendszer** testesít meg. Az új jogszabályok, tartva a privatizáció esetleges káros következményeitől, túl szigorúra sikeredtek és számos, az egészséges átalakulási folyamatokat gátló elemet is tartalmaznak. Ezek részletezése meghaladja jelen tanulmány kereteit, de ezeket a közeljövőben úgy kell módosítani, hogy azok megfeleljenek a demokratikus piacgazdaságon és a magántulajdon tiszteletén alapuló EU elveknek.

– **Az adórendszer** teljességgel figyelmen kívül hagyja azt a tény, hogy a magánerdő-gazdálkodás jövedelmei évtizedes ciklikussággal jelentkeznek és így tárgyevi adóztatásuk tőkekivonást eredményez, amit nem enyhít az SZJA törvény homályos és bizonytalan adóhalasztási rendszere, amivel emiatt alig éltek az erdőtulajdonosok.

– **A támogatás:** az agrártámogatások erdészeti fejezetének normatív támogatási összegei erdőfelújításban jelentősen (40-50%), erdőtelepítésben kisebb mértékben (20-25%) elmaradnak a tényleges költségektől, ráadásul az erdőfelújítás „támogatása” 90%-ban a gazdálkodók befizetéseiből kerül ki, így az nem nevezhető támogatásnak, legfeljebb a gazdálkodók közötti keresztfinanszírozási kényszernek, ami a magángazdaság, piacgazdaság keretei között nem tartható fenn. A pályázatos támogatások a magángazdaságba alig jutnak el, elsősorban információ és saját tőkerész hiánya miatt, de amiatt sem, mert nem kerültek kidolgozására a magánerdő-gazdaságot hatékonyan segítő célok. A támogatások kifizetése ráadásul utólagos és helyenként akadozik.

– **A magánerdő-gazdálkodás jelenlegi szervezeti és működési rendszere**

A kialakult struktúra gazdálkodási forma szerint				
Megnevezés	ezer ha	%	fő (ezer)	ha/fő
Egyéni gazd.	86	12		
Társult	281	38		
Társulás előtti	144	20		
Rendezetlen	222	30		
Összesen:	733	100	285	1,3

3. Az EU-csatlakozás harmonizációs kérdései, célkitűzések

Mielőbbi megfelelő fejlődési pályára állítása, az EU-csatlakozás idejére legalább a versenyhelyzetbe kerülés esélyének megerősítése a magánerdő-gazdaság *fokozottabb* támogatását igényli, és ezért ezen a téren – Eukonform módon – a *szektorsemlegességet fel kell adni*.

Biztosítani kell az erdőgazdálkodási célú megtakarítások adómentességét és azt, hogy a magánszféra erdőfenntartási járulék befizetései, a költségvetési támogatások arányos része, valamint az e területről befolyt erdőgazdasági bírságok maradéktalanul a magánszférába kerüljenek vissza. A magánerdő-gazdálkodók erdőszeti célú megtakarításainak és a bármilyen okból tárgyévben fel nem használt járulékoknak, valamint a költségvetési támogatásoknak a kezelésére pedig létre kell hozni az „erdőbank” intézményét. (Ez természetesen lehet egy valódi agrárbanknak, amely kezeli a gazdálkodók adókedvezményre jogosító befizetéseit, a kedvezményes agrárhitelezést és az egész agrártámogatás pénzügyi rendszerét.)

A többcélú erdőgazdálkodás és az erdőhöz kapcsolódó természeti erőforrások tartamosságát szavatoló eszmeiség tekintetében *harmonizációs feladat* a hozzávetőleg 300 ezer magánerdő-tulajdonosban kialakítani, illetőleg fokozni a fenti elkötelezettség és szavatosság vállalásának szándékát (államilag támogatott érdekképviselet, újság, kiadványok, tanulmányutak). Az ehhez vezető legjobb út a tulajdonosi jogok tisztelete, amelynek tükröződnie kell a vonatkozó törvényekben is. Ez jelenleg még nincs így (EU Project CIPA-CT93-0225, Prof. Dr. E. Nieblein, Dr. B. Illyés, Prof. Dr. H. Eissmann, Dr. K. Böswald), ezért *harmonizációs feladat* az 1994. évi IL; 1996. évi LIII., LIV. és LV. törvények e szempont szerinti vizsgálata.

Az egyéni és társas magánerdő-gazdaságokat érintően hangsúlyozottan kell figyelembe venni a piacgazdasági struktúra és a demokratikus szabadság elveit, a versenypolitikát és a környezetvédelmi politikát.

A piacgazdasági struktúra kialakításakor elő kell segíteni a megfelelő üzemméreték kialakítását, elsősorban a tevékenység koncentrációja révén. Erre a célra leginkább az új típusú szövetkezetek és a magasabb szervezetségi fokú magántulajdonú gazdasági társaságok (kft., rt.) integrátorkénti fellépése felel meg, így ezek kialakítását központosítva támogatni szükséges. A tevékenység koncentráció, illetőleg integráció során teljes mértékben tiszteletben tartandók a tulajdonosi jogok és érzelmeik. A birtokkoncentrációnak ezért piaci körülmények között kell megvalósulnia, amelyet természetesen támogatni kell a lehető legnagyobb mértékű adó- és illetékedvezményekkel.

A versenypolitikának biztosítania kell, hogy a magánerdő-gazdálkodás egyéni és társas vállalkozásai egymással és az állami erdőgazdálkodás szervezeteivel egyenlő eséllyel olyan tisztességes versenyben vehessenek részt, amely motorja az erdőgazdálkodás, az erdőszeti tudományok és oktatás fejlő-

désének és amely a magyar erdőgazdálkodás valamennyi résztvevőjének biztosítja, hogy eleve ne reménytelen helyzetből kelljen indulniuk az EU-közösség versenyében.

Lehetővé kell tenni, hogy a magántulajdonban lévő földek által határolt állami tulajdonú szőrványerdőket ne csak 100%-os állami tulajdonban lévő szervezetek bérelhessék a Kincstártól, és biztosítani kell, hogy a magánerdő-gazdálkodás is kapjon reorganizációs támogatást az állami erdőgazdaságokkal azonos – területarányos – összeggel és feltételekkel.

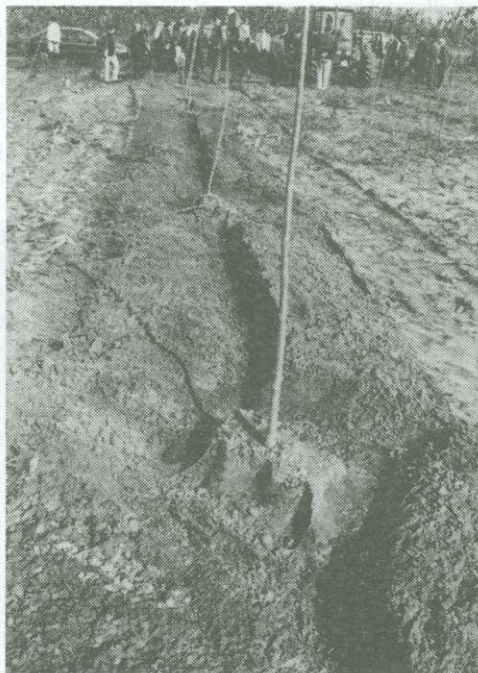
A környezetvédelmi politikának tekintetbe kell venni, hogy a természetszerű erdők fokozódó védelméből adódó korlátozások miatti fatömegkiesést a magántulajdonú földeken létesítendő ültetvények tudják pótolni, így ezek támogatása környezetvédelmi célokat is szolgál. A nem ültetvényszerű magánerdőkben pedig meg kell teremteni a tulajdonosok érdekeltségét a természet és környezet védelmében, a táj gondozásában.

4. A magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás piacgazdasági kérdései A termelő alapok bővítése

A hivatkozott Európa Parlamenti előterjesztés 12. pontja az erdő erőforrás növelésével kapcsolatban kimondja: „*Kiemelten lehetővé kell tenni a tartamos gazdálkodás elősegítését az agro-erdészeti rendszerekben és támogatni kell az olyan csatlakozó gazdasági programokat, amilyenek például az agro-erdészeti fejlesztési programok.*”

A Nemzeti Agrárprogram (NAP) erdőszeti fejezete 1998. évtől 2035-ig előreláthatóan 735 ezer hektár új erdő telepítését irányozza elő. Ennek 80%-át ilyen agro-erdészeti rendszerekben célszerű elvégezni, és amelynek természetesen a magántulajdonon alapuló gazdaság körülményei között kell megvalósulnia. Ez egybeesik az agrártermelők törekvéseivel, akikben ugyanezen megfontolásokból magas az erdőtelepítési kedv és az erdősítések támogatási rendszerének inflációarányos fenntartásával ez megőrizhető, illetőleg az EU jelenlegi erdősítési támogatási rendszere ezt jelentősen ösztönzi, így a földterület biztosított. Ugyancsak jól megvalósíthatók a magántulajdon körülményei között a kapcsolódó egyéb programok is, mint például a közmunka programok, amit bizonyítanak az ebből a szektorból érkező pályázatok is. Ennek hatékonyságát nagymértékben fokozni lehetne a foglalkoztatási létszámokhoz a birtokszerekhez jobban igazodó megállapításával.

(Folytatjuk.)

A programot készítették:

Magánerdő-tulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (korábban: TEOSZ)
Magyar Bérkilövő és Független Vadászok Országos Szövetsége
Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének Erdészeti Választmánya
Mezőgazdasági Termelők Érdekvédelmi Szövetsége
Hajdú-Bihar megyei Magánerdő-tulajdonosok Egyesülete
Magánerdő-tulajdonosok és Erdőgazdálkodók Veszprém megyei Egyesülete

A nemzeti erdőtelepítési program agrárpolitikai összefüggéseiről...

November 26-án az OEE Szeniorok Tanácsa és a Táj- és Környezetfejlesztési Szakosztály közös rendezvényt tartott. Az ott felvetett témák némelyikéhez ezúton is szeretnék néhány gondolattal és kiegészítéssel hozzájárulni. *Káldy József* elnök az OEE új elnökségének célkitűzései között említette – több hozzászóló is megerősítette – a nemzeti erdőtelepítési program megvalósításának kiemelt jelentőségét.

Ezek a célkitűzések hangsúlyosan jelennek meg a Kormány-programban: „Társadalmi haszna okán a Kormány kiemelten foglalkozik a honi erdők kiterjedésbeli és minőségi állapotával. Megtartja az állami szerepvállalást az erdők közhasznú munka keretében történő telepítése terén, csökkentve ezáltal a falusi munkanélküliséget is...”

Az erdővagyron bővítésének leghatékonyabb eszköze az erdőtelepítések ütemének felgyorsítása. Környezet- és vidékfejlesztési, agrárpolitikai szempontok egyértelműen indokolják az erdőtelepítési program felgyorsítását. Eszerint 2050-ig mintegy 600-650 ezer ha, majd ezt követően további 300-400 ezer ha új erdő telepítésére kerülhet sor a gyenge termőhelyi adottságú, szántóföldi művelésre alkalmatlan területeken.

Az EU-hoz való csatlakozással kapcsolatban várható a szántóföldi növényekre termelési kvóták megállapítása, amelyeknek következményeként a gyenge termelési adottságú területeket indokolt kivonni a szántóföldi művelés alól. Az erdő területének növelése Magyarországon – 19%-ról mintegy 25%-ra – hozzátartozik a racionális földhasználathoz, ilyenformán jelentősen elősegítheti az EU integrációs folyamatokat. Az erdőtelepítési program megvalósításához az erdőtelepítések költségeinek fedezete érdekében igénybe lehet venni az EU tagjai számára előirányozott támogatást is. Ennek feltétele többek között az ökológiai és környezetvédelmi szempontok, valamint az agrárpolitikai célok figyelembe vétele.

Mindezzel együtt az ökológiai, ökonómiai és szociológiai igényeknek megfelelően az erdőtelepítési programot nemzeti léptékű beruházásnak kell tekinteni.

Az agrárgazdaság és vidékfejlesztés stratégiája szerint: „A társadalmi elvárásoknak megfelelően az erdők fenntartható fejlődését a költségvetésnek kell elősegíteni. Szükségszerű az erdészeti politika, az ökológiai kérdések, a mezőgazdasági tevékenység, a térségfejlesztések ökonómiai keretben stratégiai szinten történő összehangolása, szintetizálása.”

Az EU-direktíváknak is megfelelően kiemelt feladat a fenntartható erdőgazdálkodás, a stabil erdei ökoszisztémák megőrzése, helyreállítása és az erdők környezet-, természetvédelmi,

szociális-rekreációs, valamint termelési funkcióinak összehangolása.

Mindezekből következik, hogy a nemzeti erdőtelepítési program megvalósulása jelentősen befolyásolhatja a magyar agrárpolitika alakulását és az EU integrációs folyamatokat.

Az erdők extenzív fejlesztése érdekében meg kell teremteni az erdőtelepítések előfeltételeit. A jelenlegi tulajdonviszonyok mellett problémát jelenthet az is, hogy ki kezdeményezze az erdőtelepítést. Gyakori, hogy más-más szervezet, illetve gazdálkodó a tulajdonos, a használó és a fenntartó. Így nehéz meghatározni az erdőterület növelésének elérésére a közös érdeket. Az új erdőtelepítések elsősorban magántulajdonúak lehetnek, az EFAG Rt.-k számára a termőföldszerzés – erdőtelepítés céljára – nehezen képzelhető el.

Az erdőtelepítéseknél PHARE források igénybevétele is lehetséges. A PHARE célkitűzések tartalmazzák a fenntartható és környezetbarát mezőgazdaság kialakításával kapcsolatos technikait és pénzügyi lebonyolítást végző management támogatását.

Úgy gondolom, ezt a lehetőséget is mérlegelni kellene a humán erőforrások megalapozásánál, különös tekintettel az OEE-ben felhalmozódott szellemi tőke kamatoztatására!

Dr. Tarján Lászlóné

Minden fát...

(Hozzászólás Bartha Pál „Önbecsapás” c. írásához)

„Minden fát arra használjunk, amire való; amire a fizikai, műszaki tulajdonságai a leginkább alkalmassá teszik.” Ezt tanította annak idején boldogult emlékü Lámfalussy professzorunk.

Nos, ezt az intelmet bizvást elfogadhatjuk a különféle kimutatások felhasználásánál is.

Bartha Pál nehezményezi a „korreláció teljes hiányát” az erdei üzemtervekben szereplő termőhelyi fatermő képessége, a faállományok fatermő képessége, a termelési cél, a kitermelésre kerülő faanyag minősége között. Mint írja, e kimutatások nem szolgálják a gazdasági tisztánlátást, nem tükrözik az egyes gazdálkodók állományainak jövedelemtermelő képességét.

Az való igaz, hogy „egy-az-egyben” valóban nem alkalmasak a Szerző által kívánt célra. Mert például a cserések esetében minél jobb termőhelyen állnak, minél „jobb” fejlődésűek, a faanyaguk annál értéktelenebb a fagyléccesség, a taplógombásodás miatt. Ellentéte ennek a „gyenge” fejlődésű lucfenyves, amely 60-80 éves korára mégiscsak eléri a vezetékoszlop-méretet, akkor pedig a jövedelme vetekszik minden más,

a legjobb termőhelyen felnőtt, legkiválóbb minőségű állományéval. A „korreláció”, az összefüggés hiánya tehát semmi mást nem mutat, mint hogy állományaink egyrészt még korántsem használják ki a termőhelyi fatermő képességét, másrészt, a megtermelt faanyag minősége messze elmarad a lehetéstől, attól, amilyent gondos erdőnevelés révén elérhetnénk.

Idősebb generációknak bizony nem lehet dicsekednie ezzel a (szerep) „eredménnyel”, de az ifjabbakat serkentheti, lelkesítheti, hogy bőven van tennivalójuk érdeink jobbá tétele, jövedelmezőségének emelése érdekében. (Remélhetőleg ők nem az „energiaerdők”, magyarán a csak tűzifának alkalmas erdők felnevelésével akarnak büszkélkedni.)

Addig is meg kell fontolnunk, hogy az egyes kimutatások adatai honnan származnak, mit tartalmaznak, és – mire nem használhatók. Nem esett szó viszont a tanulmányban arról, hogy az üzemtervezés során felmérjük az egyes állományok faanyagának minőségét, felhasználói szempontú értékelését. Ez az adat sajnálatos módon nem jelenik meg az egyes erdőrészek adatlapján, és a jelek szerint a Szerző nem találkozott az összesített adatokkal sem. Pedig ezek a jövedelmezőség megítélésénél használhatóbbak (lennének), mint az összes többi táblázat együttvéve.

Reményfy László

Nyereségérdekeltség vagy kötelességtudat

(Válasz Reményfy Lászlónak)

Az általam igen nagyra becsült kollégánk kérdése az erdőgazdálkodást érintő alapkérdések közé tartozik, amelyre a válasz mindig attól függ, hogy annak pillanatában milyen a gazdasági környezet, milyenek a gazdaságpolitikai (beleértve az erdészeti- és természetvédelem politikai) célok. Én most olyan választ igyekszem adni, ami ma érvényes, de lehet hogy nem lenne igaz más országban vagy más gazdasági helyzetben.

Kíváncsi vagyok, hogy mai világunkban kizárólag a kötelességtudatra alapozva elvárható-e a nemzetgazdaság bármely résztvevőjétől, hogy hatékonyan lássa el munkáját. Ez az idő azt hiszem a múlt homályába vész. Habár torz a példa, azért csak hadd emlékeztessenek a „lányunk szülni dicsőség, asszonyunk szülni kötelesség” jelszóra. Ez a lelkesedésre alapozott cselekvés a gazdasági helyzetek (állapot) bizonyos eseteiben szükséges és elengedhetetlen.

Magam elsősorban nem kötelességtudatról beszélnék, hanem hivatásszeretetről, elhivatottságról, tisztességről, tudásról, rátermettségről és ma elkerülhetetlenül az érdekeltségről. A kötelességtudat azt hiszem ezekből automatikusan ered. Ez az egyik része a dolgoknak. A másik, hogy miből élünk, mitől fejlődünk, gyarapodunk. Kell-e a gyarapodás az erdőállományunk mennyiségét, kell-e a fejlődés a minőségét illetően? Azt hiszem ezek nem képezhetik vita tárgyát.

A tulajdonos szempontjából a vagyon gyarapodása a legfontosabb. Ezért az állami erdőgazdálkodást a vagyonerdekeltség oldaláról kell szabályozni. A vagyongyarapodás, minőségjavulás csak akkor képzelhető el, ha a források rendelkezésre állnak. Itt a kötelességtudat önmagában már nem elég, ehhez már sok pénz kell. A pénzt pedig elő kell teremteni vagy a saját gazdasági tevékenység árán, vagy pedig valaki (mondjuk az állam, helyesebben a „köz”) adja.

A mai helyzetben az erdőgazdasági társaságok teremtik meg az állami erdőben való gazdálkodás teljes fedezetét, emellett jelentős összegeket fizetnek be az állam számára. Az erdőfenntartás finanszírozását (járulék és normatív támogatást) és az

erdőtelepítés beruházási támogatását most nem véve figyelembe, a 19 ÁPV Rt. erdőgazdaság évente több mint 100 millió Ft-ot fizet azért, mert az erdő vagyongazdálkodója (még azok a cégek is fizetnek, ahol az erdők össz-hozadéka azt igényelné, hogy a Kincstár fizessen az erdőkezelésért), és több mint 7 milliárd Ft a közbefizetés (adók, járulékok stb.), ugyanakkor az állami támogatás nem éri el a fél milliárd Ft-ot sem. Az erdővel kapcsolatos közcélok megvalósulásának költségeit tehát ma az erdőgazdaságok dolgozó kollektívája és a vállalkozók teremtik meg egyebek között azzal, hogy jövedelemszintjük többségében mélyen az országos átlag alatt van. (Nem fejtém ki részletesen, ismert a szám, ma évi mintegy 1,5-2,0 milliárd Ft kellene ezeknek a veszteségeknek a fedezéséhez.) Sok esetben az erdész kollégák részéről valóban a kötelességtudat működik, ugyanakkor ezeknek az embereknek a családjá egyre nagyobb hátrányba kerül a más ágazatokban dolgozókéhoz képest. Az állam tehát ma nem képes az erdőgazdálkodás terheit viselni, mert ha volna rá mód, akkor a közcélú feladatok teljes körének finanszírozását felvállalná. Lenne tehát fedezet egy nem érdekeltségi alapon működő, tehát bizonyosan nem hatékony rendszer fenntartására?

Megnyugtatóan közlöm, hogy a nyereségérdekeltség következtében nem romlott a kincstári erdők állapota, pl. az erdőfelújítási hátralék szinte minimálisra csökkent. Ezt tanúsítják az Erdészeti Hivatalnak az erdőállomány-gazdálkodásról szóló éves jelentései. És az, hogy az állami erdőgazdasági társaságok tulajdonosának stratégiája e célok eléréséhez a részvénytársaságok nyereségérdekeltségen alapuló hatékony működésének megteremtése volt, úgy érzem beigazolódt.

Ez úton szeretném megköszönni igen tisztelt Reményfy László kolléga felhívását, hogy a fenti gondolatokat kifejthessem. És vele együtt szurkolok azért, hogy a közcélúság terheit az állam vállalja át. De az érdekeltségi alapon való működés elvét azért ma nem szívesen adnám fel.

Gerely Ferenc

Folytatódik az együttműködés

Az orosz-magyar erdészeti együttműködési megállapodásnak megfelelően, amelyet tavaly írtak alá a két ország erdészeti vezetői, ez év november 8-15. között Magyarországon tartózkodott az orosz Szövetségi Erdészeti Szolgálat küldöttsége: *Ju. A. Kukujev*, az Orosz Szövetségi Erdészeti Szolgálat (Roszleszhoz) erdőhasználati és Erdőrendezési Hivatalának vezetője, *P. M. Lagunov*, a Központi Erdőrendezési Vállalat igazgatója (Moszkva), *V. G. Kresznov*, a Nyugat-Szibériai Erdőrendezési Vállalat vezetője (Novoszibirszk), *V. I. Arhipov*, az Északnyugati Erdőrendezési Vállalat vezetője (Szentpétervár) és *B. K. Szolovjev*, a Roszleszhoz Nemzetközi Hivatalának helyettes vezetője.

A budapesti program keretében a küldöttség látogatást tett az Állami Erdészeti Szolgálatnál, ahol *Halász Gábor* főigazgató és munkatársai tájékoztatást nyújtottak az AESZ szervezetről és hatósági tevékenységéről, a magyar erdőrendezés és erdőfelügyelet helyzetéről, illetve a hazai erdészeti monitoring felépítéséről és működéséről.

Az orosz küldöttséget megérkezésük után fogadta *Dauner Márton*, a FVM Er-

dészeti Hivatalának elnöke. A vendégek rövid tájékoztatást kaptak Magyarország erdészeti politikájáról, az ágazatban a tulajdonviszonyok terén végbemenő változásokról, valamint az erdészeti igazgatás rendszeréről.

Ezt követően a küldöttség vidéki program keretében megismerkedett az AESZ három dunántúli igazgatóságával. A Balaton-felvidéken elsőként a Veszprémi Igazgatóságon tettek látogatást a vendégek, ahol *Vaspöri Ferenc* igazgató és *dr. Peti Miklós* igazgatóhelyettes fogadták az orosz kollégákat. Az egynapos program keretében a vendégek megismerkedtek az igazgatóság munkájával, valamint a BEFAG Rt. Ugodi és Bakonybéli Erdészeti területén a bükk- és tölgy-erdőállományok felújítási gyakorlatával. A Bakony-szentlászlói Erdészeti erdőgazdálkodásról és egy helyszíni bemutató keretében a vaddisznós-kert működéséről.

A látogatás következő állomása az AESZ Szobathelyi Igazgatósága volt, ahol *Schrödl László* igazgató és *Szkalák Gyula* igazgatóhelyettes fogadták a vendégeket. A szobathelyi program során az igazgatóság munkájának bemutatása mellett a tájvédelmi körzetben folytatott erdő-

gazdálkodás, illetve a bükk- és tölgyfelújítási gyakorlat került napirendre.

A Kaposvári Igazgatóságnál *Nádas József* igazgató és *Nagy Zoltán* igazgatóhelyettes fogadta a vendégeket. A küldöttség átfogó tájékoztatást kapott az igazgatóság munkájáról. Az erdőgazdaság területén bemutatásra kerültek a magyarországi viszonyok között is ritkaságnak számító ezüst-hársas-bükkös erdőállományok, illetve a felújításukkal kapcsolatos problémák. A program keretében sor került a szarvasfarm megtekintésére.

Elutazásuk előtt, munkavacsorán *Winovszky Károly*, az FVM Erdészeti Hivatalának osztályvezetőjével kiértékeltek a tanulmányutat és felvázolták a közeljövő együttműködésének lehetőségét. Az orosz küldöttség vezetője, *Ju. A. Kukujev* megköszönte a magyar kollégáknak a gazdag, magas színvonalú szakmai és kulturális programot és azt a baráti fogadtatást, amely végigkísérte őket magyarországi tartózkodásuk alatt.

Az együttműködés jövőre folytatódik, amelynek keretében magyar szakemberek utaznak Oroszországba az idej látogatás viszonzásaként.

*Veperdi Irina,
a munkacsoport magyar társtükkára*

SZMORAD FERENC

Ismét az erdők természetességi állapotának értékeléséről...

Az Erdészeti Lapok hasábjain az elmúlt hónapokban számos írás látott napvilágot a hazai erdők természetességi állapotának értékelési lehetőségeivel kapcsolatban. A márciusi számban megjelent vitaindító cikk nyomán papírra vetett észrevételek, kritikai megjegyzések az értékelés szükségességéről, módszeréről, a bevezetés lehetőségeiről, problémáiról egyaránt szóltak, s több szempontból is segítettek az ügy előremozdulását. Az alábbiakban a hozzászólásokra szeretnék reagálni, illetve megkísérelném az elhangzottakat – témakörök szerint – a vitaindító cikk tartalmához csatolni, az ott felvázolt rendszerbe beépíteni.

Az értékelő rendszer szükségessége

A hozzászólások az értékelő rendszer szükségességét részben támogatják, részben megkérdőjelezzik. Mivel a további lépésekhez elengedhetetlen, hogy az erdészszakma az erdők természetességi állapotának értékelését fontosnak tartsa, felvállalja, ki kell emelni, hogy az értékelő rendszer – a természetvédelmi szempontok kétségtelen képviselője mellett – a természetközeli erdőgazdálkodás minél szélesebb körű kiterjesztését hivatott megalapozni. Dr. Szodfridt István és Csányi Sándor azon véleményének ad hangot, miszerint a javasolt értékelő rendszer az erdőgazdálkodás társadalmi megítélését ronthatja, a laikusok számára támadási felületet adhat. Ezek a problémák valóban felmerülhetnek, azt azonban látni kell, hogy az erdőgazdálkodás társadalmi elismertségének növeléséhez a pusztá propagandatevékenység még kevés, szükséges a kor igényeinek megfelelő – a természetközeli erdőgazdálkodást felvállaló – szemléletváltóztatás is. Ehhez, s a vitaindító cikkben felsorolt számos egyéb, szakmai jellegű probléma megoldásához is első lépés a jövő feladatait meghatározó helyzet felmérése. Az erdők természetességi értékének megállapítását megcélzó rendszer ezt a feladatot hivatott ellátni, nem pedig az erdészszakma múltbeli – vagy jelenlegi – tevékenységét szándékozik minősíteni, az erdész elődök munkáját lebecsülni. Utóbbihoz amúgy sincs erkölcsi alap, hiszen a múltbeli és jelenlegi gazdálkodási körülményeket és elvárásokat, kritériumokat nem lehet – és nem is szabad – összevetni. Okulni kell a múlt gazdálkodási hibáiból, meg kell tartani, fel kell eleveníteni a kedvező tapasztalatokat, s arra kell törekedni, hogy a jövő erdőképe a napjainkban egyre inkább felerősödő ökológiai szempontok figyelembevételével formálódjon.

Az értékelő rendszer hatálya

Írásában dr. Szodfridt István és Csányi Sándor egyaránt megkérdőjelezi, hogy vajon szükséges-e a természetességi érték megállapítása valamennyi hazai erdő esetében. A vitaindító cikk erről nem szól ugyan, de csupán azért nem, mert a szerzők egyértelműen a teljes körű bevezetés mellett teszik le a voksukat. Az országos összképhez, de akár regionális – például az erdőtervezési körzetek szintjén megvalósuló – értékeléshez szükséges ugyanis a magánerdők és közbirtokossági erdők, illetve a természetvédelem alatt álló és nem védett erdők természetességi állapotának ismerete, s ugyanezen okból fontos a kultúrerdők, faültetvények minősítése is.

A kultúrerdők és faültetvények nyilván elmarasztaló minősítést fognak kapni a természetességi állapot értékelése során,

azonban jelenléti arányukat az ökológiai adottságok megszabta lehetőségekhez képest szabad csak értékelni. Vagyis egy országos vagy regionális értékeléskor nem az válik majd fontossá, hogy mennyi a kultúrerdők vagy éppen a faültetvények aránya, hanem az, hogy az ökológiai adottságok alapján reálisan megcélozható állapothoz képest hogyan alakul a területük.

Domb- és hegyvidéken (Északi- és Dunántúli-középhegység, Nyugat- és Dél-Dunántúl), ahol a termőhelyi viszonyok kedvezőbb feltételeket nyújtanak a fatenyészet számára, a természetközeli erdőgazdálkodás szélesebb körben realizálható. E vidékeken a reálisan megcélozható erdőképp gyakorlatilag azonos a potenciális vegetáció erdőképpével, így itt a kultúrerdők, faültetvények jelenléte egyértelműen negatív megítélés alá fog esni. Utóbbi megállapítás itt érvényes a nem-erdő termőhelyre telepített erdők (például dologmitkopárokra ültetett feketefenyvesek) esetében is, hiszen ezek az elsődlegesen edafikus kontroll alatt álló termőhelyek eredendően fátlank, így a rajtuk végzett erdőtelepítés – történjen az bármilyen céllal – mindig a természet megregulázása, s gyakran az ott található természeti értékek tönkretétele is egyben.

A kedvezőtlenebb adottságú sík vidéki területeinken (Kisalföld, Alföld), ahol kimatikus és edafikus okok egyaránt nehezítik az erdész munkáját, a természetközeli erdőgazdálkodás – napjaink erdőgazdálkodási gyakorlata mellett – csak szűkebb körben honosítható meg (gondoljunk csak az őshonos fajok alkalmazási problémáira). Az ilyen területek távlati erdőképpében a kultúrerdők, faültetvények nagyobb arányt is elfoglalhatnak, bár természetességi pontértékük meg fog egyezni az átalakításra javasolt domb- vagy hegyvidéki kultúrerdőképpel.

A fentiekből nyilván kitűnik, hogy az értékelő rendszer alkalmazása során egy abszolút értelemben vett természetességi érték megállapítása kívánatos, mellyel egy térség vagy az ország erdőállapotának leképezésére nyílik lehetőség. Távlatilag – állománynevelési, erdőfelújítási és regenerációs jellegű beavatkozásokkal – az erdők természetességi állapotának javítása kell hogy legyen tehát a cél. A termőhelyi-ökológiai viszonyok függvényében reálisan megvalósítható erdőképet azonban térségenként (például az erdőgazdasági tájrészletekhez igazított erdőtervezési körzetenként) kell meghatározni. Ezzel a megoldással egy relatív értelmű összevetés is lehetséges, mellyel eloszlató az az aggodalmak, melyek például a szélsőséges talajviszonyú szántóterületekre telepített kultúrerdők megítélésével kapcsolatban felmerültek.

Az értékelő rendszer alapelvei

Fontos szempont, hogy az újonnan bevezetésre kerülő, új szempontokat felvonultató erdőállapot-minősítő rendszer kellő elméleti megalapozottságú legyen. A jelenlegi vizsgálat alá vont értékelő módszer kidolgozásakor azonban a rendszer készítői kettős szorításban kellett hogy tevékenykedjenek. Egyrészt figyelembe kellett venniük, hogy a kiépítésre kerülő metódus tisztázott elméleti alapokkal bírjon, másrészt ügyelni kellett a kérdés gyakorlatias kezelésére, a megvalósíthatóságra. Utóbbi szempont miatt több helyen kellett az – elméleti alapokat kissé gyengítő – egyszerűsítések eszközeihez nyúlni.

Mindezt fontos látni és tudomásul venni akkor, amikor a rendszer „hadrafoghatóságát” megítéljük.

Az értékelő rendszerben a kulcsfontosságú szerepű referenciaállapot meghatározása a legkényesebb kérdés, éppen ezért a legtöbb kétey is ezzel kapcsolatban merült fel. Mielőtt ezt a problémát behatódobban megvizsgálánánk, le kell szögezni azt a tény, hogy bárhogyan is határozzuk meg a referenciakategóriákat, az mindig kiragadott állapot lesz, s így – mint azt dr. Szodfridt István is írja – azoktól „a konkrét állományok plusz vagy minusz irányban szükségyszerűen eltérnek”.

A referenciaállapot megválasztásánál a probléma magva tulajdonképpen az, hogy a természetes körülmények közötti erdőkép – jelenlegi ismereteink szerint – jól megfogható, standardként leírható típusokat (különösen az erdőgazdálkodás legfőbb bázisának számító zonális erdők esetében) nem, vagy alig produkál. Ennek tudatában a vitaindító cikk a gyakorlatiasság által diktált egyszerűsítések révén próbált eleget tenni a feladatnak, mégpedig a következők szerint: „A referenciának számító lehetséges (potenciális) erdővegetáció osztályozásának alapegysége az erdőtársulás-csoport, melyet többé-kevésbé azonos termőhelyi-ökológiai adottságú, szerkezetű (megjelenésű, színteztettségű stb.) és növényi összetételű erdőtársulások összehasonásával alakítottunk ki. Tekintettel arra, hogy a háborítatlan természetre jellemző (mozaikos, többkorú természetes vegetációdinamikai folyamatokat mutató stb.) erdőket csak rendkívül elenyésző területen találunk, referenciaállapotnak a több évszázados vágásos üzemmód következtében kialakult, de természetszerű erdőképet vettünk alapul.

Állásfoglalásában tulajdonképpen ugyanezt az alap gondolatot használja fel az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága (lásd: Erdészeti Lapok, 1998. évi szeptemberi szám), amikor a „természetes” erdőképet a fenti kritériumokkal írja le (igaz, megemlíti még az elméleti jelentőségű „erintetlen, őserdő jellegű állomány” kategóriát is). Az állásfoglalás és a vitaindító cikk különböző számú és tartalmú kategóriát használ, éppen ezért szerencsés lenne a két kategória-rendszer összehangolása, így is segítve az egységességet – értékelésben, fogalomhasználatban egyaránt.

Az alapelvek kérdéséhez dr. Mátyás Csaba cikkében találunk számos megfontolásra érdemes észrevételt és javaslatot. Az ott leírtak sok szempontból támogatják a vitaindító cikk mondanóját, s több kritikai észrevételt is tartalmaznak. Utóbbiakra a következő sorokban szeretnék tetelesen válaszolni.

– Tény és való, hogy a cönotaxonómia által leírt erdőtársulások már egy több szempontból átalakított növénytakaró leképezését jelentik. Referenciaként való felhasználásuk – éppen a fentebb elmondottak miatt – azonban nem feltétlenül hiba, s ezt egyébként a cikk írója is elismeri, hiszen hivatkozik az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága állásfoglalására. A hosszú termelési ciklussal dolgozó erdőgazdálkodás keretei között, néhány évtizedes időtávlatban ugyanis nincs esély természetes referencia-erdőkép kialakítására, s ennek megvalósítása – legálábbis egyelőre – nem is célja a hazai erdőgazdálkodásnak (erdeink nagyobb hányadát a jövőben is művelt erdőként fogjuk számon tartani). Persze ha a kristálytisza elméleti alapok lefektetésére törekszünk, jogos a felvetés. A természetes erdőkép tipizálási problémái miatt azonban feltehetően akkor cselekszünk helyesen, ha a kissé már átalakított, de természetközeli, s jól (vagy sokkal jobban) tipizálható erdőképet vesszük alapul az értékelő rendszer megalkotásakor.

– A cönotaxonómia rendszerek alapegységeit, az asszociációkat valóban a lágy szárú szint hangsúlyos figyelembevételével írták le. A vitaindító cikk erdőtársulás-csoportjai azonban az erdőgazdálkodási szempontból igencsak elaprózott asszociációk összehasonásával jöttek létre, s az osztályozást a 24 erdőtársulás-csoport kialakításával sikerült a gyakorlatiasság szintjére emelni. „Túlértesztetést” csak a kritikaként megemlélt mészkerülő erdőknél lehet feltételezni, azonban ezen erdőtársulások sajátos talajtani adottságai, s az ebből fakadó erdőművelési vonatkozások miatt még itt is indokoltnak tűnik a három erdőtársulás-csoport elkülönítése.

– Korösszetétel és állomány szerkezet tekintetében természetszerű állományaink gyaníthatóan valóban messzebb állnak a természetes erdőképtől, mint fajösszetétel tekintetében. Mivel a többé-kevésbé egykorú természetszerű erdőknél már csak a többkorú természetszerű erdők mutatnak kedvezőbb képet, elengedhetetlen az erdők értékelésénél a vegyes korosztály szerkezet – s az ebből adódó strukturális heterogenitás – figyelembevétele. Az értékelő rendszer fel is vette szempontjai közé, azonban sajtóhiba folytán a koronaszint értékelő táblázatában ez nem jelent meg: az „5 pont” értékű erdők kritériumai teljesen azonosak a „4 pont” értékű erdők szempontjaival. A „4 pont” rovatához így hozzáértendő ± „egykorú”, az „5 pont” rovatához pedig a „± többkorú” kritérium. Természetesen jelentősebb mértékben is figyelembe vehető az állomány szerkezet (a rendszer ilyen szempontból bővíthető, módosítható), azt

Tudományos Emlékezés Kaposváron

Az MTE SZ megalakulásának 50. évfordulója alkalmából, Magyar Tudomány Napja rendezvénysorozat keretében Tudományos Emléklést rendezett az MTE SZ Somogy megyei Szervezete és az OEE Kaposvári Helyi Csoportja. A Tudomány és Technika Házában tartott rendezvény első program-pontjaként Bána József, a megyei szervezet elnöke tartott ünnepi beszédet. Beszédében utalt a gyökerekre, az MTE SZ megalakulását megelőző egy évszázadra, az első tudományos egyesületek, szervezetek megalakulására, működésükre.

A közelmúltról már inkább a somogyi történések kapcsán ejtett szót. Beszélt a megyei szervezet megalakulásáról, a megalakításban, szervezésben oroszlánrészt vállalók áldozatkész munkájáról. Közülük tizenhatan Somogyi Jubileumi Emlékérem kitüntetésben részesültek. A kitüntetettek: Christ Miklós, Deák Ferenc, Detrich Miklós, Endrédi János, dr. Exner Zoltán, dr. Györky Zoltán, Heizler György, Jaczó Győző, Kiss Zoltán, dr. Marton Kálmán, Mike Ferenc, Sámóczy Istvánné, Sebők József, dr. Tamás Károly és Tóth Ferenc. Ezután a nap emlékére egy ezüsthárs-csometét ültettek el a székház kertjében.

A program második része a tudományé volt. A klíma lehetséges megváltozása és annak hatása erdőgazdálkodásunkra címmel tartott előadást a Soproni Egyetem két oktatója.

A klímára vonatkozó általános ismeretek felrészítésével kezdte előadását dr. Vig Péter, a Soproni Egyetem erdészeti meteorológiát oktató adjunktusa, majd a klíma utolsó jégkorszak utáni változásairól adott ismertetőt. Az előadó szerint az előadás címében felvett klímaváltozás már érezhetően jelen van, ameiyre az erdészeknek időben kell reagálniuk és a további változásokra is fel kell készülniük. A fajajmegválasztáskor a száraz és extrém meleg körülményeket is eltűrő fajfajokat előnyben kell részesíteni.

Második előadóként az éghajlati elemek változását és az abból adódó erdészeti teendőket vázolta fel dr. Varga Szabolcs docens, aki a Soproni Egyetem Erdőművelési Tanszékén dolgozik. Véleménye szerint nagy valószínűséggel a soron következő meleg periódus elé került földünk éghajlata. Az eddig kimutatható változásokat azonban kellő óvatossággal kell értékelni, további mérésekre és elemzésekre van szükség. Megítélése szerint az erdészek legfontosabb szakmai teendője, hogy őshonos fajfajokból álló elegyes erdőket létesítsenek, az esetleges éghajlati változásokat a természet így tudja majd legjobban követni.

Az előadásokat követően sok kérdés hangzott el a hallgatóság részéről, ami arra utal, hogy a téma nemcsak a szakemberek, hanem a kívülállók számára is érdekes.

Detrich Miklós

azonban érdemes szem előtt tartani, hogy igazán jó viszonyítási alapot itt sem lehet megállapítani.

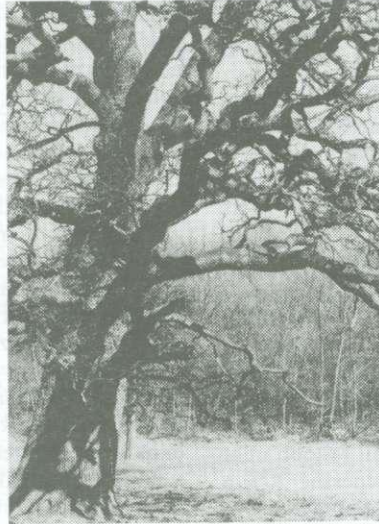
– A faállomány eredetét (mag, sarj) meglehetősen nehéz figyelembe venni a természetességi érték megállapításánál, hiszen ismét csak nem tudjuk, hogy mi legyen a referencia. A szaporítóanyag származását a múltban rendszerint nem dokumentálták, így a természetesség értékelésénél ez is gyenge támpont, bár kétségtelen, hogy a sarj eredetű erdők nagyobb valószínűséggel képviselik az eredeti, helyi génkészletet.

– A korai szukcessziós stádiumok természetességéhez kétség nem fér, azonban ennek figyelembevétele ismét csak kezelhetetlen, mert olyan többszemponyú megközelítésre lenne szükség, mely a kivitelezést – ismerve annak volumenét – lehetővé tenné. Megemlítendő továbbá, hogy a természetességhez a korai szukcessziós stádiumok által képviselt bolygatottság csak egy bizonyos mértékig tartozhat hozzá (például az egyébként természetes körülmények között, lékeben, állományszegélyeken is létező siskanádas vagy szedres vágásványzat esetében a több hektárt lefedő foltokat már semmiképpen nem minősíthetjük természetesnek).

Az elméleti alapkérdések témaköréhez csatlakozóan ismételteln ki kell hangsúlyoznunk továbbá, hogy – dr. Szodfridt István észrevételével ellentétben – az értékelő rendszernek hangsúlyos eleme a termőhely, illetve a termőhely-átalakítottság értékelése is. Azt, hogy egy erdőátársulás termőhelyén van-e, az aktuális és potenciális erdőkép szintenkénti összevetésénél állapítjuk meg, míg a termőhely átalakítottságát a pontozásos rendszer külön lépésében.

Az értékelő rendszer bevezetése

A vitaindító cikkben felvázolt értékelő rendszer az állapotértékelésen túl alkalmas lehet a hosszabb időtávlatú változások vizsgálatához is. Mindehhez természetesen az szükséges, hogy a felmérések meghatározott időközönként, azonos módszerekkel megismétlődjenek. Egy országos szintű felmérést egy évben elvégezni – a jelenlegi viszonyok között – teljességgel lehetetlen, kisebb földrajzi egységek szintjén viszont már megvalósítható. Mivel a tízévente rendszeresen sorra kerülő üzemtervezési munkák a felméréshez megfelelő keretet biztosítanak (az erdőleírás és tervezés munkálatait a természetességi érték megállapításához hasonlóan egyaránt a gazdálkodási alapegységnek számító erdőrészlet szintjén kell megvalósítani), kézenfekvő az üzemtervezést végző szakemberek felmérésbe való bevonása, illetve az erdők természetességi állapotára vonatkozó

adatok körzeti erdőtervek keretén belüli rögzítése tízévente végrehajtott értékelése.

A felmérés elindítása persze nem lesz zökkenőmentes, főként az üzemtervezési munkákat végzők leterheltsége, illetve a többek által is szóvá tett növényismeret problémája miatt. Utóbbi tény a biológiai felkészültségre érdekes fényt vet, mivel több helyről is érkezett szóbeli visszajelzés, hogy az üzemtervezők nem ismerik (!) az értékelő rendszer alkalmazásához szükséges kb. 100 legfontosabb hazai lágyszárú növényt (az erdőmérnök-hallgatók jelenleg mintegy 250 lágyszárú növényfajt tanulnak). Persze itt most nem sopánkodásra van szükség, hanem cselekvésre: amennyiben az értékelő rendszer bevezetésére valamilyen formában sor kerül, továbbképző tanfolyamok indítása válik szükségessé, s ezen belül a növényismeret is elsajátítható. Ami pedig a felmérés kivitelezését illeti, az erdőleírás és tervezés

munkáival párhuzamosan elvégezhető, s bízom benne, hogy erdőtervezőink nem a Csányi Sándor által említett „átsétálás” módszerrel végzik napi feladataikat.

Mint már említettük, az új értékelő rendszer bevezetése csak fokozatosan, erdőtervezési körzetenként valósulhat meg. Mivel a rendszer „kiforrása”, bevezetése még évekig elhúzódhat, dr. Mátyás Csaba az erdészeti adatbázis erdőrészlet-lapjai alapján javasolja megkísérelni az erdőrészletek ideiglenes természetességi értékelését. Az alap gondolatot feltétlenül helyeselnünk kell, a kivitelezést megalapozó faállománytípus-besorolásokat azonban célszerű lenne szélesebb szakmai körökben is egyeztetni. Az Erdészeti Lapok 1998. évi szeptemberi számában példaként bemutatott osztályozások, illetve a hasonlóképpen készíthető további besorolás – részben az alapadatok korlátozott információtartalma, részben más okok miatt – ugyanis meglehetősen bizonytalan, s csak tájékoztató jellegű, kisebb-nagyobb torzulásokkal terhelt adatokat szolgáltathat. A pontatlan értékelésre számos példát hozhatunk. Így például a Zempléni-hegység zonális tölgyesei, mivel onnan a földrajzi helyzet miatt hiányzik a cser, kocsánytalan tölgyes faállománytípusba sorolva csak „természetszerű” kategóriát kaphatnak, holott a dr. Mátyás Csaba által használt – s az MTA Erdőgazdálkodási Albizottsága által elfogadott – fogalmak szerint ezek az erdők kiérdemelnék a „természetes” kategóriát is. További probléma adódik az erdős-sztyepp klíma faállománytípusainak besorolásával, hiszen a könnyen „kezelhető” tájidegen fajokkal (például fenyőfajokkal), illetve az agresszíven terjedő akáccal elegyes erdőket nem említhetjük egy kategóriában, s utóbbiakat különösen nem lenne szabad a természetesszerű erdők között szerepeltetni. Az erdős-sztyepp klímaösvény kultúrérdőkhöz sorolt faállománytípusok köre – mint arra a szerző is utal – tovább bővíthető, s az osztályozás kiegészítendő még a faültetvények kategóriájába tartozó faállománytípusokkal (például nemes nyárasok) is.

○

Összefoglalásképpen megállapítható, hogy a témakörhöz érkezett hozzászólások sok szempontból előremozdították az erdők természetességi állapotának értékelését megcélzó rendszer ügyét. Számos olyan szempont is napvilágot látott, mely a vitaindító cikk szerzőinek figyelmét elkerülte. A hozzászólók segítségét, kritikáját – a vitaindító cikk szerzőgárdája nevében is – köszönöm. Reménykedem, hogy további észrevételek is érkeznek az értékelő rendszer ügyében, s hogy az alkalmazási tapasztalatok nyomán a rendszer hiányosságai fokozatosan és mielőbb pótolhatók lesznek. Bízom a mielőbbi életbeléptetésben, s abban, hogy az egyes felmérések idősorait vizsgálva a jövőben egy fokozatosan kedvezőbbé váló erdőképet tanulmányozhatunk majd.

A világ erdeinek megőrzése

A Worldwatch Institute 1975-ben alakult Washingtonban közhasznú intézetként, a környezeti és világgazdasági folyamatok globális összefüggéseit vizsgálják. 1984 óta minden évben közzéteszik jelentésüket a világ helyzetéről, mely évek óta a Föld Napján jelenik meg magyarul. A világ helyzete 1998-as kötetében az erdőkről is olvashatunk.

Az erdők kitermelése mögött álló jelentős háttértényező az erdei termékek növekvő kereslete: 1950 óta megkétszereződött a faszükséglet, a papírigény több mint ötszörösére növekedett. Ez a tendencia tovább folytatódik, s az előrejelzések szerint a papírkereslet a következő 15 évben újból megkétszereződik. Az erdei termékek kereskedelme jelentős gazdasági tényező, a globális piac egyik legértékesebb ágazata, ugyanakkor az iparilag fejlett országokban az ipari célra felhasznált fa több mint felét, a papírtermelésnek több mint 70%-át a népesség 20%-a használja fel. Egyes helyeken elmozdulás tapasztalható a jobban fenntartható erdőgazdálkodás felé. Azok az emberek, akik már régóta az erdő közelében élnek, inkább gazdáivá válnak az erdőnek, mint kihasználóivá, rombolóivá. Ha meg akarjuk őrizni az erdőket a jövő generációknak, akkor a jelenlegi erdőgazdálkodási gyakorlatot gyökeresen meg kell változtatnunk.

Jelenleg az erdők az összes földterület több mint negyedét foglalják el, ezek felét trópusi esőerdők teszik ki, a többi boreális és mérsékelt övi erdő. A világ erdőállománya az utóbbi évtizedekben mind terület, mind minőség szempontjából jelentősen romlott: a Földet valaha borító erdőterületek fele elpusztult, s évente újabb 16 millió hektár erdő tűnik el. Az erdőirtás nem az egyetlen veszély, az erdők legnagyobb része minőségi szempontból is romlik. A másodlagos és telepített erdők nagyon eltérő típusúak, a fajok összetétele megváltozott, a növények azonos életkorúak, az erdők feldarabolódtak, mesterségesek, mezőgazdasági ültetvényhez hasonlatosak. A megváltozott ökoszisztémák nem tudják fenntartani a természetes erdőkre jellemző ökológiai folyamatok skáláját.

A kitermelés hátterében hatalmas nemzetközi fakitermelői társaságok állnak, melyek hatásköre egyre növekszik. A társaságok ereje és a fogadó országok siralmas gazdasági helyzete lehetővé teszi, hogy a társaságok maguknak kedvező feltételeket diktáljanak. Amelyik országban a kormány kezében van az erdőterület jelentős része, a kormány szerepe nyilvánvaló. Sokszor a kormányok nem képesek, vagy nem is törekszenek arra, hogy erdőtvényeiket betartsák. Ahol a törvény vagy annak betartása gyenge, vagy ahol a vezetők hajlamosak a korrupcióra, az erdők a társaságok könnyű prédáivá válnak: pl. Amazonasban a fakitermelés 80%-a illegális. Lebecsülik az erdők által nyújtott előnyöket, az álló erdőt fölöslegesnek és improduktívnak tekintik, a gazdasági előnyöket túlbecsülik, mert nem ismerik a kitermelés ökológiai és gazdasági árát, sokszor gazdasági nehézségeik enyhítésére feláldozható vagyontárgynak tekintik az erdőt.

Az erdők a faanyagon kívül sok más szolgáltatást is nyújthatnak: pl. élelem, takarmány vagy gyógynövény termelése, vízfolyások tisztítása és szabályozása, hulladékok lebontása, kártevők féken tartása, élőhely, éghajlat szabályozása és zavarainak kiegyenlítése. Ezen felül oktatási, pihenési, esztétikai és kulturális lehetőségeket is nyújt. Nemcsak értékesebb ezen alternatív felhasználása az erdőknek, hanem hosszú távon ez a

fenntartható, és egyre több ember számára nyújt hasznot. Az erdők rossz kezelése abból ered, hogy a hasznot hozzáadják a nemzetgazdaság nyereségéhez, de nem vonják le a fentiekben keletkezett károkat.

Az emberekben is kezd tudatosulni mindez, s sok fogyasztó a maga vásárlási szokásaival segíteni akar az erdőségek helyzetén, további pusztulások előidézése helyett, az újrahasznosítás is egyre terjed, a növekedésben jelentős szerepet vállalnak a háztartások és a helyi hatóságok. Válaszul felszaporodtak az „ökocimkék”. Ezek vizsgálatára hozták létre az Erdőgazdálkodási Tanácsot, mely kidolgozta *Az erdőgazdálkodás alapelvei és kritériumai* című dokumentumot. A tanács logóját használni kívánó cégeket szigorú vizsgálatnak vetik alá.

A világnak továbbra is szüksége van faanyagra, így az erdészek és a közigazdászok figyelme elsősorban az erdőgazdálkodási módszerek megváltoztatására irányul. Az erdőt teljes ökológiai rendszerként kell kezelni annak érdekében, hogy az a javak és szolgáltatások széles skáláját tudja nyújtani a jelen és jövő generációknak. A gazdálkodásnak a teljes egészet kell figyelembe vennie, nem pedig az egyes elemek hatékonyságát, s fenn kell tartania és javítania az erdők minőségét. A jelenlegi kitermelés 50%-kal meghaladja a fenntartható szintet. Az érintetlen erdők értékének fel nem ismerése abból is látszik, hogy olyanok kapnak tulajdonjogot, akik az erdőket azok kiirtásával „javítják fel”, és ehhez még állami támogatásban is részesülnek. Jelentős kárt okoznak a megromlódott és otthagyt fák, általános az 50%-os járulékos kár. Szakértők szerint a kivágott fának csak egyharmadából lesz feldolgozott fa, az USA-ban pl. a fűrésztelepekre szállított fának több mint fele „hulladék-ként” kerül ki onnan, forgács és fűrészpor formájában.

A kezelés és termelés teljes költségét be kellene építeni az erdei termékek árába, s így mind a termelőket, mind a fogyasztókat józanabb felhasználásra készíteni. Az ökológiai közigazdászok azon munkálkodnak, hogy módot találjanak a félvezető gazdasági mutatók helyesbítésére, s kiszámították, hogy a világ ökorendszerei szolgáltatásainak mostani gazdasági értéke legalább 16-54 billió dollárt képvisel évente, ami meghaladja a világ összes bruttó termékének értékét. A kormányok feladata lenne a nemzeti törvények és irányelvek fejlesztése, az erdők elértéktelenedését ösztönző támogatások megszüntetése, a köztulajdonban levő földekből származó jövedelem behajtásának javítása, a meglévő törvények jobb végrehajtása.

Az erdők helyzete világméretű kérdés, hiszen a nyújtott szolgáltatások egy része – pl. a szén tárolása, az éghajlat szabályozása – az egész Földet érinti.

(Forrás: Abramovitz, J. N.: *A világ erdeinek megőrzése*. In: Brown, L.R.; Flavin, C.; French, H. (szerk.): *A világ helyzete 1998, Föld Napja Alapítvány*.)

Böröcsök Zoltán

Fakitermelés az Elefántcsontparton.

A képeslapot *Abonyi István* volt szíves rendelkezésünkre bocsátani.

TÓTH JÁNOS kutató erdőmérnök, Dél-Franciaország

Új kapcsolat a magyar erdészeti egyesülettel

A francia SNICEF (az Erdészeti, a Környezetvédelmi és a Köztisztviselői Mérnökök Országos Szakszervezete) meghívására 1990-ben háromtagú magyar delegáció érkezett Franciaországba.

Ezután, 1991. július 27-31. között négynapos tanulmányútra egy ugyancsak háromtagú francia csoport érkezett Magyarországra. Erről 1991 őszén beszámoló jelentést közölt a francia egyesület lapja, a *Le Forestier* 13. számában. A beszámoló jelentés azzal fejeződött be, hogy a francia lap gyakran fog Magyarországról írni. Nem így lett! Hét év elmúlt, a hírek nem jutottak francia földre és a lap egyetlen szót sem említett Magyarországról. Más erdészeti szaklapok, mint a „Magán Erdő” vagy a Francia Erdészeti Köztudósítás, jelenleg „Az Erdészeti Vállalat” hírt adtak a magyar akác-csok nagyszerű eredményeiről.

Már évek óta, de különösen az ország liberalizálása, 1989 óta, a magyar erdészek érdeklődnek a francia erdészet iránt, tanulmányutakat tesznek Franciaországban, különösen ennek délkeleti részén. A Jura-hegységben lévő országos magpergető, magtároló intézet, nemzetközi kísérlet címen, ingyen vagy cserében adott a magyar ERTI-nek cédrusmagot akácmagért. Magyarország ugyanis nagy mennyiségű és jó minőségű akácmagot gyűjt évente. („Mehetünk-e tovább Franciaországban az akáckérdés tereén? Nemesebb és változatosabb egyedek nyerése a magyar példa alapján.” *Francia Magánerdő Lap*, 222. sz. 1995. április-május, 31-42. old.)

A kétfoldalú tanulmányutak követik egymást. Így például a francia és a magyar feketefenyő-állományok helyi tanulmányozása lehetővé tette azok termőhelyének és fatermelésének összehasonlítását. Megállapítottuk, hogy a magyar feketefenyő-állományok egyes termőhelyeken kezdenek kipusztulni és ezek átalakítása szükséges. Ehhez a cédrus lát-szik legmegfelelőbbnek.

Meg kell jegyezni, hogy a feketefenyő Magyarországon 70 ezer hektár területet borít. (Franciaországban ez a faj kb. 60 ezer hektár területet foglal el.)

Ami a cédrust illeti, Magyarországon csak 5 kis területű állományt találunk, kb. 10 hektáron. Ugyanakkor Franciaországban a cédrus által elfoglalt terület mintegy 20 ezer hektár, beleértve az új erdősítéseket is.

A Soproni Egyetemen előadást tartottunk a cédrusok különböző vonatkozásairól, a faj nagyszerű meghonosodá-

sáról és ennek csodálatos elterjedéséről a francia mediterrán övben. Ezek az előadások a diapozitív vetítéssel és az utána következő vitával megvilágosította a magyar erdészeknek a homályos pontokat.

1995 májusában az Erdészeti Lapok főszerkesztője egy tanulmányút alkalmával Dél-Franciaországban videofelvételt készített a mediterrán öv különböző típusú erdőiről és nagy cikket írt ezekről, különös tekintettel a cédruserdőkről.

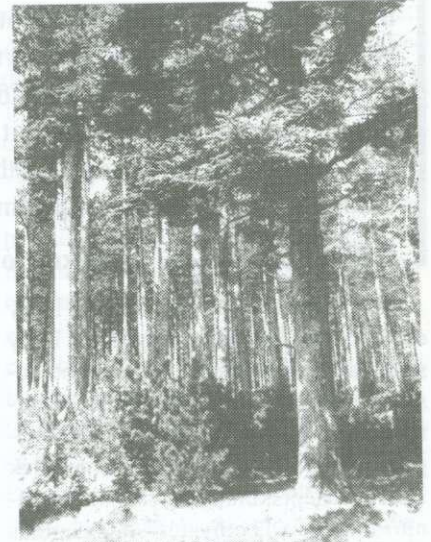
Nemrégben az Erdészeti Lapok, valamint a Soproni Műhely, az Egyetem lapja hirdetést tett közzé, hogy az erdőmérnök-hallgatók, valamint az erdésztechnikusok végzésük alkalmával ingyen kapnak cédruscsemetét, hogy ezeket mint emlékfákat ültessék el. A csemeték a Mont-Ventoux hegységben begyűjtött magokból származnak és a kecskeméti *Juniperus* csemetekertben nevelték. A csemetekert felölősei tanulmányúton vettek részt Avignon környékén, ahol az említett hegység található.

A második világháború után, de különösen az 1947-es választásokat követően – amikor a kommunista párt megerősítette egyeduralmi hatalmát – a szovjet csapatok jelenléte segítségével, az egész magyar erdő nemcsak állami irányítás alá került, hanem állami birtok is lett. Ettől kezdve a szó szoros értelmében nem létezett többé magánerdő.

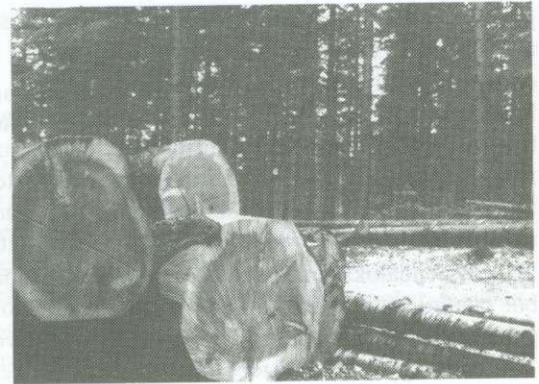
Részünkről igen nehéz analizálni a jobb és a rosszabb oldalát ennek a helyzetnek. A több tízezer kis erdőtulajdonos azonban csak az erőszak által tudta elvisselni a kártérítés nélküli elkobzást. Ennek a bizonyítéka, hogy már 1989-ben reklamálták a régi birtokosok az elvesztett erdeik visszaadását.

Már az első erdészecsoport, amelyik tanulmányútra érkezett Franciaországba, felvilágosítást kért a francia magánerdőkről, azok kezeléséről és a magánerdők területéről. Ezek után 1991-ben közöltünk egy cikket az Erdészeti Lapokban a francia magánerdőkről. Hozzá kell tenni, hogy a magyar erdészek érdeklődtek a francia erdészeti adminisztrációról, az állami erdők szakszerű kezeléséről és azon szervezetekről, amelyek a magánerdőket irányítják.

A magyar privatizálás nagy részben a gyorsan növekvő és kisebb értékű állományokat érintette.

Cedrus atlantica állomány...

... és a kitermelt rönkök.

Az új kapcsolatok...

A francia SNICEF közölte 35. számában, hogy önkéntes személyeket keres, akik képesek a közép-európai országokkal felvenni a kapcsolatot. Pozitívan válaszoltam erre, és így az új kapcsolat megkezdődött.

Az 1999-es magyar vándorgyűlésen négyesemélyes francia delegáció vesz részt és látogatást tesz a legérdekesebb magyar erdőkben.

2000-ben magyar delegáció tesz Franciaországban tanulmányutat és tanulmányozza a különböző erdőtípusokat és a francia erdőrendszert.

A SNICEF főtükörának kiegészítése: 1994-ben magyar delegáció vett részt Grenoble városában egy európai erdészetalálkozóon. Ezután egymást követték a jókívánások váltása és az Erdészeti Lapok megküldése... de ezeken kívül nem történt meg a tényleges cserék folytatása. Üdvözljük az új kapcsolatok megindítását és ennek kezdeményezőjét, Tóth János kollégánkat, a magyar kollégákkal együtt, akiknek magas szakképzettségét és kedvességét mindig értékeltük.

Dr. Solymos Rezső erdőmérnököt a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. A hírt az E.L. elmúlt évfolyamának 190. oldalán olvashattuk. Az ezt követő lapszám vezércikkében dr. Solymos Rezső összefoglalta gondolatait az erdőgazdálkodás jelen gondjaival és a jövő kihívásaival kapcsolatban. Székfoglalójáról az októberi lapszám adott hírt, felhíva a figyelmet az ott elhangzottakra.

Életútjáról, céljairól, a szakmáról ad hitvallást.

Sok összetevője van annak, hogy erdőmérnök lettem és még több, hogy szakmai pályafutásom legnagyobb részét az erdőszeti kutatás területén töltöttem. A gyökerek egy kis Vas megyei faluba vezetnek vissza, amelynek az elemi népiskolájában csupán két tanítót oktatta a „betűvetés”, a számolás és a többi „alaptudomány” megismerésére a palavesszős-palatáblás kis magyarokat. Szüleim voltak ezek a tanítók, akik igazi néptanítóként a falusi emberek gondját-baját intézték, nem lévén más „írastudó” ember a községben. Az őrségi erdők levegője töltötte meg a tantermet, ahol az erdőről és a fák szeretetéről megkülönböztetett tisztelettel beszélt a tanító, ahova eszténként népdalokat énekelni, színdarabot tanulni jöttek össze az erdőn dolgozó lányok, legények.

Életem egyik legnehezebb útja volt, amikor a kis falusi iskolából tízévesen bekerültem a szombathelyi Premontrei Szent Norbert Gimnáziumba. A fákról és az erdőről a gimnáziumban még több szó esett. Cserkészparancsnokunk megkövetelte, hogy az erdő élővilágában egyre otthonosabban mozogjunk. Játszva nevelődtünk a természet szeretetére, a madarak és fák megbecsülésére. Ezek meghatározóak abban is, hogy az ember életének nagy állomásai után (elemi iskola, érettség) a nagy váltó arra a vágányra állítsa további útját, melyet már pályának, hivatásnak nevezünk. Ennek köszönhető, hogy felvételi vizsga és elbeszélgetés nélkül elsőként vettem fel 1947-ben a József nádor Műegyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karára, Sopronba.

■ Melyek voltak a kedvenc tárgyaid?

Az egyetemi tanulmányok az Erdőmérnöki Karon az alapozó tantárgyak után biológiai, műszaki és ökonómiai csoportokba foglalhatók össze. Nemcsak a biológiai, hanem a műszaki tantárgyakat is kedveltem. Talán ezt iga-

zolja, hogy az oklevél megszerzése után a biológiai jellegű Erdőműveléstani és a műszaki jellegű Erdészeti Építéstani Tanszékekre hívtak tanársegédnek. A soproni egyetem főbejáratánál sétálgatva töprengtem azon, hogy melyik tanszékot válasszam, amikor az egyik kedves professzorom megszólított. Mik a további terveid? – kérdezte. elmondtam neki a tanársegédi lehetőségeket. Válasza: „Meg ne lássalak sem a kutatói, sem az oktatói pályán addig, amíg legalább 10 (!) év erdőszeti gyakorlatot nem szerzel.” Ezután sietve utaztam Szombathelyre, ahol kineveztek a Szentgotthárd-Rábagyarmat környéki erdőterületre. Tíz esztendőt töltöttem a gyakorlati erdőgazdálkodásban. Ez a 10 éves gyakorlat magabiztossá tett a kutatói pályámon is. Nem volt szükségem arra, hogy elveimet feladjam. Éreztem, hogy a gyakorlat bármikor visszafogad. Ez segített hozzá a helyes kutatási téma-választáshoz, a kísérleti területek megfelelő helyen és módon való létesítéséhez is.

■ Hogyan kezdődött szakmai munkásságod?

Erdészeti üzem vezetését közvetlenül az oklevél megszerzését követően bízták rám. Már a gyakorlati időszak kezdetén kísérletezni kezdtem az újonnan létesített erdőszeti csemetekertekben végzett mikorrhiza „állományának” gazdagításával. Ezzel a témával jelentkeztem 1952-ben kandidatúrára. Amikor az erdőgazdasági központban felajánlották az erdőművelési vezetői beosztást – elfogadtam. 50 ezer ha erdő művelésének irányítása nem volt könnyű lecke. Itt nyílt lehetőségem arra is, hogy az erdőnevelési és fatermesési kísérleteket jelentősen kibővíthessem. Szakmai munkásságom első szakasza 1951-ben kezdődött és 1961-ig tartott.

1961 közepén az Erdészeti Tudományos Intézethez kerültem tudományos osztályvezetőnek. Az új feladatok egyidejű megismerése mellett elkészítettem az egyetemi doktori disszertációm, amelyet 1962-ben védtem meg, amikor az erdőszeti területén még nagyon kevesen rendelkeztek egyetemi doktori címmel. Abban az időben ennek a mainál jelentősebb súlya volt. 1966-ban lettem a mezőgazdasági tudományok kandidátusa. Erre az időre nemcsak az egész országban sikerült kiépíteni kutatásaink kísérleti bázisát, hanem itthon és részben már külföldön is „valóságos” és nem kinevezett tudományos osztályvezetőnek ismertek el.

A harmadik szakasz jellemzője az igazi „kutatási nagyüzem” volt. Ennek folyamán kineveztek tudományos főosztályvezetővé a Fenyőtermesztési Főosztály élére. A termelési rendszerek a mezőgazdaságban egyre nagyobb tért nyertek. Az erdőszetben a fenyő- és a nyártermesztés területén ígérkezett hasonló megoldásokra jó lehetőség. Ezek országosan hasznosítható új tudományos eredmények elérését, valamint a mezőgazdasági tudományok doktora fokozat megszerzését tették lehetővé (1972). Az erdőszeti kutatás irányai, módszerei és szervezése témakörében készítettem újszerű javaslatokat azért, hogy az ún. „új gazdaságirányítási rendszer” kedvezőtlen hatásait a hosszú lejáratú erdőszeti kísérleteket illetően ellensúlyozzuk. Az irányítással működő tudományos főosztály kutatói egymást követően értek el újabb kutatási eredményeket, melyek révén ez az intézeti szervezeti egység itthon és külföldön növekvő elismertségre tett szert. Ezzel egy időben kívántak gondoskodni az illetékesek az Erdészeti Tudományos Intézet nyugdíj előtt álló főigazgatójának utódlásáról.

Utódként a MÉM Erdészeti Főosztályának akkori vezetőjét jelölték, akit ezért áthelyeztek az ERTI-be, engem pedig az ő helyére a MÉM-be. Sok vívódás után az ERTI-ben kialakult kedvezőtlen helyzet miatt „törődtem” bele abba, hogy a kiépített kutatási bázis közvetlen irányítása helyett „közvetetten” folytassam ezeket a kísérleteket. A MÉM-ben történt szervezetfejlesztés következtében Erdészeti és Faipari Fő-

osztályt hoztak létre, amelynek a vezetésére 1983-ban kaptam megbízást.

A negyedik szakasz 1983-ban kezdődött. A minisztériumi munka az erdő-, a vad- és a fagazdaság szélesebb körű áttekintésére nyújtott lehetőséget hazai és nemzetközi síkon egyaránt. Az újabb kutatási eredmények gyakorlati alkalmazását az ágazat egész területén szorgalmaztam. Ebben a szakaszban évente több külföldi útra nyílt lehetőség. Az erdészeti kutatás helyzetét és a kutatóintézetek munkáját valamennyi meglátogatott államban tanulmányozhattam. Így nemcsak az ismereteim, hanem a nemzetközi kapcsolataim is jelentősen bővültek. Az időszak elején lettem az Erdészeti és Faipari Egyetem címzetes tanára, majd az Egyetemi Tanács tagja. Az erdőművelésben és a fatermés tanításába rendszeresen tartott előadásokkal és a kísérleti területek helyszíni bemutatásával kapcsolódtam be. Közben megválasztottak az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége egyik munkacsoportjának elnökévé és további négy munkacsoportnak is tagja lettem. 1989-ben elnyertem a Hamburgi Stiftung F.V.S. által adományozott legmagasabb erdészeti kitüntetést, a „W.L.Pfeil-díj”-at, amely az erdészeti területén a Herder-díjhoz hasonló. Itthon az Országos Erdészeti Egyesület Bedő Albert-díjban részesített. Nyugdíjba vonulásom alkalmával a Munka Érdemrend arany fokozatát kaptam.

Az ötödik szakasz 1990-ben kezdődött azzal, hogy a folyamatban lévő kutatási dolgomat rendbe tettem. Valóságos üdülésnek éreztem, hogy kísérleteim valamennyi fájával annyi időt tölthetek, amennyire a kutatási cél érdekében valóban szükség volt. Hihetetlenül jól esett, hogy a gyakorlatban dolgozó erdészek Szegedtől Szombathelyig, az egész országban minden várához felülmúlóan támogattak. Az

MTA Agrártudományok Osztálya Erdészeti Bizottságában a korábbiaknál nagyobb kapacitással vállaltam feladatokat. 1994-ben először és 1997-ben ismételt megválasztottak az erdészeti akadémiai köztestületi tagjai közgyűlési képviselőjüknél, 1996-ban az Erdészeti Bizottság elnökének. A Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karán változtatlanul tartottam előadásokat, az Egyetemi Szenátus és a Habilitációs Bizottság tagjává választottak és évről évre részt vettem az Államvizsga Bizottság munkájában. *Tudományos pályafutásom, egész életpályám legnagyobb elismerése az volt, amikor 1998 májusában az MTA levelező tagjává választottak, majd ugyanennek az évnek a júliusában a Soproni Egyetem Tanácsa „Doctor Honoris Causa” kitüntetésben részesített.*

■ Melyek szakmai munkásságod jellemző irányzatai, eredményei?

Az első szakasz. A legfontosabb eredménynek azt tartom, hogy a táji erdőművelés keretében elkészítettem a Szombathelyi Erdőgazdaság erdeire vonatkozó erdőművelési irányelveket, eljárásokat, és megkezdtem a csemetermelési, erdőnevelési és fatermési kísérleteket.

Második szakasz. Ebben a szakaszban készítettem el az egyetemi doktori és a kandidátusi disszertációkat, 89 tudományos dolgozatot jelent meg és két könyvben írtam több fejezetet. Évente átlagosan itthon 6-8, külföldön 1-2 előadást tartottam.

Harmadik szakasz. Ebben az időszakban vezettem az ERTI Fenyőtermesztési Főosztályát az erdőnevelési és fatermési kutatások egyidejű irányításával. A tudomány doktora akadémiai fokozat megszerzését említem elsőnek. A disszertáció védéséig közel 300 dolgozatban publikáltam itthon és külföldön a kutatási, főleg a fenyőter-

mesztéssel kapcsolatos eredményeket. Az Országos Erdészeti Egyesület Erdőművelési Szakosztályát vezettem és 1980-ban megválasztottak „Az Erdő” című szakmai folyóirat főszerkesztőjévé.

Negyedik szakasz. Ebben a szakaszban teljesedtek ki nemzetközi kapcsolataim Európa-szerte és kisebb mértékben más kontinenseken. Több európai, amerikai és kínai egyetemen tartottam előadást. A témakörökben a korábbi konkrét saját kutatásokkal szemben a hangsúly a kutatásszervezés, irányítás és a tudományos eredmények gyakorlati hasznosítása irányában erősödött meg. Nemzetközi elismertség fokmérője volt az időszak végén elnyert W.L.Pfeil-díj. Évente 6-8 publikációm jelent meg, egyetemi és egyesületi tudományos előadásaim száma 15-18 között volt.

Ötödik szakasz. A 90-es évek elején bekapcsolódtam a Brüsszelben folyó EU erdőtelepítési munkák tervezésébe, valamint részt vettem az Európai Erdészeti Intézet (Joensuu) által koordinált kutatásokban, és bővítve indítottam útjára a francia-magyar fenyőtermesztési kutatásokat. Az MTA Erdészeti Bizottsága és az Agrártudományok Osztálya tevékenységében erdészeti, faipari témáiban témavezetőként fogtam össze az ezredfordulót illető erdő-, vad- és fagazdasági kutatásokat. Évente átlagosan 8-10 publikációm jelent meg, 4-6 előadást tartottam és 2 könyvet szerkesztettem. Egész tudományos pályafutásom legnagyobb eredménye és elismerése volt, hogy 1998-ban az MTA levelező tagjává választottak és a Soproni Egyetem a „Doctor Honoris Causa” kitüntetésben részesített.

Hatodik szakasz. Most kezdődik, amelyhez bővített alapot nyújt az akadémiai levelező tagság és az a tény, hogy az MTA Erdészeti Bizottság elnökeként és a doktorok újraválasztott képviselőjeként a tudományos közéleti tevékenységet reményeim szerint az erdő- és fagazdaság egészére kiterjeszthetem a következő évszázad fejlesztési programjának megalapozását szolgálva.

Öröm számomra és egész tudományos tevékenységemet tekintve kedvező, hogy az általam fontosnak

A lágyszárú növényzet és a legeltetés

Dombvidéki égeresekben kísérleti céllal több területet bekerítettek és ezekben, valamint körülzártan más területeken a lágyszárú növényzetet összehasonlították. Eredmény: a lezárt területen buja aljnövényzet, vastag avartakaró, míg a háziállatoktól és vadtól szabadon legelt területen kevés aljnövényzet, sok csupasz felületű talajfolt, fűfélék elszaporodása és legelőkre jellemző fajok megjelenése, továbbá bő magaskőrís-újulat jelentkezett. A kapott eredmények összevágának Varga Béla Mátrában végzett hasonló kísérleteivel.

(Forestry, 1998. 3. sz. Ref.: Szodfridt István)

tartott kutatási eredményeket és a hozzájuk kapcsolódó javaslatok legnagyobb részét elismerték és a gyakorlati erdőgazdálkodásban bevezették, az erdészeti kutatásban alkalmazzák és az oktatásban oktatják. Kemény támadások és ellenakciók közepette edződött az eredmény és született meg az elismerés. Amikor az erdőnevelési modelleket nemzetközileg is elsőként publikáltam, széles körű visszhangra talált az erdőben való beavatkozások, a fenntartandó erdőállomány főbb szerkezeti tényezőinek módszerű megfogalmazása. Itthon sem fogadták először egyhangú elismeréssel. Ma már az erdőnevelési modelleket jól ismerik, alkalmazzák és elfogadják. Lehetséges, hogy az erdész-kutatónak ez a legnagyobb elismerés (?), mert a kutatási eredmények hasznosításán keresztül él tovább a megújuló erdők fáiban, amelyeknek javát szolgálta!

Az új erdőtelepítések nem tartoztak kutatási témáim közé. Szombathelyi működésem alatti több ezer ha új erdőt telepítettünk és ezt szorgalmaztam a minisztériumi tevékenységem idején is. Meglepett, amikor 1992-ben az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) 100 éves jubileumi ünnepségének keretében az európai erdőtelepítésekről kértek tőlem előadást.

■ Milyen volt a munkahelyi környezet hatása munkásságodra?

Tudományos tevékenységem az Erdészeti Tudományos Intézetben válhatott teljessé. Számomra meghatározó volt, hogy éppen 1961-ben neveztek ki az ERTI tudományos osztályvezetőjévé. Munkakedvet növelte az egész intézetre jellemző lendület, az a munkahelyi környezet, amely serkentően hatott a kutatásra, mindazokra, akik e téren eredményt kívántak felmutatni.

Természetesen a támogatással együtt jelentkeztek a kutatói rivalizálás gondolatai is. Ennek köszönhetően történhetek részrehajló intézkedések. Az erdészet két kutatóhelye: az ERTI és a soproni Erdőmérnöki Kar között kitűnő együttműködés alakult ki kutatói, egyéni kapcsolatok alapján, de vezetői, intézményi szinten a hangzatos szövegeken kívül alig történt érdemi előrehaladás. Számomra a soproniakkal való együttműködés napjainkig kitűnően alakult.

Összegezve úgy értékelem, hogy tudományos tevékenységemre munkahelyi környezetemnek pozitív volt a hatása, a felmerült kisebb-nagyobb szakmai vagy politikai problémák nem okoztak törést a végzett kutatómunkában.

Mind a felső-, mind pedig a középfokú erdészeti oktatásban beépültek azok a kutatási eredményeim, amelyeket lényegesnek tekintek. A Fatermésztan című tantárgyat korábban önálló tantárgyként nem oktatták Sopronban. Kezdeményezésemre sikerült a nemzeti gyakorlatihoz hasonlóan ezt a hiányt pótolni.

Nemzetközi kapcsolataim legfontosabb területét az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége jelenti és jelentette. Hamarosan az erdőnevelési munkacsoport társelnöke lettem, így tovább bővültek lehetőségeim. Minisztériumi működésem hat esztendeje alatt kormányzati szinten nyerhettem betekintést Európa és több tengeren túli ország erdészeti és főleg erdészeti kutatásaiba.

Több külföldi országtól kaptam erdészeti kitüntetést. A legnagyobb elismerést a W. L. Pfeil-díj jelentette. Napjainkban a legértékesebb külföldi együttműködés az Európai Erdészeti Intézet (EFI), a IUFRO keretében valósul meg.

■ Milyen területen érzed magad adósnak?

Nem sikerült maradéktalanul megvalósítani az erdészetben annyira indokolt átfogó kutatásokat, más tématerületekkel való érdemibb együttműködést. Ide sorolom az ökológiai tényezők, a fák növekedése és az erdők fatermése közötti kapcsolatok komplex kutatását, az emberi tevékenység és az erdei ökoszisztéma elemei közötti összefüggések vizsgálatát.

Kutatásaimat főleg az elegyes erdei ökoszisztémák kezelésével, az elegyes faállományok növekedésével és fatermésével kapcsolatosan szeretném bővíteni. Ehhez az utóbbi időben OTKA-támogatást kaptam, amit a jövőre nézve is szeretnék elnyerni. Ezenkívül a negyven éve folyamatban levő erdőnevelési és fatermési kutatások folytatását tervezem az adott kísérleti bázison. Részt vállalom a továbbiakban is az Akadémiai Stratégiai Kutatási Programokban, ha erre lesz lehetőségem.

Az *oktatás* területén folytatom a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karának Erdőműveléstani és Erdészeti Politikai Tanszékein a tanévenkénti előadásokat, részt veszek a Habilitációs Bizottság és az Egyetemi Szenátus munkájában.

A *szakirodalom* kiemelt céljaim között szerepel. Évente 4-5 tanulmány publikálását tervezem, ezeken kívül 1999-ben elkészül az „Erdőfelújítás és erdőnevelés a természetközeli erdőgazdaságban” című könyv kézírata. 2002-re új hazai Fatermésztan és faállomány-szerkezettan könyv szerkesztését, illetve megírását tervezem.

Tudományos közéleti tevékenységem elsősorban az MTA Agrártudományok Osztályához és Erdészeti Bizottságához kapcsolódik. Szeretnék aktívan részt venni az Osztály munkájában és folyamatosan növelni az Erdészeti Bizottság munkájának hatékonyságát, kiterjeszteni tevékenységét. Ennek során az Erdészettudományi Kerekasztal, a Fiala Erdőmérnökök Tudományos Köre jelenti a bizottság belüli bővítést.

Terveim megvalósítása sok mindentől függ, elsősorban attól, hogy a Mindenható mennyi időt ad még számomra mindehhez.

Pápai Gábor

Klímaérzékeny statikus modell európai fafajok termőhelyi igényének meghatározására

Fafajaink alkalmazkodóképességének vizsgálatára is valószínűleg alkalmas modellt dolgoztak ki a bécsi Univerzitát für Bodenkultur Erdőműveléstani Tanszékén. A termőhelyállóság értékeléséhez a hőmérsékletet, az elérhető víz- és tápelemkészlet adatát vették számításba. De számolnak még az 5,5 °C-ot meghaladó hőmérséklet összegével, a minimális téli hőmérséklettel, ezentúl több talajtani tényező alakulásával. A kidolgozott modell hazai kipróbálásra is alkalmasnak tűnik.

(Forstarchív, 1998. 92-103. o. Ref.: dr. Kovács Gábor)

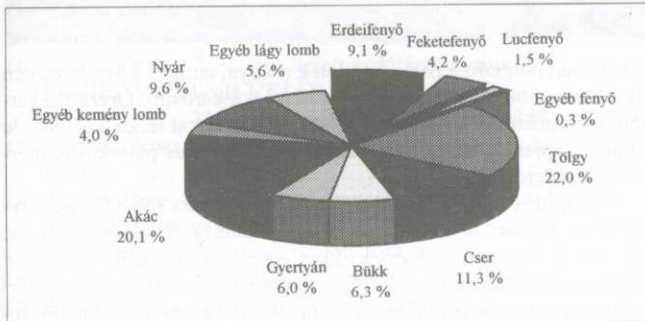
KOLTAY ANDRÁS

A hazai fenyőállományok egészségi állapota

Hazánkban a különböző fajok között a fenyők részaránya 15,1% (247 268 ha), ebből az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) 9,1% (148 243 ha), a feketefenyő (*Pinus nigra*) 4,2% (68 666 ha), a lucfenyő (*Picea abies*) 1,5% (24 336 ha) és az egyéb fenyők aránya 0,3% (6023 ha) (1. ábra).

Magyarországon a fenyők nem őshonosak, bár egyes vélemények szerint a nyugati határszél hegyvidéki részein a lucfenyő annak tekinthető.

1. ábra
Magyarország erdőterületének megoszlása főbb fajokként

nyek szerint a nyugati határszél hegyvidéki részein a lucfenyő annak tekinthető. A fenyők nagyobb arányú ültetése az ötvenes években kezdődött, amikor célul tűzték ki a gyenge, mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területek erdősítését. Ennek figyelembevételével elsősorban a mészkő és dolomit kopárokra, valamint a sík vidéki, homokos és kavicstakaróval fedett területekre telepítették az állományokat. Többnyire nagyobb, egybefüggő monokultúrák ültetvények létesültek, amelyben kiemelkedő szerepet játszott az akkori fajajpolitika és a kiemelt támogatási rendszer. A telepítések viszonylag egyszerűen és kis ráfordítással kivitelezhetőek voltak és már az első időszakban gyors sikereket lehetett felmutatni. Ennek megfelelően egyre nagyobb területeken jelent meg az erdei- és feketefenyő, és kisebb részben a luc. A nagyarányú fenyőtelepítési program a hatvanas, hetvenes években érte el csúcspontját, amit jól mutatnak az állományok korosztály-viszonyai (2. ábra).

A szélsőséges termőhely és a monokultúrák ültetési mód egyben azt is jelentette, hogy ezek az állományok fokozottan érzékenyek a különböző károsítókkal, kórokozókkal szemben. Az erdei- és feketefenyvesek esetében az a gyakorlat, hogy ahova más faj már nem ültethető, oda erdei- és feketefenyő kerül. A viszonylag jobb termőhelyre az erdeifenyőt, míg a legrosszabb területekre feketefenyőt ültetnek. Mindezeket figyelembe véve a *Pinus*-állományok jelentős része határtermőhelyen áll, azaz a termőhely vala-

mely tényezője nem, vagy alig felel meg számukra. A lucosok csak egy kisebb része – a nyugati határszélén, illetve a középhegységi régiókban – található a számukra megfelelő termőhelyen, míg túlnyomó többségük ugyancsak kedvezőül termőhelyi viszonyok közé került.

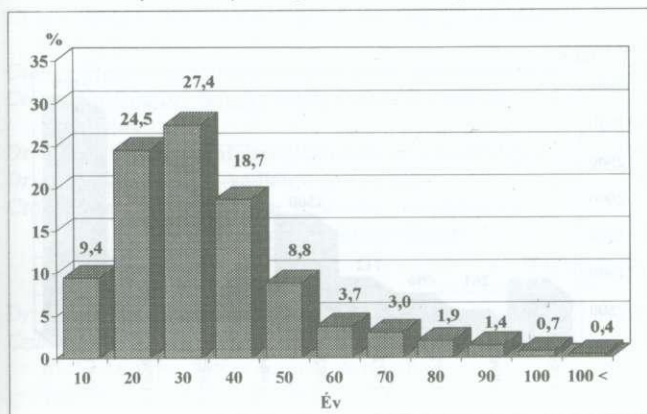
Az egészségi állapot szempontjából – a termőhely mellett – meghatározó tényező az időjárás, illetve ennek szélsőséges alakulása. Itt két tényezőt kell kiemelni, az egyik az elmúlt évtized szélsőségesen száraz, meleg időjárása, valamint az utóbbi években jelentkező késő őszi, kora tavaszi hótörések magas száma.

A termőhelyi tényezők fokozatos romlásával, és az időjárási szélsőségek szaporodásával egyenes arányban gyengült erdeink egészségi állapota. Egy az ERTI Erdővédelmi Osztályán 1991-ben készült tanulmány szerint az ország 20-40 éves erdei- és feketefenyő állományainak mindössze 44%-a egészséges, 39% beteg, azaz valamely károsító, illetve kórokozó már észlelhető mértékben jelen van, és az állományok 17%-a oly mértékben károsodott, hogy fenntartásuk a gazdaságossági viszonyokat tekintve nem indokolt.

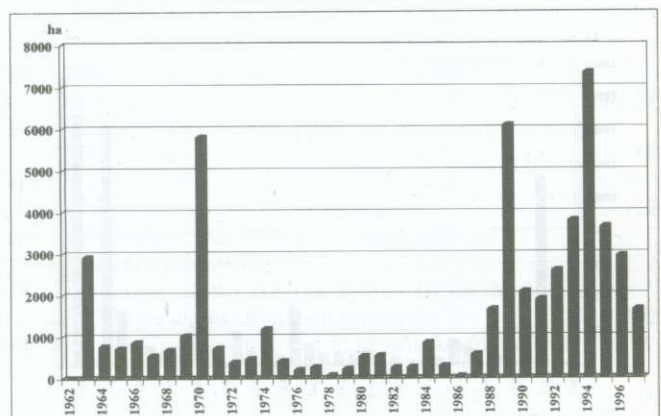
Nézzük, melyek azok a károk, amelyek leginkább veszélyeztetik fenyőállományainkat? A legnagyobb és alapvető gondot a már említett szárazság, aszály és hóguta okozza. A szárazság a fizikailag sekély talajokon álló fenyveseket sújtja elsősorban. Ide sorolhatók azok a homoktalajok is, ahol a talajvíz a fák számára elérhetetlen. A hóguta elsősorban a relatív páratartalomra érzékeny lucokon jelentkezik gyengültségi állapot kialakulásával, ami a szűbogarok tömeges elszaporodását idézi elő. A szűbogarok másik kiváltója, elsősorban erdei- és feketefenyvesekben, az elmúlt években jelentkező kora téli, illetve tavaszi nedves hó okozta töréskárok. Az elpusztult kidőlt fák egy része az állományokban maradt és így ideális feltételek adódtak a szűk tömeges elszaporodásához. Lucfenyőn elsősorban a betűző szű (*Ips typographus*), valamint a rézmetsző szű (*Pytyogenes chalcographus*) fajok fordulnak elő tömegesen, míg az erdei- és feketefenyőn a hatfogú szű (*Ips sexdentatus*), erdeifenyő fogasszű (*Orthotomicus proximus*) és a nagy fenyőhancsszű (*Myelophilus piniperda*). A 3. ábra mutatja a fenyvesekben előforduló szűbogarok mértékét 1962-től 1997-ig. A nyolcvanas évek végétől ugrásszerűen megnőtt a kártétel, ami a már említett száraz periódussal van összefüggésben. Ehhez járult hozzá a hótörések magas száma. Különösen nagyarányú töréskárok voltak 1994-ben, 1996-ban és az elmúlt évben is (4. ábra).

A legfőbb károk abiotikus okokra vezethetők vissza, de emellett a biotikus tényezők is jelentős szerepet játszanak a fenyők egészségi állapotának kialakulásában. Nézzük a gombák okozta epidemikus fertőzéseket. Első helyen a gyökérrontó tapló (*Heterobasidion annosum*) által előidézett károkról kell beszélni. Ez az a kór-

2. ábra
Fenyőállományok megoszlása korosztályok szerint

3. ábra
Szűbogarok mértéke (1962-1997)

okozó, amelyik gyakorlatilag határt szab erdeifenyveseink életkorának. Bár az óriás terülogomba (*Peniophora gigantea*) spóraszuszpenziójának alkalmazásával megelőzhető, illetve jelentősen csökkenthető a kórokozó kártétele, a kezelések hiányában mégis hatalmas területek esnek a gomba áldozatául. A kórokozó az erdei- és feketefenyő szíjácát támadja, így ezen fafajokon gyors pusztulást idéz elő, míg a lucfenyő, jegenyefenyő, duglászfenyő és a vörösfenyő esetében a gesztben telepszik meg, így ezek a fajok lassan, fokozatosan pusztulnak el. A lucnál a törzs alsó fele üressé válik, ami jelentős fatömegvesztést okoz. Különösen veszélyeztetettek a homoki termőhelyek, mivel ott a fenyők nagy kiterjedésű horizontális gyökérrendszer fejlesztenek és a gyökérérintkezéseken keresztül a gomba gyorsan terjed.

A pusztulás körkörös irányú, évente megközelítőleg 1-1,5 m-t halad, és az egyre bővülő foltok végül összeérhetnek. Az állományok így idő előtt készletszegényé válnak és a tervezett 70-80 éves vágásforduló helyett 30-40 éves korban le kell termelni őket. Dr. Pogany Hubert és dr. Tóth József által 1989-ben végzett felmérés szerint a két legnagyobb fenyvesrégióban, az Alföldön 13%-ban, a Dél-Dunántúlon 54%-ban fertőzöttek gyökérrontó taptalóval az állományok.

Az egészségi szempontból viszonylag stabil kultúrának számító feketefenyvesekben nagyobb arányú vörösödés lépett fel a nyolcvanas évek végén. A hajtáspusztulást a *Sphaeropsis sapinea* (syn. *Diplodia pinea*) idézte elő. A kórokozó epidemikus fertőzése a kilencvenes évek kezdetén jelentkezett és napjainkig tart. A kezdetben megfigyelt gomba mellett hamarosan feltűnt az állományokban a *Mycosphaerella pini* (syn. *Dothistroma pini*), valamint a *Sclerophoma pithyophila*. Feketefenyőn mindhárom kórokozó egyszerre is előfordulhat, de erdeifenyőn általában a *Sclerophoma pithyophila* okoz jelentősebb károkat. A gombák hirtelen megjelenése és elterjedése megítélés szerint a hosszan tartó, szélsőségesen száraz, meleg időjárás miatt következhetett be. A '80-as évek végéig a kórokozók gyakorlatilag ismeretlenek voltak hazánkban és kártételükről nem érkezett jelentés. Az elmúlt években azonban változó intenzitással, de mindvégig jelentős károkat okoztak (5. ábra).

A fentiekben említett kórokozók mellett a tűkarcgomba (*Lophodermium pinastri*, *L. seditiosum*) idézett elő korai lombvesztést, 1997-ben megközelítőleg 800 ha-on, főként fiatalabb erdeifenyő-állományokban. Bár e gomba szinte folyamatosan jelen van, az állományokban nem okoz igazán jelentős károkat. Csemetekertekben leginkább a *L. seditiosum* fordul elő. Az elmúlt években a száraz nyári időszakok és az esetenként alkalmazott vegyszeres védekezés miatt kártétele jelentősen visszaszorult.

A kórokozók mellett a rovarok szerepe sem elhanyagolható fenyveseink egészségi állapotának alakulásában. A környezeti tényezők kedvezőtlenül alakulásának kapcsán már utaltam a szúkárok jelentőségére. Emellett a legnagyobb gondot minden esetben a homoki területek fenyőtelepítéseiben jelentkező cserebogárpajorkárok jelentik. A cserebogár-nemzők elleni védekezések az utóbbi évek pénzügyi nehézségei miatt sok helyütt elmaradtak, valamint

jelentősen megnőtt a parlagterületek aránya, aminek következtében egyre nagyobb területeken szaporodott el a károsító. Országos kártételre vonatkozóan csak megközelítő adatokkal rendelkezünk, de ennek alapján 1000-1200 hektárra tehető az éves pajorkárok mértéke fenyőerdősítésekben.

A lombfogvasztók közül a fenyőrontó darázs (*Neodiprion sertifer*) és kisebb részben a fésűs fenyődarázs (*Diprion pini*) az, amelynek kártételével esetenként számolnunk kell. 1997-ben összesen 1433 ha-on jelentették a fenyődarázsok álheryóinak kártételét az erdőgazdálkodók. A hajtások tüleveleire rakott peték segítségével előfordulása prognosztizálható és vegyszeres védekezéssel a károsító viszonylag jól leküzdhető.

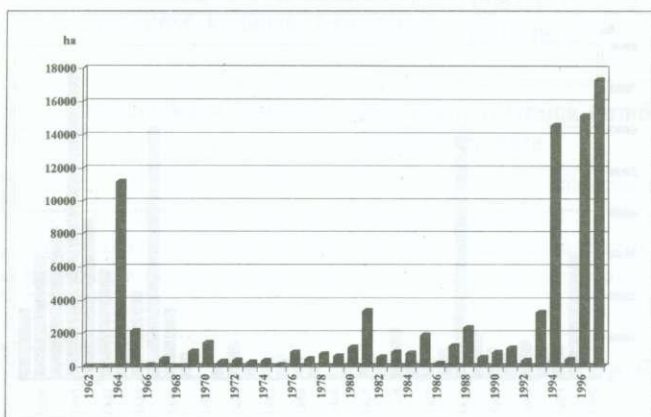
Lucfenyő fiatal hajtásain az utóbbi években egyre nagyobb tömegben jelentkezik a kis lucfenyődarázs (*Pristiphora abietina*), amely ellen hatékonyan alkalmazható a vegyszeres védekezés. 1997-ben kártétele 377 ha lucfenyőt érintett.

A fentiekben bemutatott biotikus károsítókon kívül természetesen előfordulhatnak esetenként egyéb gomba- és főleg rovarkárok is, de ezek jelentősége jóval kisebb és többnyire nem országos jelentőségű.

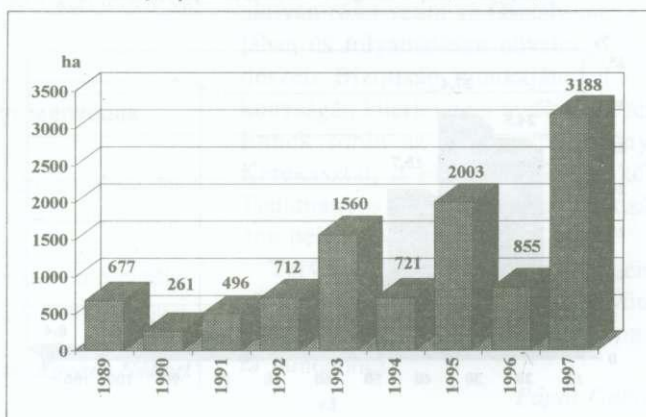
Összegezve az eddigieket elmondható, hogy a szélsőséges termőhelyekre telepített fenyveseink egészségi állapota az utóbbi évtizedben sokat romlott. A szokatlanul hosszan tartó száraz, aszályos periódus miatt legyengült állományokban nemcsak az eddig ismert károsítók szaporodtak el, hanem új, eddig számunkra ismeretlen kórokozók is megjelentek. Egyes esetekben szakszerűen és időben végrehajtott beavatkozásokkal lehetséges a károkat csökkenteni, illetve mérsékelni, de az időjárási anomáliákból adódó károkkal szemben többnyire tehetetlenek vagyunk.

Az adatok egy része az Állami Erdészeti Szolgálat „Magyarország erdőállományainak főbb adatai 1996” c. könyvéből, valamint az ERTI Erdővédelmi Osztálya által kiadott Prognózis füzetekből származnak.

4. ábra
Hőtérrel érintett területek (1962-1997)

5. ábra
Hajtáspusztulással érintett területek (1989-1997)

DR. BARTHA DÉNES

Veszélyeztetett erdőtársulásaink XI. Szurdokerdők

Korunk egyik legszomorúbb és leglátványosabb jelensége természeti környezetünk pusztítása. A fajok eltűnése gyorsuló ütemben halad, s véstesen zsugorodnak a természetes, természetközeli élőhelyek területei is. A védett és veszélyeztetett fajok listája mellett most készült el hazánkban a veszélyeztetett, védendő élőhelyek, társulások összeállítása, mely várhatóan a közeljövőben jogszabály formájában nyilvánosságra kerül. Ebben a sorozatban a veszélyeztetett erdőtársulásokat, veszélyforrásaikat és megóvásuk lehetőségét mutatjuk be, tudva azt, hogy az erdőterületeken végbemenő degradációt csak az erdészek állíthatják meg és fordíthatják vissza.

A középhegységek szűk völgyeinek alsó, meredek lejtőin, töbrök oldalain általában 300 m tszf. magasság felett alakulnak ki a szurdokerdők. Az egyébként is hűvös, párás, csapadékos makroklimánál a domborzati sajátosságok miatt a mezoklíma még hűvösebb, párásabb. A szurdokok kialakulására a tömör, de kémiai jól málló kőzetek (pl. mészkő, andezit, bazalt) alkalmasak, melyek felső, lehordási részén főleg többletvízhatástól független köves-sziklás vázta talajok és kőzetthasú talajok (ranker, rendzina, erubáz), alsó, felhalmozási részén többnyire szivárgó vízű lejtőhordalék erdőtalajok jönnek létre.

A zárt, két vagy több szintes lombkoronaszint fajgazdag, melyet főleg mezofil jellegű fajok építenek fel. A makroklima által meghatározott klimax fafajok (bükk, gyertyán, kocsánytalan tölgy) a termőhelyi sajátosságok miatt itt nem jutnak állományalkotó szerephez, a zonális bükkösök és gyertyános-tölgyesek elegyfajai viszont sikeresek itt, s konkurrens ezeknek. A plaztikus gyökérzetű, magról és sarjrol könnyen újuló hegyi és korai juhar (*Acer pseudoplatanus*, *A. platanoides*), nagylevelű és kislevelű hárs (*Tilia platyphyllos*, *T. cordata*), hegyi szil (*Ulmus glabra*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), madárcezesznye (*Cerasus avium*) mellett szálanként, elszórva található egy-egy bükk (*Fagus sylvatica*) vagy gyertyán (*Carpinus betulus*). Dél-Dunántúlon az ezüst hárs (*Tilia tomentosa*) és virágos kőris (*Fraxinus ornus*) is megjelenik. Az állandó talajmozgás, a fafajok árnyalása miatt a cserjeszint alacsony, ritkábban közepes borítású. A fekete és a ritkább fürtös bodzán (*Sambucus nigra*, *S. racemosa*) kívül előfordul az itt-ott kisebb fává is megnövő mogyoró (*Corylus avellana*), mogyorós hólyagfa (*Staphylea pinnata*), ritkább a köszméte (*Ribes uva-crispa*), s még ritkább a védett havasi ribiszke (*Ribes alpinum*). Több liánfaj kapaszkodik a fényért küzdve a fákra és sziklákra, gyakori a borostyán (*Hedera helix*) és az erdei iszalag (*Clematis vitalba*), a védett havasi iszalag (*Clematis alpina*) viszont csak a Bükkben és a Mátrában színesíti ezt az élőhelyet. A jó vízellátás, a humuszos, tápanyagokban gazdag talajok miatt a mezofil, nagyoobrászt üde lomberdei fajok alkotják a gyepszintet, sok faj húzódik be a bükkösök és gyertyános-tölgyesek aljnövényzetéből. Rajtuk kívül jellemző a harasztok néhol tömeges megjelenése, mint a gímnyelv (*Phyllitis scolopendrium*), vesepáfrányok (*Polystichum* spp.), hólyagpáfrány (*Cystopteris fragilis*). A jó víz-

és tápanyagellátás miatt sikeresek a magaskórósok is, tipikus képviselőjük a tornyos ikravirág (*Arabis turrata*), hölgyestike (*Hesperis matronalis*), évelő holdviola (*Lunaria rediviva*), osztrák borzamaz (*Pleurospermum austriacum*), farkasbogyó (*Scopolia carniolica*). Az állandóan mozgó talajfelszín miatt a feltalaj nitrogénben állandóan dúsul, ezért több nitrofil faj is konstans eleme ezen élőhelyeknek, mint például a nagycsalán (*Urtica dioica*), falgyom (*Parietaria officinalis*), vérehulló fecskefű (*Chelidonium majus*), nehézszagú gólyaorr (*Geranium robertianum*). Fentieken kívül jellemző faj még a fényes turbolya (*Anthriscus nitida*), erdei csenkesz (*Festuca altissima*), fodros gólyaorr (*Geranium phaeum*), mohos csitri (*Moehringia muscosa*), havasi ikravirág (*Arabis alpina*), kövi szeder (*Rubus saxatilis*), hármalevelű macskagyökér (*Valeriana tripteris*), magas csukóka (*Scutellaria altissima*). A gyepszintnél érdekes megfigyelni, hogy az állandó talajmozgás, kiálló kövek és sziklák miatt csak alacsony vagy közepes borítást találunk, s itt a tarackokkal szaporodó polikormonképző fajok is csak kisebb foltokon jelennek meg. A talajlakó mohák számára szintén nem kedvez a talajmozgás, a kövek-sziklák viszont a párás, árnyas szurdokokban alkalmasak a sziklalakó mohoknak és zuzmóknak. A mohák közül a gömbös moha (*Bartramia pomiformis*), kúpos májmoha (*Conocephalum conicum*), valamint a magyar nevet nem viselő *Fissidens cristatus* és *Marsupella hungarica* karakterisztikus elem itt. Szurdokerdőket az Északi- és Dunántúli-középhegységben, Nyugat-Dunántúlon (Kőszegi-heg.) és Dél-Dunántúlon (Mecsek, Villányi-hg.) találunk az országban. Földrajzi változatokat – a csekély különbségek miatt – nem célszerű elkülöníteni, helyettük az alapközet alapján ökológiai változatokat lehet fölállítani. Így megkülönböztethető a mészkövön (*Phyllitidi – Aceretum*) és andeziten (*Parietario – Aceretum*) álló szurdokerdő. Előbbi fajgazdagabb, s több hidegkori reliktum fajt is őriz, mint a havasi ikravirág, farkasbogyó, havasi iszalag, havasi ribiszke, sárga ibolya. Ez a változat a Tornai Karszt, Bükk, Pilis, Gerecse, Vértes, Bakony, Balaton-felvidék, Kőszegi-hg., Mecsek, Villányi-hg. szurdokerdeire jellemző. Az utóbbi, andeziten található változat fajszerényebb, reliktum fajt alig őriz, viszont sok, szilikátos aljzatra jellemző mohafajokkal képviselteti magát. A Mátra, Börzsöny és Visegrádi-hg. területén fordul elő.

Bár a szurdokerdőkben értékes faanyagú fafajok fordulnak elő, fatermesztésre alkalmatlan területek. A törzsek girbe-gurbák, erősen elágazók, sokszor sebzetek, a rendszeres szélterések miatt sok a kidőlt törzs. Emiatt, s az erózióknak erősen kitett termőhely miatt véderdőként kell őket nyilvántartani, s mindenféle gazdálkodást, háborítást meg kell tiltani. A kis területű, könnyen sebezhető, de nagyon értékes élőhelyek csak így őrizhetők meg. Több szurdokerdőben, különösen a talpi részeken, luctelepítéseket végeztek, mely állományok – a luc pusztulása miatt is – visszaalakítandók. Jelentős károkat okoz a túlszaporított nagyvadállomány, taposásuk, rágásuk miatt az értékes fajok eltűnnek, s gyomosodás tapasztalható. Ugyancsak hasonló problémák lépnek fel a turizmus miatt is.

DR. TEMESI GÉZA

A természetvédelmi őr feladatai és jogosultságai

A jogszabályok alapján és a gyakorlatban kialakult szokásjog szerint a védett természeti értékek és területek őrzeit *természetvédelmi őröknek*, a természetvédelmi őrökből álló szervezetet pedig *természetvédelmi őrszolgálatnak* nevezik.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 59. § (1) bekezdése szerint a *természeti értékek és területek, különösen a védett természeti értékek és területek őrzése, megóvása, károsításának megelőzése érdekében* – egyenruhával és szolgálati lőfegyverrel ellátott tagokból álló – **Természetvédelmi őrszolgálat működik valamennyi nemzeti park igazgatóság szervezetében.** A 62. § (1) és (2) bekezdése lehetővé teszi a települési – fővárosban a fővárosi – önkormányzatok számára a **helyi jelentőségű védett természeti területek védelme érdekében önkormányzati természetvédelmi őr** alkalmazását, illetve **önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat** működtetését.

A természetvédelmi őrszolgálatok feladatainak nagyságrendjére jellemző, hogy Magyarországon (az 1998. júniusi adatok szerint és kerekítve) összesen 827 000 ha terület áll természetvédelmi oltalom alatt, ebből 791 000 ha országos jelentőségű védett természeti terület (melyből 109 000 ha fokozottan védett), 36 000 ha pedig önkormányzatok által védett, helyi jelentőségű védett természeti terület. Az országos jelentőségű védett természeti területek 9 nemzeti parkot, 37 tájvédelmi körzetet és 145 természetvédelmi területet jelentenek. A természetvédelmi oltalom alatt álló *növényfajok* száma 516, ebből 464 faj védett, 52 faj fokozottan védett. A természetvédelmi oltalom alatt álló *állatfajok* száma 855, melyből 771 faj védett, 84 faj pedig fokozottan védett. Az állatfajok közül 407 *emlős- és madárfaj* áll oltalom alatt, ebből 326 faj védett és 81 faj fokozottan védett. A védett állatfajok egyedeinek természetvédelmi értéke 2000 Ft–50 000 Ft, a fokozottan védetteké 100 000 Ft–500 000 Ft, a védett növényeké 2000 Ft–10 000 Ft, a fokozottan védett növényeké pedig 30 000 Ft–50 000 Ft. Ezek az adatok azért is fontosak, mert a védelem alatt álló fajok egyedeinek veszélyeztetése, károsítása vagy elpusztítása esetén a természetvédelmi bírság mértékét külön jogszabály alapján a faj egyedének természetvédelmi értéke alapján kell meghatározni.

Az állami természetvédelmi feladatokat kilenc nemzeti park igazgatóság látja el, amelyek egyben I-fokú természetvédelmi hatóságok. Természetvédelmi szabálysértési ügyekben a nemzeti park igazgatóságok ugyancsak önálló

hatóságként járnak el. Az igazgatóságok keretében működő természetvédelmi őrszolgálatok országos összlétszáma jelenleg 190 fő, így 1 fő természetvédelmi őrre átlagosan közel 4200 ha védett természeti terület jut. Ez meglehetősen kedvezőtlen arányt jelent annál is inkább, mert az őrszolgálatok működése a közeljövőben kijelölésre kerülő természeti területekre is kiterjed majd. Az igazgatósági természetvédelmi őrök *igen sokrétű és összetett feladatköre* hármas tagolódású:

hatósági őrzési tevékenységből, természetvédelmi szakmai és kezelési, valamint hatósági és szakhatósági ügyintézési feladatokból áll. Ezen feladatok aránya alapvetően a konkrét őrszolgálati beosztás függvénye.

1998. június 1-jén hatályba lépett a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény, amelynek II. fejezete tartalmazza a természetvédelmi őr állampolgári jogokat korlátozó intézkedési jogosultságait és kötelességeit. A törvény szerint **a nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi őrői az igazgatóság illetékességi területén jogosultak és kötelesek:**

- a természet védelmére vonatkozó *előírások megtartását ellenőrizni;*
- a természetvédelmi érdekeket sértő, a természeti értéket és területet (beleértve a védett természeti értéket és területet) veszélyeztető vagy károsító jogellenes cselekményt elkövető személyt *a cselekmény abbahagyására felszólítani, feltartóztatni, igazoltatni, ellene eljárást kezdeményezni;*
- azt a személyt, akiről alaposan feltételezhető, hogy jogellenesen szerzett természeti értéket tart magánál, *feltartóztatni, igazoltatni, csomagját átvizsgálni;*
- azt a járművet, amelyikről alaposan feltételezhető, hogy azon jogellenesen szerzett természeti érték van, a közlekedésrendészeti szabályok betartásával *feltartóztatni, átvizsgálni, a jármű vezetőjét és az azon tartózkodó személyeket igazoltatni;*
- védett természeti területen *a vadász vadászjegyét, egyéni lőfegyverét, vadászlőfegyver-tartási engedélyét, ragadozó madárral vadászatra jogosító engedélyét, vadászjegy-tartási engedélyét, valamint az elejtett vad azonosítójelét, továbbá halász vagy horgász esetében a halászatra, illetve horgászatra jogosító okmányokat, valamint a fogási naplót ellenőrizni;*
- a természeti értéket vagy területet károsító vagy veszélyeztető jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért vagy

Faji sokféleség a német erdőkben

Különböző fokozatú természetességgel rendelkező, valamint egy mesterséges, ültetett erdőben három állatcsoport (szünyogok, pókok, bogarak) faj- és egyedszámát számolták meg. Az erdőültetvényben talált egyed- és fajszám alig maradt el a természetes erdőben találttól. Ezt azzal magyarázzák, hogy a fajösszetételnél többet nyom a latban a terep kisebb mélyedéseiben felhalmozódó avar és víz mennyisége. Fontos még az erdőn maradt holt-fa mennyisége is, ez szintén befolyásolja a faji sokféleséget.

(Forschungsbericht 1997. Fachhochschule Eberswalde; Ref.: dr. Bidló András)

az elkövetéssel alaposan gyanúsítható személytől a jogellenesen szerzett *természeti értéket*, valamint az *elkövetéshez vagy veszélyeztetéshez használt eszközt visszatartani*;

- a természet védelmével összefüggő bűncselekmény elkövetésén tetten ért vagy az intézkedésének ellenszegülő személyt *elfogni, a rendőr megérkezéséig visszatartani, vagy a legközelebbi rendőri szervhez előállítani*;

- jogszerű intézkedésével szemben történt ellenszegülés megszüntetésére *kényszerítő eszközt alkalmazni, az ellenszegülő vagy támadó személytől fegyvert, élet kioltására alkalmas, illetve más veszélyes eszközt elvenni és az illetékes rendőri szervnek átadni*;

- külön jogszabályban meghatározott esetekben *helyszíni bírságot kiszabni*.

A jogosultsági körben az „eljárás kezdeményezése” természetvédelmi szabálysértési eljárás és/vagy természetvédelmi bírság kiszabására irányuló államigazgatási eljárás kezdeményezését jelenti a nemzeti park igazgatóságnál, természetkárosítás bűncselekményének alapos gyanúja esetén pedig *büntető eljárás* kezdeményezését a rendőrségnél. A természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokat a 33/1997. (II.20.) Korm. rendelet állapítja meg.

A jogellenesen szerzett „természeti érték visszatartása”, valamint az „elkövetéshez vagy veszélyeztetéshez használt eszköz visszatartása” olyan természetvédelmi őri jogosultságok, amelyek gyakorlása után a nemzeti park igazgatóság (vagy más hatáskörrel, ill. illetékességgel rendelkező hatóság) határozati lefoglalása vagy elkobzása szükséges.

Helyszíni bírság kiszabására természeti és védett természeti területen kerülhet sor, a következő szabálysértések esetében:

- természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenység folytatása,

- szemetelés vagy a terület más módon történő szennyezése,

- tiltott helyen (pl. fokozottan védett természeti területen engedély nélkül) tartózkodás,

- tiltott módon közlekedés,
- engedély nélküli tűzrakás,
- zajkeltő tevékenység (csendháborítás).

A nemzeti park igazgatósági (állami) természetvédelmi őr a törvény szerint a rendőrségnél rendszeresített *következő kényszerítő eszközöket* alkalmazhatja:

- testi erővel cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására kényszerítés, illetve póráron vagy anélkül, szájkosárral ellátott szolgálati kutya;

- az elfogott (visszatartott vagy előállított) személy szökésének megakadályozására bilincs;

- a támadás megakadályozására vagy az ellenszegülés megtörésére vegyi vagy elektromos sokkoló eszköz, illetve póráron vezetett szájkosár nélküli kutya.

A természetvédelmi őrok szolgálati maroklófegyvere kizárólag

önvédelmi célú, amely egyenruhás szolgálatban nyíltan viselhető.

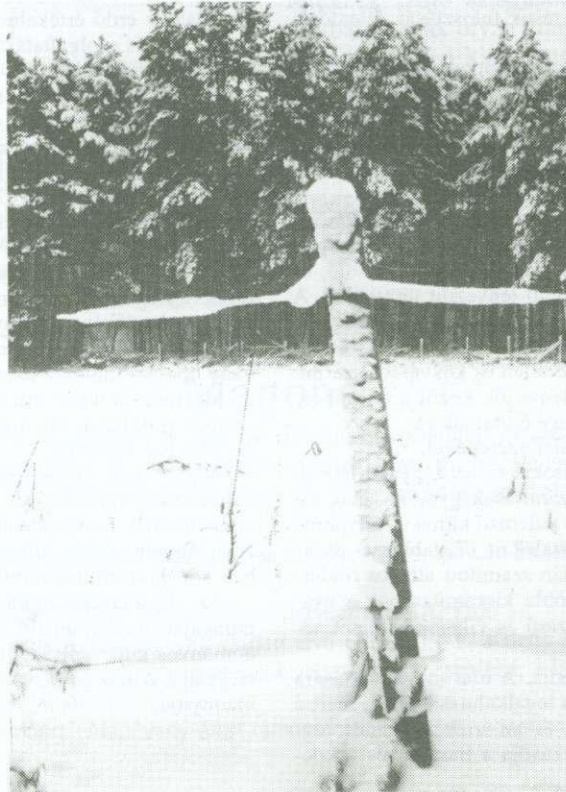
Az önkormányzati természetvédelmi őrok jogosultsági köre az igazgatósági természetvédelmi őrokéhoz képest szűkebb, amelynek elégségességét több szempont is indokolja (helyi – tehát nem országos – jelentőségű védett természeti területekről van szó, a helyi védettségű természeti területen kívüli természeti értékekre a feladatkörük nem terjed ki, a helyi jelentőségű védett természeti területek lakott területek közelségében vannak, ahol biztosított a rendőrség és más őrző szolgálatok jelenléte is stb.).

A törvényi felhatalmazás tehát széles körű intézkedési jogosultságokat biztosít a természetvédelmi őrszolgálat tagjai számára, amely jogosultsági kör arányban áll a védett természeti értékek és területek veszélyeztetettségével, illetve azok kiemelt oltalmához fűződő állami és társadalmi érdekekkel. Mind az igazgatósági, mind az önkormányzati természetvédelmi őrok egyenruhával ellátott *hatósági, hivatalos személyek, az igazgatósági természetvédelmi őrok köztisztviselők*.

A természetvédelmi törvény 66. §-a alapján a természetvédelmi hatóságok mellett **polgári természetőrként** az állampolgárok is részt vehetnek a természet védelmében, segítve a nemzeti park igazgatóságok, önkormányzatok ez irányú tevékenységét. A polgári természetőrök tevékenységének feltételeit, feladataik ellátásának alapvető szabályait a polgári természetőrökről szóló 33/1997. (XI.20.) KTM rendelet állapítja meg. A polgári természetőr csoportok a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság irányításával működhetnek.

A természetvédelmi hatóság és a rendőrség, valamint a vám- és pénzügyőrség között országos és területi szintű megállapodások alapján több éve együttműködési rendszer van életben a védett természeti értékek károsításának megelőzése és felderítése, valamint

Hókompozíció

a kapcsolódó hatósági és szakmai feladatok és az egymást kölcsönösen segítő intézkedések összehangolt végrehajtása érdekében. Helyi szinten hasonló együttműködés szükséges a természetvédelmi hatóság és a különböző vagyongörzési jellegű szolgálatok között, így a természetvédelmi őrnök kölcsönösségi alapon együtt kell működnie a hivatásos vadászokkal, az erdő őrzésével megbízott erdészeti szakszeméllyel és a mezőőrökkel.

Csak így lehetséges a természetvédelmi őrszolgálatok kis létszáma mellett hatékonyan *megőrizni a jövő számára a pótolhatatlan természeti kincseinket*: a veszélyeztetett, ezért védett természeti értékeinket, a természetes élőhelyeket és a biológiai sokféleséget, mint az egészséges emberi lét ökológiai alapfeltételeit.

Felhívás

A Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kara *Okleveles Természetvédelmi Szakmérnöki Szakot* indít 1999. februárjában, levelező formában. A képzési idő 4 szemeszter, szemeszterenként 2x1 hét konzultáció.

A Szakmérnöki Szakra okleveles erdőmérnöki, okleveles környezetmérnöki, okleveles agrármérnöki, okleveles kertészmérnöki, vadgazda mérnöki végzettségűek jelentkezhetnek. Elfogadjuk a biológusok és biológiatanár-szakosok jelentkezését is, de részükre csak abszolútoriumot tudunk kiállítani, szakmérnöki oklevelet nem nyújthatunk át. Felvételi vizsga nincs.

Részletes felvilágosítást a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar Dékáni Titkársága (Cím: Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar, 9400 Sopron, Ady Endre u. 5. Tel.: 99/311-100/207-es mellék), valamint az Egyetem Továbbképzési Osztálya (9400 Sopron, Templom u. 4. Tel.: 99/338-870) ad.

A jelentkezési lapokat legkésőbb 1999. február 1-ig kell benyújtani, a Továbbképzési Osztályra.

A Szakmérnöki Szak vezetője dr. Bartha Dénes intézetigazgató egyetemi tanár.

A tandíj összege 50 000 Ft/félév, ami a vizsgadíjat tartalmazza. A konzultáció ideje alatt a szállás és az étkezés önköltséges. (Étkezési lehetőséget az Egyetem menzája biztosít.)

A képzés eredményeként egyetemi végzettségűek részére Okleveles Természetvédelmi Szakmérnöki, főiskolai végzettségűek részére Természetvédelmi Szakmérnöki oklevelet nyújtunk át.

A konzultáció időpontjáról januárban adunk tájékoztatást.

*Dr. Faragó Sándor
dékán*

Márkus László – Mészáros Károly: Erdőértékszámítás – Az erdőértékelés alapjai (Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 1997)

Az erdészeti szakirodalom legújabb termése dr. Márkus László, a mezőgazdasági tudományok doktora és dr. Mészáros Károly egyetemi adjunktus közös munkájaként megjelent a ma rendkívül időszertű **Erdőértékszámítás** című szakkönyv. Megjelenését a Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium és a Felsőoktatási Pályázatok Irodájának támogatása segítette.

A szerzők az anyagot négy nagy témakörre osztották:

I. Az erdőértékelés alapjai

II. A kamat-, járadék- és a törlesztésszámítás alapjai és alkalmazása

III. Az erdőérték-számítás elmélete

IV. Az alkalmazott erdőértékelés.

A könyv irodalmi felsorolással és különböző kamat- és járadékszámítási táblázatokkal zárul.

A szakkönyv írói az alapokból kiindulva építik fel mondanivalójukat, tisztázzák az érték és az ár fogalmát, az erdő minőségénél nagy szerepet kapott természeti erőforrások felosztását, jelentőségét és értékelését.

A természeti erőforrásokat két nagy csoportban tárgyalják: megújuló és meg nem újuló természeti erőforrásokként. Az elsőbe az ásványi nyersanyagokat, a másodikba a mező- és az erdőgazdasági termőhelyeket, a légkört és magát az erdőt sorolják. Ezek gazdasági értékelését a kamat- és a járadékszámítás képleteinek gyakorlati alkalmazása követi.

A könyv egyik legértékesebb része az „erdőérték-számítás elmélete”. Ezen összefoglaló cím alatt először a fatermelés költségeit és hozamait mint az erdőgazdálkodás eredményét befolyásoló, és így az erdőértékelés kialakulásának döntő tényezőit tárgyalják. A költségeket három szempont szerint osztályozzák: hatáskörök (üzemági, üzemi, vállalati), tevékenységi alap (fő-, mellék- és segédüzemágak), végül területi alap (közvetlen és közvetett) szerint.

A faállomány értékét befolyásoló tényezők közül a termőhely minőségének javító vagy rontó hatásaira mutatnak rá.

Külön fejezet foglalkozik az erdőtalaj szerepével.

Ezután már az erdőértékelési eljárásokat és azok gyakorlati alkalmazásának ismertetése mellett a számítások gyorsításának elősegítésére Márkus által összeállított, a jellemző klímaosztályoknál alkalmazható fajlagos földértékek százalékait (7. táblázat) és az erdő kataszteri tiszta jövedelme alapján számított átlagos földértéket (12. táblázat) tüntetik fel. Ez utóbbi kiszámításához a gyakorlatban könnyen alkalmazható egyszerű és világos képletet adnak.

A faállomány értékét annak tőrára adja. A tőrá megállapítására a Chapman-Mayer-féle képlet látszik a legalkalmasabbnak, mert a fakitermelés, a fűrészüzemi költségek és az értékcsökkenés összegével csökkentett árbevételhez hozzáadja a haszon- és a koc-

kázati rés százalékaival megszorított, és a fatérfogattal elosztott álló- és forgatókékek összegét.

Az élőfakészlet értékének megállapítására négy módszert ismertettek:

– a vágásérett állományok kitermelési vagy forgalmi értékének megállapítását;

– az állományfejlődés kezdeti szakaszában az állomány költségértékének számítását;

– a kitermelési és a költségértékek felhasználásával a várható hozadéki értéket;

– a kombinált értékelési eljárásokat, pl. a korértékgörbés eljárást. Ilyen vizsgálatot a szerzőpáros közül Mészáros Károly végzett.

Az erdő értéke értelemszerűen a faállomány tőrára és a talaj forgalmi értékének összegéből adódik.

Az erdő funkciójának terebélyesedése, annak több célú hasznosítása az erdő értékelését tovább szélesítette. Ezek az erdő infrastruktúrális szolgáltatásai, közelebbről a környezeti, a rekreációs és a szociális funkciók.

Az erdőbirtokosok és az erdészek érdeklődése is talán az erdő komplex értékelése iránt nyilvánul meg, amely az erdő fokozott jelentőségét is igazolja. Ezt Márkus „a termelési, a védelmi és a rekreációs funkciók” értékeinek összegzésével egy normál üzemszaktudályra vonatkozóan vezeti le. Alapvető megállapítása, hogy „az erdő járadék szerinti értéke a tartamos üzemre berendezett erdőtestnek a hozadéki értékével egyenlő”.

A könyvben külön fejezetben tárgyalják az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozásainak hatását az üzemi bevételek csökkenésére, ami főként a környezetvédelemmel kapcsolatos tiltásokkal (pl. valamely védett növény vagy fészkelőhely miatti fakitermelési vagy ápolási tilalom) létesül.

Ma még az erdő infrastruktúrális funkcióival kapcsolatban is számos probléma vár megoldásra, ami sok próbálkozást igényel és vitát fog kiváltani.

A könyvnek a gyakorlat részére rendkívül jelentős része az „Alkalmazott erdőértékelés” című fejezet. Ebben a szerzők az erdő értékelésénél elengedhetetlen előmunkálatok fontosságára hívják fel a figyelmet és a különböző kártevők károsításaival kapcsolatban adnak számítási mintákat.

Az „Erdőértékszámítás” a szerzőpáros kiválóan összehangolt munkáját dicséri, amely a hazai igények kielégítése mellett a tudományos kutatások legújabb hazai és nemzetközi eredményeit is tárgyalja. A hazaiak közül több a szerzőpáros kutatásainak sikerét bizonyítja.

Dr. Kollwenz Ödön

Értesítés!

Schandl Lajos – nyugdíjas erdésztechnikus – értesíti olvasóit, hogy memoárkötetének harmadik, befejező köteté is megjelent.

Ebben a harmadik kötetben – 360 oldalon – saját életrajzi mozaikokon keresztül taglalja, hogy 41 évi szolgálati időn keresztül – kiemelt és különleges támogatás mellett – nagy szeretetet kapva, miként alakult egy nemzetiségi erdésztechnikus élete.

Hogyan alakulnak egy generációs fejlődés első lépésőjén álló ember küzdelmei? A legintelligensebb kör-

nyezet is ki tudja-e küszöbölni a társadalmi ütközéseket? Akik mindeerre kíváncsiak 1000 Ft/db áron megrendelhetik a szerző: **Schandl Lajos 2025 Visegrád, Széchenyi u. 46. sz. alatt** – saját terjesztésében árusított – **Feladóállomáson** című kötetét.

500 Ft/db áron – korlátozott számban – a második, **Közbenső rakodón** c. kötetből is lehet rendelni.

Aki az első, **Tő mellett** című kötetből is rendelni kíván – ez is 500 Ft/db –, annak a kívánságát feljegyzni és az utánnomás elkészültével megküldi a szerző.

Valami elkezdődött!

Több mint egy teljes oldalas cikk foglalkozik a METRÓ c. lapban a budai erdők állapotával, a Budapesti Erdészet erdőművelési gondjával, bajával. **Kertész István**, a cikk szerzője, alaposan felkészült, mielőtt megírta cikkét.

Végre egy elfogulatlan frás, mely hozzásegíthet az erdészek munkájának megismertetéséhez.

Megjelent a Székelyföldi Nimród

A belhonban megjelenő testvérlapjához hasonló külsőben Erdély, elsősorban Székelyföld tájain csatangolhat az olvasó. Ha kedve van puskával a vállán, ha a vízpartot szereti, horgászbottal a kezében vagy a hét végi délutánokon a lejtőt időnként vadászemlékeit olvasgatva, ízelítőt kap egy kis erdő történetből.

Kész Csaba Levente főszerkesztő **Beköszöntő**-jéből idézve kérjük olvasóinkat, hogy megrendelőjüket **Székelyudvarhely, Bethlen Gábor u. 86.** számra küldjék. A lap ára 140 forint.

Beköszöntő

Évszázadok óta Székelyföld legnagyobb kincse az erdő, a hegyei, az állatvilága és nem utolsósorban az itt élő emberek becsületessége, vendégszeretete. Azzal a gondolattal indítjuk útjára a SZÉKELYFÖLDI NIMRÓD-ot, hogy segítségével közeli és távoli szomszédainkkal, vendégeinkkel jobban megismertessük eme értékes kincseinket. És azzal a szándékkal is indítjuk útjára lapunkat, hogy felhívjuk a székelyföldi ember – utóbbi időben sajnos lankadó – figyelmét értékeink ápolásának, megőrzésének szükségességére. Sze-

retnének, ha a Székelyföldi Nimród, akárcsak magyarországi nagyobb testvére, az európai rangú NIMRÓD a természetbarátok, minden természetjáró ember lapjává válna.

Tisztelt Olvasóink! Önök egy olyan új lapot tartanak kezükben, amilyen Székelyföldön, Erdélyben eddig nem létezett. A hiányt – részben – az Erdélyi Gazda folyóirat pótolta. Most néhány székelyföldi, a természetet nemcsak szerető, hanem tisztelő ember, magyarországi barátaink önzetlen segítségével elhatároztuk, hogy megpróbálunk – egyelőre kéthavi rendszerességgel – egy lapba foglalva írni mindarról, amitől az életünk, a falusi és városi ember élete, de az egész földgolyó élete is függ. Ez a hatalmas csoda pedig nem más, mint a TERMÉSZET!

Lapunk hasábjain tehát teret adunk az erdővel, az állat- és növényvilággal, a vadgazdálkodással, vadászattal, a horgászattal, a természetvédelemmel kapcsolatos írásoknak, információknak, érdekességeknek. Helyet kapnak továbbá a turizmussal kapcsolatos írások is, hiszen a vendégfogadás lehet Székelyföld jövőjében fellendülésének egyik reménysége.

Szándékunk nem az, hogy csupán egy bizonyos olvasórétegnek szóló szaklapot jelentessünk meg. Mi a természetbarátoknak olyan magazin jellegű folyóiratot szeretnénk adni, amelyben ki-ki megtalálja az őt érdeklő témát.

Kívánjuk, hogy télen, nyáron, tavasszal vagy ősszel, amikor elindulnak, hogy megcsodálják a természet székelyföldi szépségeit, hogy megpihenjenek, felfrissüljenek az öln, mindig 'hű, hasznos útítársuk legyen a SZÉKELYFÖLDI NIMRÓD is!

Kész Csaba Levente
főszerkesztő

Magonc

címmel jelent meg a Mecseki Erdészeti Rt. kiadásában az **Adorján Rita** által összeállított oktatóanyag. A főként erdei iskolák számára készült könyv sok-sok gyakorlati-módszertani eligazítást ad a pedagógusoknak. Mivel nyelvezete nemcsak hogy egyszerű, de olvasmányos is, bizton használhatják eredménnyel a természetet kedvelő szülők is. Illusztrációit gyermekek rajzolták, a versek rímeit gyermekek faragták, meséit gyermekek írták.

Azok a kétlábú „magoncok”, akik kellő komolysággal végigjártasszák a könyvecskét, minden bizonnyal természetkedvelő felnötté válnak.

Hasonló célzattal, de másféle szerkesztésben jelent meg **Darvasné Molnár Anna** Az Erdő I-II. c. füzetecskéje két grafikai melléklettel. A Mézőgazdasági Múzeum osztályvezetőnője a Vajdahunyad-várban lévő ERDÉSZET c. állandó kiállítás megtekintésére vállalkozó pedagógusoknak készített oktatóanyagot. A kiállítást végignéző nebulók visszatérve az iskolába, a feladatlapokon feleleveníthetik mindazt, amit az igényesen összeállított kiállításon láthattak.

A látogató osztályoknak az „Ember az Erdőért” Alapítvány által támogatott 25 perces videofilm vetítése segít még jobban eligazodni az erdészek munkájában.

DOBAY PÁL

Néhány szó a hutai erdőről és a falu történetéről

Ha – Tolsztoj szavaival – „A fa örök szépség”, az erdő többszörösen is az. Hatványozottan áll ez a megállapítás a *hutai* – *hutaszentléleki* – erdőre. Aki széttekintett már a *Hreben* sziklafokáról vagy végigjárta a *Háromszáz garádics* nevű túristautat, volt már a *Kopanyicán* – *Asztrik* atya (nyugodjék!) „egyszemélyes” művésztelepe fölött (amely ma ferences remetesség) –, belefeledkezett az *égethársi* hajtűkanyarhoz érve a szeme elé táruló tájba: annak felesleges minden további bizonyíték. Pilisünk – szűkebb páttriánk – kétségtelenül legszebb községátára a *pilisszentléleki*, és az itt lévő erdő erdésznek is, vadásznak is, botanikusnak is, turistának is meg természetvédőnek is azonnal megtetszik.

Az erdőt ápoló-nevelő és faanyagot termelő erdész számára a legnagyobb szakmai értéket a viadukt utáni *bikkösök* jelentik. Ezek élőfakészlete eléri a 443 m³/ha mennyiséget. Folyónövedékük – évenkénti átlagos fatérfogat-gyarapodásuk – jelenleg 6-7 m³/ha/év körül mozog. Vágásérettségüket 120-135 év között érik el, tehát 4-5 emberöltőn át kell nevelni, védeni őket, míg elérkezik az „aratás”. E néhány legjellemzőbb adat Pilis-szerte a legjobb mutatók közé tartozik és a legértékesebb faállományokat jelentik a térségben.

Külön érdekesség – talán nem is minden esztergomi tud róla – a felső-réti *lucfenyves*. A fenyő ugyan nem őshonos fajfaj Pilisünkben, de az itt lévő faállomány egyedei közül nem egy eléri már a szarufa, sőt vezetékoszlop méretét. Illegális erdőhasználat, falopással minden erre jártamkor találkozom itt, noha a fenyves aljában áll az erdészház: a helyi területvezető erdész szolgálati lakása.

Vadásznak igazi paradicsom a hutai erdő. Egyaránt felnevelődik, majd puskavégre kerül itt a *szarvas* és a *vaddisznó*: a Pilis két fő vadja. Az 1700-as évek elején még a farkas és az európai bölény is előfordult a térségben. *Muflon* alig egy évtizede mutatkozik errefelé. Az őz mennyisége és kártétele nem annyira számottevő.

Botanikusnak különös élvezet itt az erdőjárás, hiszen a *Hreben* sziklagyepjétől és karsztbokorerdejétől a gyertyános tölgyesig, a fekete zászpától az őszi kikericsig szinte minden természetes hegyvidéki erdőtársulás és középhegységi lágó szárú növény megtalálható a hutai erdőben.

A táj szépségéről legtöbbször a *turisták* beszélhetnek. Hivatali beosztásomnál fogva is hányszor, de hányszor megfordulok évente a *hutaszentléleki* erdőben, de egyszer sem jutott még eszembe megszámlálni az erdőt át meg átszelő jelzett turistautakat. No, majd ha nyugdíjas leszek...

Irodalomtörténeti érdekessége a hutai erdőnek, hogy itt járt utolsó turistaútján *Berda József* költő-turista – vagy turista-költő? –, az újabb esztergomi könyvesbolt névadója. Talán éppen itt érlelődött meg lelkében az alábbi néhány verssor (noha Csobánka körül vetette csak papírra):

„Egész napon át csak sziklás és erdős hegyeid között barangoltam, élvezvén az éles levegőt, mint elszánt turista, tiroli nadrágban, meztelen térdrel...

S ez Istennel teli bolyongások közepette arra gondoltam sajtó fájdalommal: be boldog volnék, ha itt élhetnék, mint

vidám remete s végül itt halnék meg,
s a domboldali öreg temetőben fejfa
jelezné: milyen derűvel áldott teremtés volt,
míg e tájban fürdött teste és lelke
az alatt aluvónak.”

Magától értetődő, hogy ennyi érték és szépség hivatalból is védelmet érdemel. A Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság a folyó év január 1-jével életbe lépett és 10 évre szóló erdőállomány-gazdálkodási tervben elsődlegesen természetvédelmi rendeltetést írt elő a Feketehegy fennsíkja és É-i oldalára egészen Kétkükkfanyeregig, továbbá a *Hreben* – „Hála szobor” – *Simon* halála – *Hlapec* térségére. Itt ezért erősen másodrendű a faanyagtermelés és vadgazdálkodás vagy egyéb erdei mellékhaszonvétel. Fő cél a természetes környezet megóvása, illetve fenntartása: minél kevesebb emberi beavatkozással.

Lent a völgyben, a *Szentlélek*-patak két partján húzódik meg a legkisebb, de alighanem a legszebb fekvésű pilisi falu: az alig 400 lelkes *Pilisszentlélek*. Kevesen tudják, hogy ez a legfiatalabb pilisi település. A község kialakulása a legszorosabban összefügg az egyetlen magyar alapítású szerzetesrenddel: a *pálosokkal*. A rövid falutörténet a következő:

A mai község helyén lévő völgyet *Bend völgyének* hívták az Árpád-korban. Egy 1265(?) évi – IV. Béla királytól származó – adománylevél *Benedek-völgy* néven említi. Megtudjuk ebből, hogy

a hallgatag és szorgalmas pálos barátokat nagyon kedvelő király a mai – jelenleg végre feltárás alatt lévő – pilisszentléleki rommezővel azonos vadászkastélyát a pálosoknak adományozza újabb kolostoralapítás céljából. Ez azonban csak jóval később valósult meg, amikor IV. (Kun) László király 1287. évben végrehajtott nagy-apa rendelkezését és ténylegesen át is adta a vadászkastélyt kolostorra alakítás végett a szomszédos kesztölc-klastrompusztai pálosoknak. A szerzetesek a *Szentlélek* tiszteletére („Sanctus Spiritus de Pilisio”) szentelték fel új – immáron második – kolostorukat. Ettől kezdve *Szentléleki völgy* a helység – de még nem falu! – neve.

Az 1700-as évek első három évtizedében – pálos égisz alatt – üvegyártás folyt itt. Az ehhez szükséges kemencékről, illetve *hutákról* *Hutaszentlélek* lett a kis erdei település új neve. Az üvegyártás megszűnt után – jóval később – alakult ki a ma hivatalos *Pilisszentlélek* szó, ám idős emberek ajkán még mindig gyakori a rövidebb, egyszerűbb *Huta* kifejezés.

Miért tipikusan *szlovák* falu *Pilisszentlélek*? – A magyarázat kézenfekvő. A török hódoltság utáni mesterséges betelepítések alkalmával a fás-ligetes, nagy síkságokhoz szokott magyar ember ösztönösen elkerülte az itteni erdős-hegyes tájat. De a másfél évszázados török uralom egyébként is annyira megtizedelte a magyar lakosságot, hogy szóba sem jöhetett e völgy magyarokkal történő benépesítése.

A mezőgazdasági művelésre alkalmatlan *szentléleki* völgy nem vonzotta az egyébként nagyon dolgozó és munkaszerető, „a jég hátán is megélő” *bajor* vagy *német* bevándorlókat sem.

Egyedül a *Felvidék* hegyei és erdői között is megélő, ízig-vérig erdei nép: a *szlovák* verhetett csak itt tanyát, amikor a térség hajdani tulajdonosai: a pálos szerzetesek ismét birtokba vehették a környéket és *üvegyártásra* rendezkedtek be ezen a helyen.

Egy kis történelem

A novemberi E.L. 350. oldalán olyan információ jelent meg, miszerint Kálmán királyunk uralkodása alatt „hódoltatik meg Horvátország” 1089-ben. *Német Ferenc* olvasónk figyelmeztet, hogy **Szent László** 1089-ben Szlovénia, majd 1091-ben Horvátország felé hódít.

Könyves Kálmán 1102-ben koronáztatja magát Horvátország királyával.

○

Az 1861-ben Debreczenben kiadott „Magyar ország Historiája a' mohácsi veszedelemig” c., Budai É' saiai által a tanulóknak megjobbított kiadásban ezt írja Könyves Kálmánról:

„László utánn Magyar Országi Királyá lett annak fija KÁLMÁN (Colomannus), 1096-bann. Alig van valami testi és erköltsi hiba, a' mit erre Thurózi és Bonfinius rá nem fognának. Ugyan is, igen rú' termetű és undok tekintetű embernek írják, úgymint: horgas lábúnak, selyp nyelvűnek, görbe és tsomos hátúnak, behorpadt mejjűnek, és sántának. Ezennkívül, álnoknak, bujának, kegyetlennek, komor természetűnek, gyanúsak, hirtelen haragvónak, irigynek, és az Isteni szolgálattal semmit nem gondolónak vagy vallástalannak. De hogy ezek nem igazak, sőt hogy Kálmánról éppenn ellenkező módon kell gondolkodni, eléggé meg van mutatva.

Mely szavaiból Rogeriusnak világos, hogy ő Kálmánt, Istvánnal, Imrével, és Lászlóval, egy formán canonizáltatott, és így, egyforma virtusokkal is bíró Királynak tartottak. Ezek szerint, a' már a' kérdés, és mi vehette arra Thurózit és Bonfiniust, hogy Kálmánt ilyen rú' színekkel fessék le? Ennek fő oka az, hogy azok az Írók, a' kikből Thurózi és Bonfinius a' magokét vették, úgymint *Kéza Simon* és *Kiküllő János*, (amaz élt IV. vagy Kún László, emez pedig I. Lajos alatt), olyan Magyar Királyok alatt éltek, kik annak az Álmusnak familiájából valók voltak, a' kit, a' mint feljebb említődött, Sz. László Horvát Országi Királyá tett: de Kálmán ettől a' méltóságtól megfosztott, sőt mind magának, mind a' fijának, II. bélának szemeit kitolatta. Ezen Álmus familiájából való Királyoknak tehát, azzal hízelkedtek a' feljebb említett Historikusok, hogy Kálmánt minél rú'bb színekkel festették le. Másik oka ennek a' volt, hogy Kálmán, a' szent földre Magyar Országgonn általmenő kereszties katonákkal érdemek szerint bánt.

Kálmánnak nevezetesebb dolgai e' következendők:

I. Mindjárt uralkodásának kezdetében, 1096-bann, háborogvann a' Horvátok, és azoknak zabolánn való tartására Álmus elégtelen lévén, minekutánna azon Országot nem tsak letsendesítette, hanem annak a' tenger mellyéki részét is (Croatia maritima) elfoglalta; *Álmust*, az ő Attya testvéreinek Geizának fiját Horvát Országból haza hívta, és annak, a' Horvát Országi Királyság helyett adta Magyar Országának harmadát Herczegi titulussal. Mely tselekedetével mind Álmust mind a' Horvátokat magára haragította. Álmus meg sem is szűnt Kálmán egész uralkodása alatt e' miatt

nyughatatlankodni. De a' Horvát Országiak ez úttal hamar letsendesedtek, minekutánna azt ígerte nekik Kálmán, hogy a' Nemes-ségtől semmi adót nem kíván, és magát közöttök Belográdbann megkoronáztatja. Mely utolsó ígéretet azért tette, mivel az esett nehezen a' Horvátoknak, hogy az Álmus visszahívattatása utánn, nekik többé magok módjok szerint megkoronázott Királyok nem volt; melyből ezt hozták ki, hogy az ő Országok nem úgy néződik, mint különös, és Magyar Országtól megkülömböztetett Ország; hanem tsak mint ennek tóldaléjka. Ebből a' vélekedésből, tsak úgy is lehetett Kálmánnak a' Horvátokat kivenni, hogy magát közöttök megkoronáztatta.”

Pápai Gábor

A törökmogyoróról

Szöd község határában Csörög nevű településen a hétvégi telkemen 1978-ban ültettem két törökmogyoró-csemetét. A vácrátóti csemetekertben (MTA Botanikus kert) vettem az anyagot. Húsz év alatt gyönyörű fává fejlődtek. Most kb. 7-8 m magasak, 20 cm körüli mellmagassági átmérővel. Az első termést 10 éves korban hozták. Azóta rendszeresen teremtek. Bőséges termést 1995-ben hoztak először, kb. 25 kg-ot. Hasonló volt az idei, 1998. évi termés is. Lombhullás után tele van a fák koronája barkával és termésrüggyel, jó termés ígérkezik.

A lehullott mogyorót lehetetlen maradéktalanul összegyűjteni. Ezért évről évre bőséges újulat keletkezik. Ezek egy részét észre se vesszük. Ha megerősödnek szomszéd, barát, rokon viszi, ha kell neki.

Károsítást eddig nem észleltem, férges mag is alig akad. A pelék viszont már megtalálták, de jelentéktelen a károsításuk.

Lengyel György

SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara új székházában (1024 Budapest, Lövház u. 30/a.) tartották sajtótájékoztatójukat a

HOLZ-HANDWERK 99 Faipari Gép- és Gyártóeszköz Szakkiállítás vezetői, szervezői.

Az 1999. március 18., csütörtök és március 21., vasárnap között a nürnbergi vásárcsopontban rendezendő Holz-Handwerk 99 szakvásár hozzátétőlegesen 550 kiállítója teljes körű tájékoztatói lehetőséget nyújt az alábbi árucsoportokban:

- famegmunkáló gépek
- elektromos és pneumatikus szerszámok
- szerszámok, csiszoló- és polírozóanyagok
- hulladéktechnika
- vasalatok, zárak, szerkezeti részegységek és kiegészítők
- szerkezeti és nyersanyagok
- felületkezelési módszerek
- környezet- és munkavédelem
- irodatechnika és üzemszervezés
- szakkönyvek és szakfolyóiratok

Jégzajlás a Dunán

1941 nyarán a buvati erdészházba egy olyan erdészt helyeztek, aki már ismerte a Duna menti élet szépségeit és veszélyeit. Nagy család volt, gyerekekkel együtt összesen heten voltak. Nyáron a gyerekek élvezték a vízi életet, fürdést, ladi-kázást. A tél nagy hideggel jött. A nagy Duna és a mellékág, a grébeci Duna is befagyott. Csodálatos volt ez a megdermedt víztömeg megdöbentő csendjével. Mindez nem okozott semmi bajt, a jégen könnyen lehetett közlekedni és a gyerekek vígan csúszkálhattak. Jött a tavasz, a jég megtört, megindult a jégzajlás. A Duna kiáradt, töltéstől töltésig ért a víz, jégtorlaszok keletkeztek. A főnököm és én tudtuk, hogy a buvati erdészház, mely a Duna és a grébeci mellékág torkolatánál feküdt, veszélyben van. A nagy családot nem lehet egyedül hagyni. Elhívtam az ismerős halászt, aki már többször járt a jégzajló Dunán. Ketten eveztünk a jégtáblák között. Gyorsan haladtunk lefelé a sodrásban. Én elől evezővel lökődtem a jégtáblákat a ladi előtt. Ez a hatalmas jégtömeg csendes morajlással sodródott, a parton lévő fűzfák recsegve-ropogva törtek össze a part felé sodródó jégtorlaszok nyomásától. Megérkeztünk az erdészházhoz, itt bizony nem fogadott megnyugtató látvány. A ladikot az ajtó előtt lévő sárvakaróhoz kötöttük. A háztól körülbelül 20-30 méterre magasabb jégtorlasz volt, mint a ház teteje. A parton lévő hatalmas fűzfák tartották még a jeget. A család nagyon örült és megnyugodott mikor megérkeztünk. Erdész barátom nyugodt volt, ő már látott ilyen jégzajlást. Megbeszéltük, ha a helyzet veszélyessé válna és a jégtorlasz közeledne a ház felé, mindenkit és mindent, amit lehet kimentenénk a házhoz közel lévő száraz gőrdőre. Ezt a gőrdőt az ár

még soha sem öntötte el. Arra nem vállalkoztunk, hogy két kis laddal és ilyen jeges áradatban kivigyük a családot az ártérből. Ez könnyelműség lett volna. Ott maradtunk éjszakára, nem sokat aludtunk, mert figyeltük a morajló áradatot. A jégtorlasz lassan nőtt, a parti hatalmas fűzfák recsegtek-ropogtak a jég nyomásától. Reggel korán indultunk, a fák között eveztünk. Itt kisebb volt a sodrás és nem volt jég. Gyorsan a Papfokhoz értünk. Itt megdöbentő látvány fogadott. Jobbról hatalmas víztömeg hömpölygött, balról a Holt-Dunán a jég még állt, ez a hatalmas víztömeg lebukott a jég alá. Itt megálltunk, az én halász bajtársam azt kérdezte: „De most itt mi lesz? Ha az áradat elkapja a ladikunkat bevisz minket a jég alá.” Észrevettük, hogy egy nagy szarvasbika küszködik az árral. Azt mondta az én bajtársam, ha ez a bika átmegy, akkor mi is átmegyünk. Nagyon keményen megragadtuk az evezőket és mi is átjutottunk ezen az ijesztő áradaton. Megnyugodtunk. Hamarosan kiértünk a töltéshez, a szomszédai erdészházhoz. Itt már várt ránk Koltai György főmérnök úr. Elmondtam milyen veszélyes a helyzet Buvaton. Rögtön intézkedett telefonon, hamarosan jött egy repülőgép és szétbombázta a jégtorlaszt. A víz kezdett lepadni, másnap reggelre a töltés mellé kikötött ladi szárazon maradt. Az árvíz-veszély elmúlt, mindenki megnyugodott.

Kép és szöveg: Czuczor Ferenc

DR. HORVÁTH LÁSZLÓ

A mi akácunk

*Madárdalos nagy mezőben
Akácfasor vonul végig,
Már a nap is delelőben,
A sok kasza csillog, fénylik.*

*Távoli ház kolompja szól,
Kis pacsirta hangja csendül.
A föld népe érti e szót,
Akácsorra mind kiperdül.*

*Sok közül egy akác árnya
A napsugárra kihajol,
Fáradt népét összehívja
A puszta hanság tájiról.*

*Aratókkal közös sorban
Akác alatt együtt vagyok.
Megszólalnak fájdalomban
Csontos hátú bús magyarok.*

*Mi a kenyér látod pajtás?
Mennyi sóhaj könny és bánat
Mindazoktól megalázás,
Aki erre táttnak száját.*

*Azért légy csak Te is erdész,
Őrizd a mi akácunkat.
Mert, ha ez a fásor elvész,
„Ki” árnyalja unokánkat?*

*Fordul kerék, fordul század
Az akác még néz az útra.
Új embert véd újult fája,
Áll az akác sok év múlva.*

*Napjainkban feltámadtak
Bús magyarok félelmei.
Mert a „zöldek” kitalálták:
Akác helyett jobb a semmi.*

*Akácfasor sáv azóta
De a „Zöld” még ma is tüntet.
Akácot az erdész szakma
Termőhelyén tovább ültet.*

A Dinasztia Könyvkiadó gondozásában megjelent **Winkler András** „Faforgácslapok” c. tankönyve. A szerző célja – a korlátolt terjedelem mellett is – a forgácslapgyártási ismeretek összegzése, rendszerezése. A könyv szemléletét a következő idézet jellemzi:

„A fával dolgozó ember az erdő csodálatos ajándékát veszi a kezébe, hogy megmunkálja, hogy alkosson belőle. A fa rendkívül homogén matéria, de aki ismeri, az minden végét, részecskéjét becsülni tudja, és előre megálmodja, hogy mi készülhet belőle.”

A könyv nemcsak a forgácslapgyártás legfontosabb ismereteit tartalmazza, hanem az utóbbi idők legjelentősebb kísérleti, fejlesztési munkáiról is beszámol. Nemcsak a megvalósult technológiákról, termékekről ír, hanem számos gondolatébresztő próbálkozásról is számot ad.

A könyv nem tagadja meg íróját. Egyszerű, érdekes stílusú, számos, a diákeletről, a gyakorlatból vett idézettel tarkított. A szakembereken, hallgatókon kívül a laikusok is érdeklődéssel forgathatják a 190 oldalas, 94 ábrát tartalmazó könyvet.

A „Faforgácslapok” c. könyv az erdő, a faanyag megbecsülésére, a mérnöki tevékenység, fantázia elismerésére nevel, áthatja a szakma, az ifjúság szeretetét.

Pápai Gábor

ELADÓ

Roth Gyula Erdőművelés I-II. és a Magyar Erdőművelés különleges feladatai c. könyve (eredeti kiadás), Sopronban.

Érdeklődni a Szerkesztőségben lehet.

Gemenc és a Duna kötődése

Az elmúlt század folyószabályozásaival a Duna árterén Gemenc olyan egyedülálló életközössége alakult ki, melyhez hasonló Európában, de talán a világon sem található.

Hajdanán a Duna mellékágainak vízfolyásai, a tavaszi zöldár az ősi életközösségek fennmaradását és évről évre történő felújulását biztosították.

Az erdőségek viszonyozták a Dunának, a dunai vízi életközösségek táplálkozási és szaporodási, a halaknak az ivásra alkalmas sekély vizet és életfeltételt. Búvóhelyül szolgált a rejtettebben élő állatvilág ritka fajainak.

Századunk közepéig ez folyamatos volt. Az ötvenes évek után a Duna hajózhatóságát úgy szabályozták, hogy medrébe a partra merőlegesen kőgátakat építettek. Így a folyó a kőgát szélességében hordalékkal feltöltötte a medret – zátonyok keletkeztek –, míg ellenkező oldalon sodrásával mélyítette a hajózási útvonalat.

Vázlatosan az alábbiak szerint változott a Duna medrének alakulása:

Kőgátak előtt

Kőgátak után

A Duna medre az évtizedek múltán mélyebb lett a hajózási útvonalban. Ugyanakkor a gemenci ártér talajvízszintje állandóan csökken. A Duna mellékfolyóinak be- és kifolyásai úgy elzáródtak a hordalék feltöltődésétől, hogy a vízfolyás csak a közepes vagy a közepesen magasabb vízállásnál juthatott be az erdőterületi mellékágakba.

Az erdő természetes, őshonos jellege kezdett megváltozni (átalakulni). Ehhez hozzájárult még a nemesített fajok és a tájidegen fajok terjedése. Az őshonos jelleg már csak mesterségesen tartható fenn.

A gemenci őshonos tájjelleg fennmaradásának első feltétele a kőgátak elbontása. A kibontott kövezetből a vízmosástól veszélyeztetett partszakaszokat kövezézzük ki. Így az erdős partszakaszok nem dőlnek a Dunába és a hordalék nem növeli a zátonyokat.

Az erdőgazdálkodás változásait, a jövő irányelvét korábban vázoltam.

A gemenci erdőtársulások víztisztító szerepe sem elhanyagolható. Szoktam mondani, hogy alacsony vízállásnál már csak az a víz folyik a Dunába, amit beleengednek.

Természetes vízutánpótlást Budapest után aligha kap a Duna. A szennyeződés csak fokozódik a gemenci szakaszig. A jelenlegi dunai vízfolyás kikerüli Gemencet, a szennyezett víz tovább folyik. Ha lehetővé tennénk a dunai víz befolyását a gemenci mellékágakba, az mint a szűrő, a szennyeződés legnagyobb részét megtisztítaná.

Tapasztalatom szerint a szennyeződés feldolgozására a nemes nyárok alkalmasabbak, mint sok más fafaj. Ezért is szorgalmazom őshonos fafajok közé történő elegyítést, mert az áradások alkalmoszerű szennyeződését jobban hasznosítja bármely gemenci fafajnál.

Véleményem szerint a nemes nyár az őshonos fafajok felújulását szolgálja, főleg ott, ahol mesterséges elegyítéssel akarjuk az őshonos fafajok termőhelyi igényét kialakítani.

A Mohács környéki dunai gát építését nagyon meg kell fontolni. A vízszint egy-két méteres emelésével a gemenci mellékágak vizet kapnának, és a régi élővilág felújulását kecsegtetné, de ha lassítaná a gát az áradások levonulását, akkor a bennrekedt pangó vizek olyan életközösségeket is pusztítanának, melyeknek a gyorsan levonuló régi áradások élővilágul szolgáltak.

Ehelyett a meglévő kőgátak lebontását kell szorgalmazni és ezzel Gemenc vízellátását biztosítani.

Gemenc erdőségeit a természetes felújításos fahasználat jellemezze, és ahol a természetes felújulás már nem lehetséges, ott az őshonos és más fafajok elegyes erdősitésével fokozatosan kell a gazdálkodás jövedelmező folytatásával együtt törekedni az őshonos jelleg visszaállítására.

Csak a vízgazdálkodási és erdészeti szakemberek összefogásával lehet Gemencet ismét a hajdani természetes természetvédelem szolgálatába tudni.

Nem tudom a gemenci erdészeken kívül vajon hányan ismerik a gemenci füzek könnyezését? Amikor a tavasz a füzek lombtakaróját már teljes pompájával kifejlesztette, a meleg, párás levegő olyan ritka természeti tüneményt alkot, melyet Gemencen észlelhetünk. A füzek levelein buborékos vízcspepek jelennek meg és ha ezek a habos cspepek az emberre hullanak, mint a könnyecspek csorognak az ember arcán.

Rókus József

A SOMOGYI ERDŐKÉRT aranygyűrűs kitüntetésben részesültek 1998-ban:

Bedenek József, a Barcsi Erdészet kerületvezető erdésze; **Bogdán József**, a Nagyatádi Erdészet igazgatója; **Latin János**, az Iharosi Erdészet kerületvezető erdésze.

ELISMERŐ OKLEVELET kaptak 1998-ban:

Kis Jónás István (Zselic E.), *Szalai Károly* (Kaposvár E.), *Vitman László* (Nagyatád E.), *Bóna Péter* (Lábod E.), *Puskár József* (Szántód E.), *Lengyel Ferenc* (Igal E.), *Fodor György* (Barcs E.), *Molnár József* (Iharos E.), *Bek József* (Nagybajom E.), *Gresa Gyula* (Marcali E.), *Horváth Árpád* (Somogyvár E.), *Mike Józsefné* (Központ).

APATÓCZKY ISTVÁN Szilveszteri tál lencse

*Szilveszteri tál lencse:
Ötven évem szerencse...*

*Ötvenégyes tál lencse:
boldog család jó lenne!*

*Ötvenhatos tál lencse:
Béna balom jobb lesz-e?*

*Hatvankettes tál lencse:
erdőre húz Baál lelke.*

*Hatvannyolcas tál lencse:
Erdészkanál jár benne.*

*Hetvenhármastál lencse:
Vendégszobán pár fecske.*

*Hetvenhatos tál lencse:
Nőm, fiak, otthon rendje.*

*Nyolcvanhetes tál lencse:
Negyven tálját kiöntse.*

*Kilencvenes tál lencse:
Negyven tálból is csen el!*

*Szilveszteri tál lencse:
Ötven évem szerencse...*

Az EMBER AZ ERDŐÉRT ALAPÍTVÁNY

által az 1848-as szabadságharc 150. évfordulójára meghirdetett pályázatra beérkezett szépirodalmi jellegű írások szakértői bírálata alapján az

I. díjat:

Pápai Gábor:
„Ozori erdősz”,

II. díjat:

Dr. Geleta Ferenc:
„Ezüsthárs”,

III. díjat:

Sztaskó Andrea:
„Cum Deo pro Patria”
c. írással nyerte el.

Osváth Györgyné
a Kuratórium titkára

Száz éve jelent meg Vadas Jenő „Erdőműveléstan”-a

Az Erdészeti Tudományos Intézet centenáriumi ünnepélyén több ízben történt említés Vadas Jenőről, de csak mint az erdészeti kísérletügy megteremtője és a selmechányai kísérleti állomás vezetője. De nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy ugyancsak száz évvel ezelőtt jelent meg az első magyar nyelvű Erdőműveléstan ugyancsak Vadas Jenő tollából.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1892. évi december 31-én pályázatot írt ki az „Erdőműveléstan” című kézikönyv megírására. A beadott pályázatok közül a bíráló bizottság ajánlása alapján az Országos Erdészeti Egyesület 1895. évi Besztercebányán tartott vándorgyűlése Vadas Jenőt, a selmechányai Erdészeti Akadémia rendes tanárát, m. kir. erdőtanácsot bízta meg a könyv megírásával.

Vadas a selmeci akadémián 1878-ban záradékolt, államvizsgáját 1890-ben tette le. Kétévi erdészeti gyakorlati szolgálat után került Vadászerdőre, ahol 1885-től 1891-ig a Vadászerdői Erdőőri Szakiskola tanára, majd igazgatója. 1891 őszén a selmechányai Bányászati és Erdészeti Akadémiához kapott áthelyezést, ahol mint előadó-tanár a II. szemeszterben a *Növénytan I-et* (heti 4 elméleti és 8 gyakorlati órán), a III. szemeszterben a *Növénytan II-t* (heti 3 elméleti és 4 gyakorlati órán) és az *Állattant* (heti 3 óra elméleti és 2 óra gyakorlati órán), a IV. szemeszterben az *Erdőtenyésztést* (heti 1 elméleti és 4 gyakorlati órán), az V. szemeszterben az *Erdővédelmet, erdészeti, vadászati és az úrbéri törvényeket* (heti 3 elméleti és 2 gyakorlati órán) adta elő.

Vadas a rendszeres elfoglaltságán felül az Országos Erdészeti Egyesület által az Erdőművelés című kézikönyv megírására hirdetett pályázatra történt munka összeállításával mellett a földművelésügyi miniszter megbízását elfogadva 1893 tavaszán az erdészeti tan- és kísérletügy tanulmányozása végett Németországba és Svájcba utazott, majd megbízatásának eleget téve, költségvetést mellékelve részletes javaslatot tett az erdészeti kísérleti állomások és a kísérleti ügy megszervezésére. Tapasztalatai alapján szükségét látta, hogy a kísérletezések értelmét könyvben „Az erdősítésre vonatkozó kísérletek célja” cím alatt röviden tárgyalja.

Könyvének „Megnyitó”-jában írta: „Amikor az Országos Erdészeti Egyesület az Erdőműveléstan kézikönyvének megírására a pályázatot kiírta, éreztem, hogy mint az *Erdőműveléstan*-nak tanára, a nemes versenyben való részvételre erkölcsileg kötelezve vagyok, már azzal az eshetőséggel szemben is, hogy sorsom bukás lehet”. Munkájának megírásában nemcsak „közel 20 éves erdészeti szolgálati ideje alatt gyűjtött tapasztalatait és tanulmányait” igyekezett értékesíteni, hanem az akkori német irodalmat is felhasználta. Vadas erdészeti nyelvújítóknak is tekinthető, mert az „erdészeti mesterszavak”-nál igyekezett megfelelőbbeket használni.

711 oldalas könyvének anyagát az erdőművelés célját és kialakulását tárgyaló rövid „Bevezető” után négy nagy részre osztva tárgyalta:

Első rész: Általános ismeretek. „Az erdő és az állab ismertetése erdőművelési szempontból.”

Második rész: Erdőtelepítés és felújítás.

Harmadik rész: Erdőgondozás és nevelés.

Harmadik rész: Állabátalakítások.

Az első „Általános” részben az erdőművelés alapfogalmainak tárgyalásánál többek között a természetes és a mesterséges felújítások előnyeit és hátrányait taglalta. A természetes felújításnál kiemelve a személyzet szakképzettségének szükségét, a mesterséges felújításnál pedig az erdősítés elvégzéséhez szükséges pénz biztosítását.

Könyvének legnagyobb terjedelmű második részében az erdei magvak gyűjtésétől a csemetetermelésen át az általa „erdőültetés”-nek elnevezett mesterséges erdősítéseket: az erdőfelújításokat és az erdőtelepítések különböző lehetőségeit a homokon, kopárokon és a karsztokon ismertette. A szikes talajok fásításáról – az alföldfásításra ekkor még nem gondoltak – nem tett említést. A maggal történő erdőtelepítést összefoglalóan nem tárgyalta, csak az egyes fafajok vetési módjait ismertette.

A magról történő természetes felújítást „magavetés”-nek nevezte el. Ennek négy módját tárgyalta – „a kihasználásnak és felújításnak legprimitívebb” alakját –, a száraló vágást; a fokozatos felújító, a csoportos felújító és a tarvágásos felújító vágásokat. Valamennyinél rámutatott az előnyükre, hátrányukra, a gyakorlat szempontjából a hátrányukat, szakmai szempontból az előnyüket emelve ki. Talán ez lehetett az oka annak, hogy Vadas akadémiai tanárt a tarvágásos felújítási mód barátjának tartották.

Könyvének néhány érdekes megállapítása: „A száraló vágással való felújítás módja... volt a kihasználásnak és felújításnak legprimitívebb alakja, mely még az őserdők lassú kihasználása módjának utánzása gyanánt származott reánk s amelyet sok előnyös tulajdonsága miatt a németországi erdőgazdák közül sokan újabban ismét alkalmazni kezdenek” (512. old.). Vagy: „A tölgyemakkot erdősítéseknel mindig valamely növény magjával elegyítve kellene elvetni, mert helyenként a tavaszi fagy sok kárt tesz a kelő csemetékben... németek... valamely gyorsnövésű s ritka lombosított fanemmel... elegyítik s ezeket a védő fanemeket azután az állab fejlődése alkalmával a tölgy felszabadításának szükségéhez képest fokozatosan kivágják” (255-256. old.). Vagy, a fokozatos felújító vágás ismertetésénél, „A vágások nagyságának s így a vetővágás nagyságának megállapítása is nem az erdőművelő, hanem az erdőrendező feladatai közé tartozik, de az erdőművelőnek mindig arra kell hatni, hogy a magtermés gyakori rendetlenségei miatt jó magtermő években nyitassék minél több vetővágás, ezért... az erdőrendező... az erdőt nem rendes évi, hanem ún. *időszaki* vágásterületekre osztja” (523. old.).

A bükk-sarjerdő felújítása témánál: „A bükkállaboknak sarjakról való felújítását lehetőleg kerülnünk kell, mert a bükk sarjadó képessége gyenge, nem tartós s csak fiatal, erőteljes növésű fák levágása után visszamaradt tuskókról nyilvánul oly mértékben, hogy a keletkezett sarjak fákká nevelhetők...” (576. old.).

Vadas Jenő elévülhetetlen érdeme az erdőművelési munkák rendszerbe foglalása, neves hazai és európai erdészeti szakemberek elméleti és gyakorlati tapasztalatainak munkájába történt beépítése. Bizonyára könyve anyagának összegyűjtése és írása folyamán jelentkezett a szakmát érintő tisztázatlan kérdések hazai vizsgálatának igénye.

Az „Erdőműveléstan” című könyvet a bíráló bizottság 150 arannyal jutalmazta és kiadását azonnal elrendelte.

dr. Kollwenz Ödön

Erdész-csintalanságok

Erdőjárás közben, a szolgálat évtizedei alatt, sokféle emberrel találkoztam. Köztünk is vannak komor, magánakvaló emberek, mulatós-izogató, meg jó humorú erdészek, szorgalmas, családsterető, de kikapós, szoknyabolondok is. Olyanok vagyunk, mint mások.

Én most olyanokra emlékezem, akik inkább ebből a bohém, könnyedebb felfogású, fehérnép-barát fajtához tartoztak, de persze emellett még lehettek – vagy azok is voltak – jó erdészek, becsületes szakemberek.

Még a 31 forintosapidíj idejéből emlékszem rá, hogy az egyik csemetekert mennyire a figyelem középpontjában áll, milyen sűrűn látogatják a kollégák a központból. Még a fahasználat jeles képviselőjéről is hallottam, hogy ott járt ellenőrzésen. Mikor azután magam is megfordultam ott, világossá vált a népszerűség titka. Ez pedig a csemetekert-kezelő, az öreg Ignác bácsi tükrös botja volt.

Egyszerű szerkezet volt ez, annyiból állt, hogy a kampósbot aljára egy kis zsanérral apró tükröt szerelt fel az öreg, ami egy mozdulattal lehajthatóvá vált, s ha a hajolva kapáló vagy gyomláló lány, vagy menyecske mögé szúrta le az öreg a botot, így „ellenőrizve” a munkát, beláthatóvá lett sok titok, ami igencsak magára vonta a férfinép figyelmét. Aztán a túlságosan is nagy népszerűség vetett véget a tükrös bot használatának, meg alighanem az is, hogy a személyzetis (persze ő is meggusztálta előbb a dolgot) letiltotta.

Kétségtelen, hogy az ilyen szerkezet kitalálásához és elkészítéséhez innovatív véna kellett, de hát az erdészek egy kis furfang miatt nem mennek a szomszédba. Ennek jó példája volt az a kerületvezető, akit egyszer nagy nyári melegben látogattam meg.

A lakás közel volt az állomáshoz, így ott kerestem először. A felesége elmagyarázta, hogy merre folyik most a tisztítás, így hát határozott irányba indultam, s egy jó hosszú nyiladékon haladtam. Átkoztam magamban a nagy meleget, meg a sok rovar, amikor furcsa mozgásra lettem figyelmes. Elöttem talán 20-30 méternyire ágak hajladoztak ütemesen az útra, mint mikor tehén vagy kecske tépi a hajtásokat. Közelebb menve, láttam, hogy nincs bizony ott semmiféle állat, hanem az erdész úr beteljesült randevúja zajlik a fiatalosban. A hagyományos módszerektől azonban eltért a pár, mert a fehérnép mindkét kezében egy-egy leveles ágat markolt, s ezekkel hessegette ütemesen az erdész úr póre bőrét bántó szúnyogokat és legyeket.

Kénytelen voltam visszafordulni, s megkerülve az egész tagot, a túlsó nyiladék felől megközelíteni a tisztítást, ahol aztán szemtől szembe is találkozhattam a kerület gazdájával.

A furfangos emberek közé tartozik az a motorfűrész-szerelő is, akinek a pincéjéből rendszeresen lopta valaki a tűzifát. Barátunk még a gépesítés hőskorában, jóformán egyedüli doktora volt a motorfűrészeknek, legyen az villany- vagy robbanómotoros meghajtású. Az illetmény-tűzifáját persze féltette, hiszen akkor még igen nagy foga volt a tüzelőnek. Így azután szerzett a vadászoktól egy kis puskaport, megfűrt néhány kugli keményfát, s lefojtva a töltetet, figyelt. Már másnap összeszaladt a ház, mert a másodikon felrobbant a tűzhely, szétvetve a bagulyást is. Az csak színesebbé tette a dolgot, hogy a konyha gazdája éppen egy fegyveres testület tagja volt, így aztán hosszú ideig járt ez az erdészeti szakmunkás barátunk tárgyalásokra, míg aztán valami pénzbüntetéssel megúszta az önbíráskodást, s nem őt csukták le imperialista robbantásokért.

Nos, most ennyi jutott eszembe a csintalan és furfangos erdész-népségről.

Tokodi Mihály

Erdők a Közjóért Szakosztály vértesi ülése

A Szakosztály megjelent tagjai a Köröshegyen állított és az elmúlt években felújított Turulmadárnál kezdték a kétnapos programot. *Béni Kornél*, a Vértesi Tájvédelmi Körzet munkatársa segítette a történelmi ismeretekben eligazodni. A Vértesi Erdészeti Rt. részéről *Hardegen Mátyás* osztályvezető kísért. Csákváron a Haraszt-hegyi keleti gyertyánost és a tanösvényt ismerhettük meg.

Keleti gyertyános karsztkoreredő

A Csákvár fölötti terület botanikai nevezetessége e keleti gyertyán (*Carpinus orientalis*) egyetlen, érintetlen állapotú, természetes hazai előfordulása. Kisebb állományát megtaláljuk ugyan az alsó Csaplári-erdőben is, de feltehetően emberi tevékenység eredményeként került oda. Legközelebb az Al-Dunánál a Vaskapu környékén, a jugoszláviai Fruska-Gorában és az Adriai-tengerpart karsztkorerdeiben találjuk meg ezt a kelet-mediterrán elterjedésű, alacsony termetű fafajt.

A keleti gyertyán itteni termőhelyén a jégkorszak előtti – jelenleginél melegebb klímájú – idők tanúja, preglaciális reliktum. A domb- és hegyvidéken egyébként gyakori közönséges gyertyántól (*Carpinus betulus*) elsősorban apróbb leveleivel, makktermésének ép termésfüggelékével különbözik.

A csákvári erdészettől *Oravecz Antal* és *Tamás Zoltán* ismeretterdészettüket.

Csákváron megtekintettük a kastélyt és a hozzá tartozó parkot, egy-egy felújított műemlékkel. Gánton a felhagyott bauxitbánya helyén kialakított bányászati múzeum történetét ismertük meg. A bodajki Varjúvárbán köszöntött ránk az este.

A szakosztály áttekintette az elmúlt évben végzett munkát. *Solymos József* a közjóléti létesítmények állapotáról készített felmérés készülségéről számolt be, s egyben jelezte, hogy a jövő év elejére várható részletes elemzés.

Csőkakő várát a második nap délelőttjén „foglalta el” a szakosztály. Részletes ismertetőt kaptunk a vár és környékének történetéből. (Lásd a fotón a csőkakői várom rekonstrukcióját.)

A *Pátracos*i bükkösben ismételt szóba kerültek a természetvédelem és az erdőgazdálkodás kérdései.

ROVATVEZETŐ: ORMOS BALÁZS

**1998. szeptember 3. Elnökségi ülés.
Szavazati joggal rendelkezik: 9 fő.**
Határozatok:

1. A fokozódó érdeklődés, növekvő számú látogató, a konkrét további célok megvalósítása érdekében egyetértünk abban, hogy a WOOD-TECH szervezését, lebonyolítását *kuratórium* irányítsa. Döntés: októberi elnökségi ülésen.

A Faipari Tudományos Egyesülettel 1998. október 29-30-án a Pilisi Parkerdőgazdaság Rt. szervezésében közös rendezvényen veszünk részt. *Egyetértés*, 9 fő.

2. Az 1998. szeptember 25-i régiótitkári értekezlet lebonyolítása után a következő elnökségi ülésre az ügyvezető titkár dolgozza fel a beérkezett észrevételeket, javaslatokat. Az Elnökség tárgyalni fogja az összeállítást és közli az E.L.-ban. *Egyetértés*: 9 fő.

3. Az E.L. Szerkesztőbizottságának elnöke által a Szerkesztőbizottság összetételére vonatkozó személyi javaslatot az Elnökség támogatja. *Egyetértés*, 9 fő.

4. Az Elnökség az Erdészettörténeti Közlemények XXXVIII. sz. megjelentetését 100 000 Ft-tal támogatja. *Egyetértés*, 9 fő.

5. Az előző Elnökség határozatát kiegészítve az Elnökség jóváhagyja, hogy az SZJA 1%-ából (1997) a maradvány 94 853 Ft-ot az Erdészeti Lapok szeptemberi költségeinek kiegészítésére használjuk fel. *Egyetértés*, 9 fő.

6. A főtitkári munkakör betöltésére kiírt pályázatot az Elnökség eredménytelennek nyilvánította. Ezért új pályázatot kell kiírni az alábbi változásokkal (*Egyhangú döntés*):

A pályázat beérkezési ideje: 1998. október 30. „Német vagy angol nyelv ismerete előnyt jelent.” Az állás a pályázatok elbírálása után, 1998. december 1-től tölthető be.

7. Az elnökség az alábbi személyeket jelölte az MTESz elnökségébe:

Elnöknek: *Dr. Ginszler János*

Alelnöknek: *Tardy Pál*

EB elnöknek: *Dr. Hajas József. Egyhangú.*

8. A következő kétnapos elnökségi ülés támaja: arculat, stratégia.

9. Az elnök két napilappal (Népszabadság, Magyar Nemzet) vegye fel a kapcsolatot, hogy az erdőgazdálkodásról és egyesületünkről minél több tájékoztatás jelenjen meg. *Egyetértés*, 9 fő.

10. Az 1998. évi közgyűlés és a monori kiállítás időpontjának egybeesése miatt szükséges az országos rendezvények időpontját egyeztetni (FAGOSz, TEOSz, MOSz). *Egyhangú döntés*.

11. Az Elnökség felhatalmazza *Horváth József* HCS titkárt, hogy a Kincses gyerekek számára összegyűjtött összeg felett rendelkezzen az egyesületre vonatkozó előírások szerint. A titkárság utalja az összegeket. *Egyetértés*.

12. Az Elnökség felkéri *Klemencsics András*t az OEE képviselőjére az UEF-ben (Európai Erdészek Szövetsége). *Egyhangú döntés*.

**1998. október 8. Kihelyezett elnökségi ülés (Iván)
Szavazati joggal rendelkezik: 10 fő.**
Határozatok:

1. *Dr. Szikra Dezső*, a SZB elnöke felkéri *Szakács Lászlót*, hogy vegyen részt a Szerkesztőbizottság munkájában. *Dr. Tóth János* cikkét (mely a Francia Erdészeti Lapban jelent meg) kivonatosan közöljük az E.L.-ban. Felelős: *Dr. Szikra Dezső*. *Egyetértés*.

2. Az Elnökség felhatalmazza az elnököt, hogy tájékoztódjék a készülő erdőgazdálkodási anyagról (FAGOSz, ÁPV Rt.) – amely az interneten jelenne meg –, és erről adjon visszajelzést az Elnökségnek.

3. Az UTILIS Kft. felvetésére úgy határozott az Elnökség, hogy amennyiben a felajánlóknak megfelel, az OEE Elnöksége az Erdészeti Lapokon keresztül jogi személyeket, magánszemélyeket mozgósít *Grétsy László* „A mi nyelvünk” c. könyv kiadási költségeinek összegyűjtésére, de a bonyolítást nem vállalja. (*8 igen, 1 tartózkodás, 1 a hirdetést is ellenzi.*)

Amennyiben ezt a választ nem fogadják el, az OEE nem vállalhat szerepet a könyv kiadásában.

4. *Dr. Viharos Zsolt* készítsen tényeket közlő összefoglalót az erdészeti közmunkáról az E.L. számára. *Egyetértés*.

5. Az „Erdőrendezési Napok”-ról *dr. Péti Miklós* készítsen beszámolót az E.L. számára. *Egyetértés*.

6. Az Erdészeti Információs Központ és Könyvtár áttelepítésével kapcsolatosan a következő elnökségi ülésen felkérjük *Dobó István* vezérigazgató urat, tájékoztassa az Elnökséget a tervekről. *Egyetértés*.

7. A régióértekezleteken elhangzottakról a felvett jegyzőkönyvek jelenjenek meg az E.L.-ban. Felelős: *Dr. Szikra Dezső*. *Egyetértés*.

8. A következő elnökségi ülésre hívjuk meg *Szebeni Lászlót*, a Nagykunsági Erdészeti Rt. vezérigazgatóját, hogy egyeztessük a vándorgyűléssel kapcsolatos tagsági és elnökségi elképzeléseket, egyúttal megismerjük a rendező Nagykunsági Erdészeti Rt. előzetes terveit. *Egyetértés*.

9. A választmányi ülés foglalkozzon a Díjbizottság munkájának korszerűsítésével. Az Elnökség pénzjutalom helyett aranygyűrűt javasol a Bedő Albert és Kaán Károly emlékérmek mellé adni. *Egyetértés*.

10. *Kolozsvári Ákos* vállalta, hogy különböző statisztikai adatok lehívására is alkalmas tagnyilvántartási javaslatot hoz a legközelebbi elnökségi ülésre. Elfogadása esetén az új rendszernek 1999. március 30-ig működni kell. *Egyetértés*.

11. Az Erdészeti Erdei Iskolák Szakosztályát meg kell kérdezni, hogy nem lenne-e alkalmasabb más, korábbi időpontot választani az „Erdők Hete” rendezvénysorozat megrendezésére. Felelős: *Ormos Balázs*. *Egyetértés*.

12. 1999. január 1-től a tagság elvárásainak jobban megfelelő „Erdészeti Lapok”-nak kell megjelenie. „Kézelfogható jele” legyen az új iránynak. *Egyetértés*.

13. *Dr. Sziklai Oszkár* tiszteletbeli tagunkról emlékezzünk meg az E.L.-ban. *Dr. Szikra Dezső*.

14. Rendezvények:

– BayWa Agrár Kft. gépbemutató: november 11.

– titkári, szakosztályvezetői értekezlet: Budapest, november 20.

– elnökségi ülés: november 27.

– választmányi ülés: december 4.

Egyesületi programok Kaposváron

Két nagy sikerű programot is lebonyolított az Országos Erdészeti Egyesület Kaposvári Csoportja 1998. november 17-én.

A délelőtti rendezvény első előadója *Dauner Márton*, az MVM Erdészeti Hivatalának elnöke volt. *A hazai erdészeti térségfejlesztés és annak európai vonatkozásai* című előadásában utalt rá, hogy az erdőtelepítéseknek és egyéb erdészeti fejlesztéseknek integrálódniuk kell a táj- és térségfejlesztések egészébe. E rendszer részleteit, valamint az EU csatlakozás erdészeti vonatkozásait is érintette az előadó. *Nádas József*, az Erdészeti Szolgálat kaposvári igazgatója a somogyi erdőterület bővítésének lehetőségéről, és az erdőgazdálkodás helyzetéről adott tájékoztatót.

Délután inkább a magánerdő-gazdálkodókat érintő témák kerültek napirendre. *Nádas József* Somogy erdőgazdálkodásáról adott képet, kiemelve a magánerdő-területek egy részének jogi rendezetlenségét, valamint az erdők kezelésénél tapasztalt szabálytalanságokat. *Pintér Ottó*, a SEFAG Rt. vezérigazgató-helyettese bemutatta a megye erdőterületeinek felén gazdálkodó nagyvállalat munkáját. Utalt arra is, hogy a cég szakemberei már jelenleg is végeznek szolgáltatásokat magánerdő-tulajdonosok számára, és készek ennek a tevékenységnek a bővítésére is. *Dr. Péti Miklós*, az OEE magánerdő-gazdálkodási alelnöke a civil szerveződések fontosságáról beszélt. A magánerdő-tulajdonosoknak az OEE fórumait kell felhasználni arra, hogy szakmailag segítse őket, valamint közösen tudjanak fellépni érdekeik képviselésében.

Tájékoztató a Fakeskedelmi Szakosztály rendezvényéről

Az október 8-9-én megtartott szakosztály-összejövetelünknek a MEFAG Rt., Eger volt a házigazdája.

Schmotzer András vezérigazgató átfogó tájékoztatást adott az erdőgazdaság munkájáról.

Az elhangzottak röviden az alábbiakban foglalhatók össze:

– A MEFAG Rt. ma a harmadik legnagyobb gazdaság az országban, 72 000 ha-on gazdálkodnak, miután 12 000 ha – elsősorban Ózd térségében – kárpótlás címen kikerült a kezelésükből.

– Területük 50%-a valamilyen címzettség miatt védettség alatt van.

– 650 ha a véghasználati redukált területük, üzemtervi tartalékaik vannak, a B és a KtT esetében a természetes felújítás a céljuk, felújítási hátralékuk nincsen.

– Ciklikussá vált a fakitermelés, a Felnémeti Fűrészüzem nem működik, nagyon hiányzik egy jól működő feldolgozó üzem a cégnél, bérmunkában dolgoznak fel nagyobb mennyiségű alapanyagot.

– A Gyöngyösi Parkettagyár az Rt.-nek szerves része, 1998. évben 100 millió Ft alaptőke-emelésük volt, 184 millió Ft kamatmentes hitelhez jutottak.

– Az ország egyik legkorszerűbb csemetekertje Kálban üzemel, egy nagyobb erdőtelepítési programban reménykednek, ahol nagy tömegű csemetére lenne szükség.

– 10 hagyományos erdészetük van (4000-14 000 ha területtel), 800-850 ha-os kerületekkel.

– *Vadászat*: a 72 000 ha-ból 60 000 ha üzemi terület az éves árbevételnek 12-15%-át adja a vadászat!

– A 3 üzemeltetett kisvasútnak évi 15-16 millió Ft vesztesége van.

– Az erdőgazdálkodás – művelés-használati –, valamint a szállítás területén szinte minden folyamatot vállalkozásban végeznek.

A vállalkozókat a gépbeszerzésben segítik, műszaki fejlesztés gyakorlatilag nincs a cégnél.

Kiss László, a MEFAG Rt. kereskedelmi osztályvezetője tájékoztatást adott a kereskedelmi munkáról.

– Évi 160 em³ nettó vastagfával rendelkeznek (40% T és B; 30% cser; 10% fenyő; 20% egyéb fajok).

– Mivel nincs fafeldolgozásuk, a teljes mennyiséget értékesíteni kell. 65% a sarangolt választék, kb. 40 em³ a rönk. Az alapanyagot nem a megye dolgozza fel, igen hullámzó a hazai igény.

– A fahasználat nagyon kiszolgáltatott az erdőfelügyelőségnek és a természetvédelemnek, *termelésbarát* magatartást és kapcsolatot szeretnének.

– A termelésben a piaci igényekhez igazodó választékolást kell megvalósítani és növelni kell a készülségi fokot (pl. tűzifa-hasznosítás).

– Jelentős a faszén-termelésük és komoly felvevő partner lett az Interspan (keményfában).

– Az Rt. árbevétele 2,2 Md Ft, amiből 1,0 Md Ft a fahasználat, 200 millió Ft az export.

– Az értékesítési feladatok 60%-át a központ koordinálja, az erdészetek elsősorban készpénz-értékesítést végézhetnek.

– Az exportban igen nagy hátrányt jelent a jelentős fuvar-költség, a 4000 m³ rönköt terítve kínálják.

– A parketta árbevétele: 600-700 millió Ft; vadászat: 100-120 millió Ft; csemete 100 millió Ft; faszén: 100 millió Ft.

Duska József, a Bükki Nemzeti Park igazgatója nagy érdeklődést kiváltó előadást tartott.

Az országban működő 9 nemzeti park lefedi a teljes területet. 300 ezer ha a védett erdőterület, amelynek 1/3-a a B.N.P. felügyelete alá tartozik.

Kiemelkedő jelentősége van a 20x5 km-es Bükk-fennsíknek, a karsztvíz-készletnek, ahonnan naponta átlag 80 ezer m³ ivóvízet emelnek ki Miskolc vízellátásához.

A reliktum fajok száma 1300, 950 felfedezett barlang található. Ilyen környezetben csak természetvédelmi célú erdőgazdálkodás képzelhető el, a célok azonosak mindkét területen: a tartalmas erdőgazdálkodás.

A fahasználatban természetvédelmi szempontból nincsenek gazdasági, csak ökológiai szempontok. A fakitermelési besorolásoktól kezdve keresni kell az együttműködést; 3 ha a legnagyobb véghasználati lehetőség.

A gazdálkodók munkáját a szigorú előírások mellett rendkívül korlátozhatják a kedvezőtlen időjárási viszonyok is, holt a piac folyamatosan igénylené az árualapot. Az előadással kapcsolatban igen élénk szakmai véleménycsere alakult ki.

Balogh József, A Bioenergia Hungary Kft. menedzser igazgatója előadásában új oldalról közelítette meg a faaprítékra épülő hosszú távú energetikai terveiket.

Az országot hat régióra osztották fel, amelyet 45 termelési körzetre bontottak.

Alapvető céljuk: a hazai energiaellátásban 8-10%-os nagyságrendet helyettesíteni.

Forrás: energetikai ültetvények, erdő faipari hulladék.

A kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági területekből 18-20%-ot kellene kivonni, ahol 3-5 éves vágásfordulóval 20 t/ha/év hozamú ültetvényeket terveznek megvalósítani.

A programhoz jelentős állami támogatással számolnak. Az eddigi felhasználás mellett a mezőgazdaság területén szeretnék az égető szárításikapacitás-hiányt kitölteni.

A feladat magába foglalja:

– az alapanyag-termelést (apríték),

– az apríték folyamatos értékesítését (közraktározást),

– tüzelőberendezések, szárítók tervezését, telepítését.

2005. évtől komoly beállt állapot várható!

A jelenlévők nagy érdeklődéssel és kissé hitetlenkedve fogadták a merész elképzeléseket, sok sikert kívántak a megvalósításhoz és várják az eredményeket. (Az országban jelenleg 24 kisebb-nagyobb faapríték-tüzelésű üzem működik.)

Oláh János, a LIGNIWOOD osztályvezetője tömör előadásában általánosan értékelte az európai piaci helyzetet.

Igen kedvezőtlenül érint bennünket a távol-keleti válság, az onnan Európába irányuló növekvő export, az ipari koncentráció. Potenciális árualappal léptek a piacra ismét a jugoszláv utódállamok. Egyre fontosabb szempont lesz a kereskedelemben a partnerek közötti biztonság és kiszámíthatóság.

Vágner László, a MEFAG Rt. Felsőtárkányi Erdészetének vezetője az erdészet munkáját ismertette.

13 500 ha-on gazdálkodnak, ebből 3500 ha védelmi rendeltetésű erdő (90%-ban a B.N.P.).

A területen az 1800-as évektől üzemtervi gazdálkodás folyik. Évi 23 000 m³ a nettó kitermelésük (csak hóban-fagyban dolgozhatnak) és csak kerítés mellett 40-60 ha az évi felújításuk.

Jelentős a vadászatuk, 700 nagyvadat ejtenek évente. Az 1720-as években indult az erdei kisvasút. Részletes tájékoztatást kaptunk a tölgy száradásról, amely az 1970-es években jelentkezett. Még ma is 3000 m³ az évi száradék. Az állományok kiritkulnak, felgallyasodnak a megmaradt fák, a terület gyomosodik, természetesen szinte nem újíthatók fel. Az anyag nehezen értékesíthető, alkalmatlan faszénégetésre is. A gazdaságnál évi 30-35 e m³ a száradék. (Borsod 30 e m³, Nógrád 10-12 e m³, Sopron 3 e m³.)

Az összejeövetelen 32-en vettünk részt. Minden előadást élénk szakmai kiegészítés és vélemény kísért.

Ezúton is köszönjük a MEFAG Rt. munkatársainak szívélyes és minden igényt kielégítő vendéglátását.

Szalkay György
a szakosztály elnöke

Tájékoztató

Az Erdőfeltársái Szakosztály 1998. október 28-29-én az Ipoly Erdő Rt. Kemencei Erdészetének területén tartotta meg ülését azzal a céllal, hogy a WOOD-TECH keretében megrendezett Erdészeti Szakmai Találkozóan a természetvédelem és erdőfeltárás között megkezdett párbeszédet folytassa. Ennek érdekében a kibővített szakosztályülésre meghívót kaptak a természetvédelem képviselői is (Duna Ipoly Nemzeti Park, Bükki

Nemzeti Park). Az erdőgazdaság helyzetét és tevékenységét *Kiss László* vezérigazgató ismertette. Kiemelte, hogy az ÁPV Rt. által nyújtott reorganizációs keret jelentős részét az erdőgazdaság feltárásának korszerűsítésére kívánják fordítani. Az így megnövekedett saját forrásokat újabb források bevonásával szeretnék bővíteni, amelyhez kéri a társhatóságok segítő támogatását. A Kemencei Erdészet természeti adottságait *Karnis Gábor* erdőszervező ismertette. Bemutatta az erdőfeltárás alakulását a térségben, valamint ennek hatását az erdőgazdálkodásra. Az erdőszet teljes területe a Duna Ipoly Nemzeti Park területére esik, amely mértékadóan meghatározza az erdőfeltárás preemfektételeit, de nagyban könnyítané a helyzetet, ha a kezelési tervek már ismertek lennének. Az erdőgazdaságnál folyó útépítésekről *Miklós Tibor* adott tájékoztatást. A szűkebb szakmai témakörben *dr. Kosztka Miklós* foglalta össze azokat az alapelveket (arányosság, állékonyság, anyagfelhasználás, fenntarthatóság), amelyekkel műszaki szemlélettel a természetvédelem igényeit is le lehet írni. *Dr. Szilasi Zoltán* a tájba illesztést, a fenntartandó migráció megvalósításának fontosságát és a nem kívánt migráció hatását elemezte. Felhívta a figyelmet az alsóbbrendű utak tervezéséhez kidolgozott tervezési irányelvek használatára. *Duska József* átfogó elemzést adott az erdőfeltárás és a természetvédelem kapcsolatáról. Előadásában

kifejtette, hogy az útépítés nem tekinthető az erdőfeltárás egyetlen eszközének, egyes területeken az más eszközökkel is megoldható. Az ideális hálózatot úgy javasolja kialakítani, hogy az minden cél és szempont szerint kedvező megoldást eredményezzen. Célszerűnek tartaná, ha megszületnének azok a korábbi javaslatokban megemlíttet erdőfeltárási regionális tervek, amelyek az erdőfeltárási alaptervekre támaszkodva a teljes feltárt terület úthálózatát egységes szemlélet szerint rögzítenék. Az útépítési és útüzemeltetési anyagokat a természetvédelmi szempontoknak megfelelően kell kiválasztani, az utak víztelepítésének kialakítását a kedvezőtlen hatások csökkentésére kell megoldani. *Dr. Szikra Dezső* a biodiverzitás és tájvédelem fontosságának hangsúlyozása mellett rámutatott arra, hogy az erdőterületekre készülő környezeti hatástanulmányok nem erdészeti jellegűek, azok általában irodalmi feldolgozások. Ennek oka, hogy az erdészeti sajátosságokra nincs kidolgozott tartalmi és formai követelmény, azok megrendelői érdekeket szolgálnak, valamint a kidolgozásra nem áll rendelkezésre elegendő idő. Az előkészítés fontosságát hangoztatva szintén utalt a regionális tervek fontosságára. Felszólalásában ismertette a kezelési tervek elkészítésének problémáit, azok összehangolását az üzemtervekkel, valamint a témába vágó kutatási eredmények beépítését és hasznosítását. A felvetett kérdésekre *dr. Kosztka Miklós* válaszában ismertette a hálózat tervezését, az úttervezés újonnan megfogalmazott alapelveit és az utakhoz kapcsolódó új tervezési eljárásokat, majd kitért az útépítések és az építőanyagok kérdésére. Beszámolt a Magyar Mérnöki Kamara és az FVM között folyó egyeztetésekről, ami a tervezői jogosultság kérdésének megoldására irányul. *Bak Júlia* rámutatott arra, hogy az erdőgazdálkodás és a természetvédelem egyaránt társadalmi igényeket elégít ki, ami megkívánja a közös álláspontok kialakítását. A természetközeli erdőgazdálkodást jellemző kis területű beavatkozások megvalósítása (tervezése, végrehajtása, ellenőrzése) csak sűrűbb feltáráshálózattal biztosítható. A kezelési tervek és a végrehajtási rendeletek hiánya nagymértékben gátolják a harmonikus együttműködés kialakulását. *Gergye András* a többletköltségek fedezésének forrása iránt tette fel kérdését, *Luthonszky Zoltán* a többtulajdonos erdőterületen folyó nehézségekre hívta fel a figyelmet. *Tarjáni Antal* ismertette azokat a kedvezőtlen hatásokat, amelyek a műszaki vonalon dolgozó magántervezőket érik a tervezői jogosultság hiánya miatt. *Wagner Tibor* hozzászólásában felhívta a figyelmet arra, hogy az Ipoly Erdő Rt. feltártsága a Szakosztály felmérése szerint az országban a legalacsonyabb. Ilyen feltártság mellett az erdők kezelése, védelme nem megoldható. A természetvédelem szakembereitől azt kéri, hogy feltételeik meghatározása mellett segítsék elő a szükséges feltárás megvalósítását az Ipoly Erdő Rt. területén. *Bogár István* elmondta, hogy az erdőfeltárási alaptervek elkészítésével az ötvenes években már gyakorlatilag területfeltárást valósítottak meg.

A szakosztályülés ezután ajánlásokat fogadott el, amely szerint:

- felkérlik a természetvédelem képviselőit, hogy az 1981. évben megjelent Erdészeti Utak Tervezési Irányelveit vizsgálják felül, és tegyék meg azokat a konkrétan megfogalmazott javaslatokat, amelyeket – egy átdolgozott műszaki irányelvben beépítve – márát ervezéskor figyelembe veszik a természetvédelem szempontjait;
- felhívja az illetékesek figyelmét arra, hogy a tervezői jogosultság szabályozása rendezetlen, egyben kéri, hogy a problémák megoldásában működjenek közre, mert a kialakult állapot kedvezőtlenül érinti az erdőfeltárást, az erdészeti útépítést és az erdőmérnökök elismertségét;
- az erdészeti utak a társadalom által megkövetelt közcélok is szolgáló tartamos és többcélú erdőgazdálkodásban az erdő infrastrukturális létesítményei, amelyek létesítése és fenn-

tartása a gazdálkodás eredményeiből nem finanszírozható, tehát annak támogatása feltétlenül szükséges.

A szakosztályülés résztvevői megtekintették az erdészet úthálózatát, megismerték annak állapotát, valamint Kemence község – Hont vármegye egykori székhelyének – nevezetességét.

Az Erdőfeltárási Szakosztály az Ipoly Erdő Rt. területén megtartott szakosztályülését nagyon hasznosnak ítéli, mert a természetvédelem és az erdőfeltárási szakemberei között megindult egy előremutató párbeszéd, aminek eredménye egymás törekvéseinek megismerése, a közös érdekek feltárása, illetve az álláspontok közelítése.

A Gépesítési Szakosztály 1998. december 3-án a piliscsai Mezőgazdasági, Informatikai Középiskolában – mely a GATE gyakorlóiskolája – tartott ülést. A színhely kiválasztásának indoka, hogy a szakközépiskolában 1987 óta erdészeti gépész irányultságú szakképzés is folyik.

Az ülés első napirendi pontjaként *Mendli László* igazgató adott tájékoztatást az iskoláról, ahol jelenleg:

- mezőgazdasági gépész és
- mezőgazdasági, informatikai szakmacsoportos „világban-ki” képzési modell szerinti oktatás folyik.

Utóbbinak, a mezőgazdasági szakmacsoporton belül része az erdészeti gépész irányultságú szakképzés, mely maximum 6 évet fog át úgy, hogy:

- az 1-2. év alapozás szakmai orientációval,
- a 3-4. év szakmacsoportos alapozás,
- az 5-6. év pedig szakirányú képzés.

A képzés során a tanulók:

- a 4. év végén szakközépiskolai szintű érettségi vizsgát tesznek és választásuk szerint tovább maradnak az iskolában vagy átlépnek a felsőoktatásba;

- a tovább maradók egy év után gimnáziumi szintű érettségi vizsgát vagy adott szakmában szakmunkás vizsgát, a 6. év végén pedig technikus vizsgát tehetnek.

A mi szakterületünkre tehát a képzésből erdészeti gépész szakmunkás és erdészeti gépésztechnikus végzettséggel kerülhetnek ki a tanulók, akik a képzés során a kimenetlől függetlenül:

- motorfűrész-kezelői,
- fakitermelői és
- közelítőgép-kezelői

szakképesítést is szerezhetnek, melyek az Országos Képzési Jegyzék szerinti szakképesítések.

A napirendi ponthoz kötődően a résztvevők megtekintették az iskola laboratóriumait, műhelyeit és az erdészeti gépész oktatást segítő gépparkját.

A második napirendi pont keretében a PENDA Kft.-t mutatta be *Fejér Lajos* ügyvezető igazgató és *Nadobán Erika* termékmenedzser. A PENDA Kft. elsősorban olasz forrásból származó mezőgazdasági és erdészeti gépek kereskedelmével foglalkozik. Erdészeti gépkínálatában meghatározóak az erdőművelési gépek (tuskóforgácsológó, vágáshulladék-aprítók, ekék, talajmarók, permetezők stb.). A kft. üzletpolitikáját az jellemzi, hogy:

- adott technológiai folyamat egészéhez kínálja a gépesítési háttérrel,

- eladott gépeinek karbantartó-javító háttérrel is igyekszik biztosítani.

A harmadik napirendi pontban a Stihl Kft. képviselőjében a kft. munkatársai, *Horváth Árpád* és *Bogdán Lajos* mutatták be – szóban és gyakorlati bemutató keretében is – a kft. újdonságait.

Ezt követően a szakosztály:

- összeállította az 1999. évi munkaterv tervezetét;

- új tagfelvételekről döntött (a Gépesítési Szakosztály új tagjai: *Brasch József* – Rába Rt., *Kiss Mihály* – Berger Kft., *Szliczki József* – Kaposgép-Szol Kft.);

- egyetértett azzal, hogy a rendezvénynek helyt adó szakközépiskolában a következő tanévtől erdészeti gépész témájú tanulmányi verseny induljon, mely évről évre kerüljön megrendezésre, a szakosztály védnökségével, és a „Dr. Szepesi László Erdészeti Gépész Emlékverseny” nevet viselje.

A napirendi pontok vitájához *Ambrus Ildikó*, dr. *Horváth Béla*, *Kiss Béla*, *Rákosi József*, *Remenyik Imre* és *Szamosi Ferenc* szólt hozzá.

A jól sikerült rendezvényért köszönet illeti a házigazdákat, a PENDA Kft.-t és a STIHL Kft.-t.

Dr. Horváth Béla
szakosztály-elnök

Közlemény

A Szeniorok Tanácsa (SzT.), a Táj- és Környezetfejlesztési Szakosztállyal (TKSz.) közösen 1998. november 26-án rendezte az évzáró ülését. Az ülést levezető *Szász Tibor* napirend előtt meleg szavakkal emlékezett meg *Jérôme Renéről*, az SzT. előző ülése óta elhunyt tagjáról. Az ülésen résztvevő 31 fő egy perces néma felállással tisztelgett szeretett barátjuk emlékének.

Első napirendi pontként *Káldy József*, az OEE új elnöke „Az új Elnökség célkitűzései és a szakosztályokkal szemben támasztott követelményei” címen tartott előadást. Az ismertetett célkitűzések közül, mint legfontosabbakat a következőket emeljük ki:

- Nyitottá tesszük az OEE-t a magánerdő-birtokok számára is.

- Törekszünk arra, hogy a taglétszámot 4000-re emeljük;

- A Soproni Kiállítással, az Erdők Hetével és a Vándorgyűléssel, valamint az erdőgazdálkodást jellemző fontos információk közreadásával jó kapcsolatot tervezünk kiépíteni a nagyközönséggel.

- Jó csapatmunkával tervezzük kialakítani azt, hogy szakmai téren az OEE tagsága egységesen legyen képes fellépni.

- Az „Erdészcsillag Alapítvány” megteremtésével az erdőszövegnyeken, árvákon, egyedül maradt tehetetleneken kívánunk segíteni.

- Az OEE Könyvtárának a Csillagvölgyből a Budakeszi útra történő áthelyezésével aktív információs központot és klubéletet tervezünk teremteni.

- Az Erdészeti Lapokat a közakaratra megfelelően továbbra is fontosnak tartjuk és abban az elméleti és gyakorlati kérdéseket megfelelő arányban szerepeltetjük, bővebb teret biztosítunk a szakmai vitáknak.

- Újra kísérletet teszünk a székházunk visszaszerzésére. ha szükséges, ezt bírósági útra is tereljük.

- A szakosztályoktól e célok megvalósításához kérünk aktív közreműködést.

Következő napirendi pontként *Szász Tibor* az SzT. elnöke ismertette azt a tervezetet, amelyben kéri az OEE Elnökségét, hogy tegyenek lépéseket a Soproni Egyetem elnevezésének és szervezeti felépítésének olyan változtatására, amelyből mindenki számára egyértelműen kitűnik, hogy ott a több mint kétszáz éves múlttal rendelkező felsőfokú erdészeti oktatás is folyik.

Haják Gyula SzT. elnök. és *S. Nagy László*, a TKSz. elnöke ismertette az SzT. és a TKSz. 1998. évi tevékenységét és az 1999. évi programját. *Szász Tibor* tolmácsolta az SzT. tagjainak *Führer Ernő* ERTI főigazgató meghívását a rododendron virágzásának idejére Sárvarra, a korszerűsített Kísérleti Állomás bemutatására.

Az előadottakkal kapcsolatos vitában a következők vettek részt: *Dr. Tarján Lászlóné*, *dr. Sipos Árpád*, *dr. Dobos Tibor*,

dr. Ráczné, Schneider Ildikó, Zágoni István, dr. Erdős László, Pechtol István, Tarjáni Antal, dr. Madas László, dr. Kollwenz Ödön, Halász Aladár, Tokodi Mihály, Pápai Gábor.

Záró programként levetítésre került az 1937-ben készült „A Leányvári Boszorkány” c., a selmeci akadémisták életéről szóló muzeális film.

Dr. Szász Tibor

Az Országos Erdészeti Egyesület és Gépesítési Szakosztálya 1998. november 11-én a Kisalföldi Erdészeti Rt. területén tartott ülést, melyen meghívottként részt vettek az Erdőhasználati, az Erdőművelési, az Erdővédelmi, valamint a Magán- és Társult Erdőgazdálkodók Szakosztály tagjai is. A rendezvényen a BayWa Agrár Kft. mutatkozott be az erdészeti területnek.

Az ülésen először dr. Magas László, a rendezvénynek helyet adó erdőgazdaság vezérigazgatója, majd Káldy József, az OEE elnöke köszöntötte a mintegy 100 résztvevőt. Ezt követően a BayWa Agrár Kft. tevékenységét mutatta be Schmidt Pál ügyvezető igazgató, Szócs János műszaki igazgató és a kft. további területi képviselői.

A német érdekeltségű kft. mező- és erdőgazdasági gépek, vegyszerek és kenőanyagok forgalmazásával van jelen a magyar piacon.

A nap délutánján a Kisalföldi Erdészeti Rt. Győri Erdészetének területén terepi bemutatóra került sor, ahol álló gépbe mutatót, vegyszer- és kenőanyag bemutatót, valamint számos üzemelő gépet tekinthettek meg a résztvevők.

A bemutatott gépek között:

- FENDT traktorokat (üzem közben is, közelítésben, csőr-lével felszerelve);
- közelítőcsőrloket;

- Husqvarna gépeket (motorfűrészeket, tisztítófűrészeket);
- kézi szerszámokat;
- vegyszerkenő gépet;
- háti motoros permetezőgépet;
- ültetőgépet;
- gödörfúrót és
- felkészítő gépeket (POSCH-féle hasító-, daraboló- és ka-rókészítő gépeket, üzem közben is) láthattunk.

A jól sikerült rendezvényért köszönet illeti a BayWa Agrár Kft.-t és a rendezvénynek helyet adó Kisalföldi Erdészeti Rt.-t.

Dr. Horváth Béla
szakosztály-elnök

Az MTESz alakuló EU Bizottsága 1998. október 29-én tartotta alakuló ülését az alábbi témákkal:

1. Tájékoztató a megalakítandó EU Bizottság feladatairól, az előzetes felmérés eredményeiről.

2. A Külügyminisztériummal kötött „Együttműködési Keretmegállapodás”-ból adódó feladatok, a csatlakozási folyamat eddigi tapasztalatai, további elképzelések.

Az alakuló bizottságba az MTESz 20 társzegyesülete jelezte részvételi szándékát.

Első napirendi pontként dr. Ginszler János, az MTESz elnöke ismertette a jelentkezési kérdőív alapján a Bizottság feladatkörébe tett társzegyesületi javaslatokat.

A főbb javaslatok: szabványok, minőségtanúsítás, technológiai transzfer, jogharmonizáció.

Az előadó kiemelte, hogy a csatlakozás szempontjából rendkívül fontos a nem kormányzati szervek véleménye és ezért az információáramlás elősegítését jelölte meg a Bizottság fő feladatául mind a termelők, mind a kormányzati szervek irányába.

Ennek megoldásában segítséget nyújthat az MTESz Technika Ház hálózata és szakmaspecifikus konferenciák megrendezése.

Második napirendi pontként Pelikán Lajos, az MTESz Jász-Nagykun-Szolnok megyei szervezetének ügyvezető igazgatója az általuk e tárgykörben végzett tevékenység alapján határozta meg a fő feladatokat:

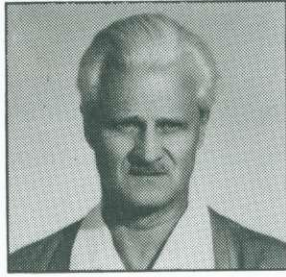
- a lakosság tájékoztatása (Európa Napok szervezése),
- a vállalati vezetők tájékoztatása,
- a tájékoztatásnál a fiatalság mint célcsoport előtérbe helyezése.

Dr. Ginszler János felkérte a résztvevőket, hogy saját szakterületük EU csatlakozásának követelményeiről, a jelenlegi és elérendő helyzet között lévő különbségekről, illetve a sarkalatos problémákról a legközelebbi ülésen tájékoztassák a Bizottságot.

Klemencsics András

Kardos Rezső emlékezete

Kardos Rezső 1923-ban Sopronban született. A bencés gimnázium elvégzése és érettségi után a szülőföldi és személyi indíttatások következtében 1941-ben a Soproni Akadémia Erdészeti Karára felvételt nyert. Tanulmányait és személyi előmenetelét kettőtörte a II. világháború. Besorozták katonának, előbb a frontra, majd amerikai hadifogságba került. Hazatérése után az akkori politika szinte az ő hibájának tüntetve fel e kényszerű kirándulást, akadályozta, nem segítette továbbtanulását. Ekkor az ERTI-nél gyakornoki munkát vállalt, és a munkavégzés mellett ösztöndíjként fejezte be az egyetemet, 1950-ben diplomázott. E nehéz évek miatt egy éltre hát fordított a politikának, a szakmai munkában családtagjai és szerettei emberbaráti megbecsülésében és szeretetében látta és találta élete értelmét. 1954-ig az ERTI soproni állomásán kutatómérnökként dolgozott. Az ERTI átszervezésével és a soproni állomás megszüntével feléségével közösen új munkahelyre, Kisterenyére, előbb a Cserháti, majd a Mátrai Erdőgazdasághoz került. Erdőművelési szakfelügyelőként dolgozott. A mátrai évek számára örömteljesek voltak. Gyermekei ott születtek, az erdőgazdasági dolgozókkal meleg baráti kapcsolatokat épített ki, mint szakembert és embert tisztelték és megbecsülték.

1968-ban az erdőrendezőiségek és az erdőfelügyelőiségek megalakulásával új szakmai lehetőség nyílt számára. Minisztériumi és baráti ösztökélésre megpályázta, majd kinevezték a Szolnoki Erdőfelügyelőiség vezetőjévé, és a család Szolnokra költözött. Ez a munka kihívást és nagy szakmai feladatot jelentett számára, hiszen Szolnok, Pest és Békés megyében mintegy 90 ezer hektár erdő szakfelügyeletét kellett ellátni, valamint évente 1000 ha új erdőt telepíteni e mezőgazdasági környezetben. Munkája mellett vállalta, hogy ebben az erdészeti hagyományok nélküli környezetben az erdőtelepítésekhez területet, az erdészeknek munkát, és ezáltal szakmai és erkölcsi elismerést teremt, és az erdész szakembereket egységes szakmai szervezetbe tömöríti. Így három cikluson keresztül vállalta az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportjának titkári feladatát, melyet kitűnően végre is hajtott. Munkájában sohasem az egyéni, anyagi érvényesülés, saját szakmai babérjainak megszerzése volt a cél, hanem az erdészszakma elismeréséért, megbecsüléséért dolgozott. Mint embert mindnyájan szeretttük, tiszteltük, megbecsültük. Irodájának ajtaja és szíve mindig nyitva állt bárki számára. A haragot és a rosszindulatot nem ismerte. Emberi egyenes magatartása, sudár termete, ősz halántéka és meleg őszinte tekintete, nagy szaktudása és munkamódszerei alapján aktív tevékenysége alatt mindnyájan a szakma első emberének tekintettük. Munkáját a minisztérium és a felső szintű szakmai vezetése is elismerte. METESz-díjban részesült, majd 1969-ben MÉM fásítási plakettet, 1975-ben Kecskeméten az egymillió hektár erdő telepítéséért emlékérmét, 1986-ban a szolnoki Erdészeti Vándorgyűlés alkalmával fásítási emléklapet kapott.

1983-ban vonult nyugdíjba, azonban a szakmai élettől nem vált meg, mint erdész, tíz éven keresztül tevékenykedett a TSz Szövetségnél, majd az ezt követő 5 évig, haláláig a tiszasasi Rákóczi szövetkezet erdészeti munkáját irányította.

Most csendesen lehajtott fővel, megfáradt, betegségtől meggyötört testedtől búcsút veszünk. Fáj ez a búcsú, mert egy leghszívú, igaz barát közelségével szegényebbek lettünk. Tudjuk Isten akaratát, a természet olykor kegyetlen törvényeit zokszó nélkül tudomásul kell vennünk. Kegyes volt viszont hozzánk a Sors, hogy személyeddel megáldott, és szeretettednek, barát-

ságodnak részesei lehettünk. A koszorúba és csokorba kötött vágott virág jelképezi tested mulandóságát. A halk zene, a gyertyaláng, a harang kondulása, az általunk elmondott csendes ima szellemed és lelked örökkévalóságát jelenti.

Ha csendes szellő simogatja fejfádat, hozza el Neked a szeretett szülőföldi környezet, a soproni fenyvesek halk suhogását, a mátrai bükkösök komor méltóságteljes hangulatát, az általad és közreműködéseddel létesült alföldi tölgyesek, akácok, nyárasok hálás köszönetét.

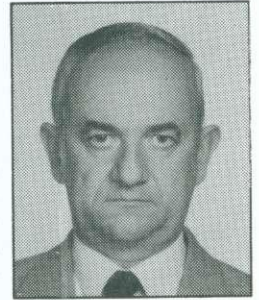
Kardos Rezső Isten veled!

Búcsúzunk, de nem feledünk.

KAUZLI KÁLMÁN okl. erdőmérnök (1942-1998)

1942. október 27-én született a Veszprém megyei Ukk községben. Szülei pedagógusok, akik kora ifjúságától a természet szeretetére nevelték. Elemi iskoláit Zalaerdődön, középiskoláit a sümegi Kisfaludy Gimnáziumban végezte. 1961-ben felvételizett Sopronban, ahol erdőmérnöki oklevelet 1966-ban szerezte meg. Halk szavú, alkalmazkodó, de az igazságért kiálló emberként ismerték meg évfolyamtársai.

Friss diplomásként a Keszthelyi Állami Erdőgazdasághoz került, ahol műszaki vezetőként a Balaton-felvidék érdeinek szolgálatában ismerte meg a gyakorlati erdőgazdálkodás problémáit, örömeit, intézkedéseinek eredményét.

Tapasztalatait következő munkahelyén az államigazgatásban, a Tapolcai Járási Hivatal Mezőgazdasági Osztályán kamatoztatta, segítve a járás szövetkezeteinek nehezen, sok problémával induló erdőgazdálkodási tevékenységét. 1970. évtől az Alsópécsi Állami Gazdaságnál ágazatvezető volt, majd utolsó munkahelyén 1975. évtől a Jászfényszaru „Béke” Mezőgazdasági Termelőszövetkezetnél ágazatvezetőként dolgozott haláláig.

A szövetkezeti erdőgazdálkodás sok tapasztalattal rendelkező, kiváló gyakorlati tudást felhalmozott, hűséges és nagy szorgalmú munkását vesztette el benne. A rendszerváltást követően az őt jellemző halk szóval, de annál meggyőzőbben érvelve tett hitet az újszerű közös gazdálkodás lehetőségei és annak eredményes működtetése mellett. Súlyos tragédiaként élte meg fia elvesztését. A munkában, a közösség érdekében végzett tevékenységben lelta meg vigasztát. Szeretett szakmája mellett megszervezte lakóhelyén a bélyeggyűjtők körét és szabad idejében nagy kedvvel hódolt kedvenc sakk sportjának és a zenének.

Ahogy élt, úgy viselte a gyors lefolyású félelmetes betegséget, szótlannal, bizakodva felépülésében.

Családtagjai, jászfényszaru munkatársai és évfolyamtársai kísérték utolsó útján a balatonrendesi temetőbe szülei közelébe, ahol két fiatal nyírfa vigyázza sírját. A tevékeny, a családjáért, a közösségért és a szakmájáért munkálkodó élete emlékét szeretettel megőrizzük.

Beró Csaba

1959-ben Szegeden végzett
erdésztechnikusok negyvenéves találkozóját
szervezzük.

Kérem a jelentkezéseket
Putnai József 8093 Lovasberény, Erdészet
címrre megküldeni.

Boldog Újesztendőt kíván valamennyi tagtársunknak és olvasónknak az OEE Elnöksége!

A főtitkári állásra kiírt pályázatra beérkezett anyagokat az Elnökség megvitatta, és úgy döntött, hogy 1998. december 1-től

Ormos Balázst

bízza meg a főtitkári teendők ellátásával.

MEV '99 Magánérő és Vállalkozás Szakvásár és Találkozó 1999. május 14-15-én Monoron

Első felhívás a kiállítók részére

Tisztelt Asszonyom/Uram!

1999. május 14-15-én immár negyedszer rendezzük meg a MEV '99-et, az erdőtulajdonosok, a magánerdő-gazdálkodás beszállítói és vevői egyre népszerűbb országos találkozóját. Az esemény igen jó alkalom arra, hogy kiállítóként Ön, illetve cége megjelenjen és potenciális vevőinek bemutassa termékeit és szolgáltatásait, akár működésük közben is. A rendezvény helye a Budapesttől 35 km-re, a 4. sz. főút mentén Monor belterülete és a MOL benzinkút között fekvő erdőterület.

A részvétel díja kiállítóként előreláthatólag 100 000 Ft + áfa, mely tartalmaz elektromos csatlakozást (220 V, 10 amper), egy katonai sátrat (kb. 4x4 m), egy asztalt és négy széket, valamint korlátlannal kiállítóterületet.

Kérjük, jegyezze elő részvételét jövő évi naptárában és tájékoztasson benniünket részvételi számdékaról, hogy a szerződéstervezetet megküldhessük Önnek.

Reméljük, viszontlátjuk rendezvényünkön.

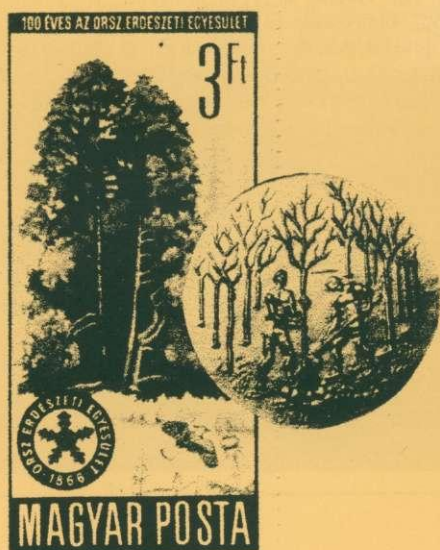
Tisztelettel:

ERDŐSZÖV Rt.

2200 Monor, Kiss Ernő u. 17.

Telefon és fax: 06 (29) 410-387, 411-460, 413-115

MEGHÍVÓ

Az

ERDÉSZETI MÚZEUM

tisztelettel és szeretettel meghívja Önt, kedves családját, munkatársait, barátait és ismerőseit

**Erdészeti vonatkozású magyar
bélyegek, érmek és plakettek**

című időszaki kiállítására.

A kiállítás helye: Erdészeti Múzeum
Sopron, Templom utca 4.

Megnyitás: 1999. január 7.

Megnyitotta: Barátossy Gábor,
a FVM Erdészeti Hivatala elnökhelyettese.

Megtekinthető: 1999. február 14-ig
szerda kivételével 10-13 óráig.